

135. Keskiviikkona 4 päivänä marraskuuta 1998

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Lähetekeskustelu

1) Hallituksen esitys vuoden 1998 toiseksi lisätalousarvioksi 5255

Hallituksen esitys 241/1998 vp

Ensimmäinen käsittely

2) Hallituksen esitys laiksi kiinteistön myymisestä Suomen Pankille 5300

Hallituksen esitys 158/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 35/1998 vp

3) Hallituksen esitys laiksi tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 1999 perittävästä maksusta ”

Hallituksen esitys 168/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 36/1998 vp

4) Hallituksen esitys kirjastolaiksi ”

Hallituksen esitys 210/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 10/1998 vp

Lähetekeskustelu

5) Hallituksen esitys Pohjoismaiden investointipankkia koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 5308

Hallituksen esitys 239/1998 vp

6) Hallituksen esitys laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta 5308

Hallituksen esitys 240/1998 vp

7) Hallituksen esitys laiksi julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista ”

Hallituksen esitys 242/1998 vp

8) Hallituksen esitys laiksi luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 243/1998 vp

9) Hallituksen esitys laiksi Suomen Pankin virkamiehistä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi ”

Hallituksen esitys 244/1998 vp

10) Hallituksen esitys laiksi kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi ”

Hallituksen esitys 245/1998 vp

11) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi ”

Hallituksen esitys 246/1998 vp

12) Hallituksen esitys laiksi alkoholilain muuttamisesta 5313

Hallituksen esitys 247/1998 vp

13) Hallituksen esitys laiksi säteilylain muuttamisesta 5316

Hallituksen esitys 248/1998 vp

14) Lakialoite laiksi tuloverolain muuttamisesta „

Lakialoite 105/1998 vp (Olavi Ala-Nissilä / kesk ym.)

15) Lakialoite laiksi työttömyysturvain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäänön muuttamisesta „

Lakialoite 107/1998 vp (Mikko Kuoppa / va-r ym.)

16) Lakialoite laiksi työttömyysturvain lain 19 §:n muuttamisesta 5317

Lakialoite 108/1998 vp (Esa Lahtela /sd ym.)

17) Lakialoite laiksi merenkulun veronhuojennuksista annetun lain muuttamisesta „

Lakialoite 112/1998 vp (Gunnar Jansson /r ym.)

Mietintöjen pöydällepano

18) Hallituksen esitys laiksi lähestymiskiellosta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 5318

Hallituksen esitys 41/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 11/1998 vp
Lakialoite 67/1995 vp

19) Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus vuodelta 1997 „

Kertomus 1/1998 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 17/1998 vp

20) Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Angolaan koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen muuttamisesta 5318

Asetus 3/1998 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 18/1998 vp

21) Hallituksen esitys valtion asuntorahaston varainhankintavaltuuksista vuonna 1999 „

Hallituksen esitys 118/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 33/1998 vp

22) Hallituksen esitys valtioneuvoston lainanottovaltuuksista vuonna 1999 ja valtion markkamääräisen arvo-osuusmuotoisen velkakannan muuttamisesta euromääräiseksi 1.1.1999 alkaen „

Hallituksen esitys 128/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 34/1998 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Andersson C., Brax, Bryggare, Elo, Halonen, Hämäläinen, Jansson, Järvenpää, Kalliomäki, Kallis, Kautto, Kiljunen, Laakso, Lax, Lehtosaari, Leppänen J., Malm, Manninen, Markkula-Kivisilta, Metsämäki, Myllyniemi, Norrback, Penttilä, Rantanen, Sasi, Savela, Taina, Tarkka, Tiilikainen, Tiuri, Tuomioja, Uotila, Vanhanen ja Vuorensola.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Kautto, Manninen, Vuorensola, Myllyniemi ja Kallis.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden perusteella edustajat Lax ja Vanhanen, virkatehtävien perusteella

edustajat Malm ja Myllyniemi sekä muun syyn perusteella edustajat Bryggare, Kallis, Kautto, Lehtosaari, Manninen, Tiilikainen ja Vuorensola sekä

tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien perusteella edustajat Elo, Metsämäki, Rantanen, Savela ja Tiuri.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys vuoden 1998 toiseksi lisätalousarvioksi

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 241/1998 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Hallitus antaa eduskunnalle tätä vuotta koskevan toisen lisätalousarvion. Sen lopputulokseen nähden olennaisinta on se, että viimevuotinen linja jatkuu. Silloinhan lisätalousarvion kyetään pudottamaan vuoden 97 ennakoitua lainanottoa noin 10 miljardilla markalla. Nyt kyetään täksi vuodeksi ennakoitua 15,5 miljardin lainanottoa pudottamaan hivenen runsaaseen 9 miljardiin eli noin 6 miljardilla markalla parantamaan budjettitasapainoa.

Arvoisat kansanedustajat! Lisäbudjetin kokonaisvolyyymi on mainittua velanoton supistusta suurempi. Nimittäin budjetti sisältää tuloja, verotulojen nettolisäystä, noin 7 miljardia markkaa. Tämä siis merkitsee sitä, että valtiovarainministeriö on tälle vuodelle tekemissään arvioissa ollut varsin varovainen. Verotulot ovat kasvaneet tuntuvasti enemmän.

Haluan tässä yhteydessä myös todeta, että verotulot näyttävät kasvavan jossain määrin enemmän tänä vuonna kuin osattiin arvioida siinä vaiheessa, kun hallitus käsitteli ensi vuoden budjettia. Siis positiivinen kehitys on jatkunut.

Edelleen lisäbudjetin tulopuolella on merkittävä 4,6 miljardin erä, joka syntyy Sonera-yhtiön yksityistämisestä osakkeiden myyntituloina. Tämäkin on puhdas arviosumma tässä vaiheessa ja varovaisuusperiaatteen mukaan arvioitu.

Kuluvan vuoden budjettitalouden menot ovat yhteensä noin 197 miljardia markkaa, ja tässä

lisätalousarvioesityksessä on menolisäyksiä huomioiden eräiden menojen menovähennykset kaikkiaan 7,5 miljardia markkaa. Ylivertaisesti suurin osa näistä lisämenoista muodostuu siitä kautta, että valtio luopuu enää saamasta ja edes tavoittelemasta niin sanottuja emissiovoittoja. Nehän ovat tulleet siitä, että valtion arvopapereissa korkokanta on ollut käypää korkokantaa jossain määrin korkeampi ja näin ollen myytäessä näitä papereita on syntynyt niitten nimellispääomaan nähden emissiovoittoa, joka puolestaan sitten nettoperiaatteen mukaisesti on ollut omiaan vähentämään korkomenojen momenttia. Nyt korkomenot näyttävät talousarvion ja tämän lisätalousarvion yhteenlaskun tuloksina suunnilleen sitä oikeaa tulosta, joka on tietysti aika karmeaa kieltä. Korkomenot tulevat olemaan jatkossakin varsin merkittävä tekijä budjetin kokonaisuuden ja tasapainon kannalta. Näitä emissiovoittoja jää saamatta hivenen alle 5 miljardia markkaa.

Lisäbudjetissa on varauduttu myös eräisiin hankkeisiin, joista uutena tiehankkeena Porvoo — Koskenkylä-moottoritiehankkeen käynnistäminen. Tuokin on ymmärtääkseni tarkoitus liikenneministeriössä toteuttaa yksityisrakentamisena mutta kuitenkin niin, että määrärahat siihen ohjataan budjetin kautta eikä turvauduta siihen jälkirahoitusmenettelyyn, joka Lahdentiellä on ollut rahoitusmuotona yksityistetyssä tien rakentamisessa. Tämä johtuu siitä, että saattaa hyvin olla, että edulliselta näyttävä yksityinen tienrakennus sitten rahoitusjärjestelyjen kautta ei ehkä muodostukaan loppujen lopuksi aivan yhtä edulliseksi. Tämän vuoksi nähtiin viisaampana tunnustaa heti tällaisen vastuun olemassaolo, varata siihen määrärahat siirtämättä sitä taakkaa tulevaisuuteen.

Tämän lisätalousarvioehdotuksen erät eivät juurikaan vaikuta kansantalouden tilinpidon mukaiseen valtion rahoitusaliäämään, joka pyyttelee näin muodoin tuossa noin 2,5 prosentissa bkt:stä. Se, ettei se siihen vaikuta, johtuu siitä, etteivät yksityistämistulot eivätkä myöskään valtion vastuiden järjestelyt, emissiomenetykset, sellaisenaan lukeudu kansantalouden tilinpitoon, jossa seurataan vuotuisia menoja ja vuotuisia tuloja.

Tässä yhteydessä haluaisin myös kertoa eduskunnalle kaksi tulevaisuuden asiaa.

Saattaa olla niin, että valtiovarainministeriö joutuu palaamaan eduskunnan puheille lainanoton muodossa vielä ennen vuoden vaihdetta. On nimittäin niin, että ensi vuoden, 99, tammi-

kuun alussa valtion vanhoja velkoja erääntyy huomattava määrä maksettavaksi. Ei ole mitään järkeä pitää pysyvästi kassassa varantoa noiden lyhennysten maksamiseen, mutta saattaa olla, että niitä varten joudutaan vastaavan määräinen velka, jolla lyhennetään vanhoja velkoja pois, ottamaan vielä tämän vuoden puolella, kun tammikuun alussa muutoin saattaisi tulla ankara kiire. Kysymys on siis teknisestä järjestelystä, siitä, miten varaudutaan siihen, että valtiolla on tuolloin tammikuun alussa riittävästi miljardeja maksaa vanhoja velkoja, jotka siis joudutaan toisella velalla uudistamaan. Vielähän ei ole päästy tilanteeseen, jossa valtion velkoja kyettäisiin lyhentämään.

Sitten haluan kertoa eduskunnalle myös, että olen tänään lähettänyt eduskunnalle kirjeen, joka koskee ensi vuoden talousarviota. Se on niin sanottu korjauskirje, joita syksyn mittaan tulee varmasti useampiakin. Nyt on käynyt valitettavasti sillä tavalla, että se budjettilyijäämä, noin 300 miljoonaa markkaa, joka budjettiehdotuksessa on, tulee kuivuneeksi tämän lisäkirjeen kautta. Työmarkkinatuki on suurin menoerä, joka joudutaan arvioimaan uudelleen, ei suhdanteiden vuoksi, vaan sen vuoksi, että tänä vuonna työmarkkinatukeen näyttää kuluvan enemmän rahaa kuin ministeriö on aikaisemmin ilmoittanut. Siitä loogisesti seuraa, että myös ensi vuoden menoarviota tältä osalta on syytä tarkistaa.

Tämä tietysti käytännössä tarkoittaa sitä, että mielelläni uudistan sen toivomuksen, jonka esitin jo ensi vuoden budjettia koskevin osin syyskuussa, että eduskunta tyytyisi varsin pidättyvaiseen menoharkintaan ensi vuoden budjetin osalta. Nyt nimittäin vaarassa on se, että kaikki uusi meno, jota ei kyettäisi kompensoimaan karsimalla joitakin muita menoja, heijastuisi sitten ensi vuonna kumminkin lisälainanottona. Tuo kirje sinänsä jättää vielä ensi vuoden budjetin positiiviselle puolelle, mutta ei kylläkään kovin paljolla pelivaralla.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa rouva puhemies! Lisätalousarviosta on aiheellista käydä perusteellinen keskustelu. Ehkä samassa yhteydessä on mahdollista jotakin lausua myös yleisemmin finanssipolitiikasta ja talouden ja yhteiskunnan kehityksestä, joka on monella tavalla tänään kahtiajakoinen, eriarvoistava ja eriarvoistuva.

Totta kai samassa yhteydessä on myös yksittäisistä kysymyksistä keskusteltava. Erityisesti mielestäni on tärkeää keskustella nyt satovahinkojen korvauskysymyksestä, E18-tiehankkeesta,

verotuksesta jne. Eräitä määrärahoja täältä jää välttämättä kaipaamaan, kuten poliisimäärärahoja. Viimeksi tänään asiantuntijakuulemisessa todettiin, että tarvittaisiin välttämättä 35 miljoonaa, jotta voitaisiin poliisitointa edes tyydyttävästi hoitaa.

Kun talousarvion investointiosaa katselee yleisemmin, voi todeta, että jos ja kun asuu Kehä III:n sisäpuolella, niin voi eduskuntavaaleihin lähteä aika turvallisesti. Investointirahat painottuvat kyllä nyt tänne hyvin voimakkaasti. Mielestäni se ei ole maan kokonaiskehityksen kannalta välttämättä loppuun saakka mietittyä.

Arvoisa puhemies! Kiinnitän huomiota myös siihen yksittäiseen asiaan, että vuodesta vuoteen täällä on eräitä määrärahoja, joista tiedetään jo etukäteen, että ne olisi budjetoitava varsinaisessa budjettiin. Eduskunta on maatalouden lomitusrahasta lausunut useasti, että se ei tule riittämään. Jälleen kerran täällä otetaan siihen 150 miljoonaa. Totta kai se on hyvä asia, että otetaan, mutta tämä kyllä tiedettiin ainakin eduskunnassa jo varsinaista budjettia tehtäessä, että tässä on aukko.

Tässä talousarviossa kyllä jossain määrin käytetään myös valtion yritysten myyntituloja yleiskatteeksi, mikäli oikein lasken. Keskusta on kyllä lähtenyt siitä, että kun valtion yrityksiä myydään, myyntituloja ei käytettäisi syömävelkoihin, vaan niillä rakennettaisiin yleisemmin yhteiskunnan ja talouden pohjaa.

Arvoisa puhemies! Käsillä on ilmeisesti Lipposen hallituksen viimeinen talousarvioesitys. Hallitus on voinut tehdä talousarvioitaan, niin tätäkin lisätalousarviota, hyvin nopean ja erittäinkin nopean kasvun vuosina. Vientivetoinen ja teollisuusvetoinen kasvu lähti liikkeelle Ahon hallituksen aikana. Nyt ennustetaan, viimeksi Suomen Pankki ennusti tällä viikolla, hieman hidastuvia kasvunäkymiä. Tapahtunut työllisyyden paraneminen laman pohjasta ei ole lähelläkään puolittumista, mutta mikä on tapahtunut, se on perustunut talouden nousuun ja Ahon hallituksen aloittamaan vientivetoisen kasvun politiikkaan. Tämä kasvu on ollut aivan välttämättömyyden, mutta se ei yksin riitä. Perinteinen kasvupolitiikka, jota on harjoitettu Lipposen hallituksen aikana, ei ole riittänyt työttömyyden nujertamiseen, sillä niin sanottu laaja työttömyys on edelleen yli 550 000 ihmistä.

Nykyinen hallitus ei ole saanut aikaan sellaisia rakenteellisia uudistuksia, jotka olisivat estäneet satojentuhansien ihmisten syrjäytymisen työmarkkinoilta ja varmistaisivat työllisyyden para-

Hallituksen pitäisi nyt selvittää itselleen, jos se ei luota esimerkiksi etujärjestöjen näkemyksiin tai muihin, mikä on maatalouden ja sen kannattavuuden tilanne tänään ja tulevaisuudessa. Mikä on tilanne esimerkiksi sukupolvenvaihdosten osalta, mikä on näkymä? Se on erittäin heikko tällä hetkellä. Luulen, että hallituksella ei ole riittävää näköalaa nyt olemassa. Tehtäköön sit-

Eduskunnan tulee korottaa määrärahaa riittävästi ja osoittaa myös yleiskorvauksiin määrärahaa, jolloin nämä väliinputoajaryhmät voidaan huomioida ja jolloin toisaalta voidaan korvausten tasoa yleisesti parantaa. Rahoituksellisen tilanteen takia tarvitaan myös satovahinkolainoja. On tietysti onnetonta se, ettei tällä vaalikaudella ole onnistuttu veropolitiikassa toimimaan niin, että viljelijät voisivat omaehtoisesti

varautua esimerkiksi varausten avulla paremmin tulojen heittelemiseen. Nyt pitää tehdä viljelijän todellisen tilanteen huomioiva ja heille myönteistä uskoa luova korjaus täällä eduskunnassa satovahinkokorvauksiin. Silloin on kysymys mittavasta määrärahan lisäyksestä. Keskusta tulee varmasti tätä esittämään, mutta toivon todella, että hallituspuolueissa tutustutaan siihen, mikä on maatalouden ja sen peruskannattavuuden tila.

Arvoisa puhemies! Lopuksi puutun ihan lyhyesti tietoihin. E18-tiehanke on mielestäni tärkeä hanke, ainoa eurooppalainen tiehanke Suomessa. Hallitus osoittaa, aivan oikein, siihen nyt 90 miljoonan määrärahan ja myös sopimusvalmiutta Porvoon — Koskenkylän moottoritien rakentamiseen. Enemmänkin rahoitusta tarvittaisiin E18-tiehankkeen etenemiseen. Nyt on lehtitietojen mukaan tulossa Euroopan kehityspankin lainoitusta, mutta pitäisi vielä kertaalleen myös katsoa Lahden moottoritien malli, voitaisiinko sillä vauhdittaa E18-tiehanketta.

Tähän hankkeeseen liittyen on sinällään käsitämätöntä, että eduskunnan valtiovarainvaliokunnan asiantuntijajaostossa on ollut lehtitietojen ja ministeri Niinistönkin lausunnon mukaan merkillistä harrastusta nipistää sitä 150 miljoonan E18-määrärahaa, joka on jo alimitoitettu. Mihin asiantuntemukseen tällainen harrastelu perustuu? Ei mihinkään. Mielestäni hallituksen tulee ottaa vastuu ja laittaa tämä asia järjestyseen, niin että tämä eurooppalainen tiehanke etenee ja sen rahoitusta voidaan parantaa.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Ensiksi ehkä muutamiin yksityiskohtiin, jotka ed. Ala-Nissilä otti esille.

Mitä tulee poliisin määrärahoihin, niin edelleenkin on voimassa se poliisille annettu vakuutus, että lisää virkoja ei tarvitse jättää täyttämättä, irtisanomisia tai lomautuksia poliisiin ei tule kohdistaa ja määrärahat poliisille osoitetaan kulloisenkin tarpeen mukaan, jotta tuo lupaus täyttyy.

Tässä on ehkä hivenen nyt sitä ongelmaa, että joka ainoa vuosi huolimatta tasokorotuksista näyttää puuttuvan jälleen sama summa saman väen työllistämisestä. Jos eduskunta selvittelee tuota asiaa, toivoisin, että kiinnittäisitte tähänkin huomiota.

Saattaa tietysti olla niin, että poliisin toiminnalliset menot ja ehkä ministeriön muu hallintomenopuoli jossain määrin ovat olleet vaikeasti ennakoitavissa ja ehkä jaettavissakin. Mutta täl-

lainen vakuutus edelleen on voimassa, ja siitä pidetään kiinni.

Oli perin outoa, että ed. Ala-Nissilä kuvaili nyt Sonera-rahoituksen käyttämistä jotenkin syömävelan ottamiseksi vai miten se oli. Nimenomaan tässä talousarvioesityksessä rajoitetaan 6 miljardilla markalla velanottoa, tullaan alaspäin siitä, mitä aikaisemmin on kuviteltu, ja kaiken lisäksi rajoitetaan myös tulevaisuuteen suuntautuvia vastuita sillä tavalla, että emissiovoitokulttuuri katkeaa kertaheitolla. Se pallo otetaan syliin, ja se maksaa kyllä aika lailla, lähes 5 miljardia markkaa, mutta sillä kevennetään tulevaisuutta. Nimittäin enää ei saa ylikorkoisia papereja markkinoille, ei saa niistä voittoa, mutta eipä joudu tulevina vuosina useiden vuosien mittaan maksamaan myöskään normaalia käypää korkoa korkeampaa korkoa. Siitä se voitto on kerätty. Nyt siitä voitosta luovutaan, jolloin ka myös "luovutaan" siitä, että joudutaan maksamaan aikanaan takaisin noita voittoja korkean koron muodossa. Eli tämä lisäbudjettiesitys parantaa huomattavasti tasapainoa.

Kun puhutaan syömäveloista, niin niitähan on 420 miljardia markkaa, lähes kaikki tältä vuosikymmeneltä. Ne on kyllä syöty ja sulatettukin jo. Ongelmaksi jää nyt vain se, että jonkun pitää niitä maksella takaisinkin, ja valitettavasti ensi vuonnakaan ei, merkittävässä määrin ainakaan, siihen näy päästävän.

Ylipäätään minusta olisi varsin vaarallista ajatella sillä tavalla, että valtionyhtiöitten myyntituloja ryhdyttäisiin ohjaamaan sellaisiin menoihin, jotka toistuvat vuodesta toiseen. Kuten totesin äsken, kansantalouden tilinpitoon ei voida tuloiksi lukea valtionyhtiöitten myyntituloja, koska ne eivät ole tulon ja menon käsitteen mukaista, säännölliseen vuodenkulkuun kuuluvaa tuloa, vaikka niitä joka vuosi tuleekin. Siksi olisi todella vaarallista ajatella, että nekin syötäisiin nyt pois, luotaisiin sellainen menopohja, joka välttämättä vaatisi tällaisia poikkeuksellisia tuloja.

Toistan edelleen sen sanoman, että minusta ei ole mitään muuta järkevää tietä kuin ohjata yksityistämisestä saadut varat velanoton lyhentämiseen lukuun ottamatta t&k-panostusta, johon myös tänä vuonna tullaan käyttämään ja on käytetty itse asiassa jo näitä myyntituloja tai ajateltu siihen käyttä. Se on ainoa menoerä, josta hallitus on tässä suhteessa tehnyt myönteisen päätöksen.

Edelleen ed. Ala-Nissilä kiinnitti huomiota satovahinkokysymyksiin ja vertaili vuoden 1987,

sinipunahallituksen, tapaan hoitaa asia ilmeisesti hyvällä tavalla. Niin ymmärsin, että ed. Ala-Nissilän mielestä asia hoidettiin erinomaisen hyvällä tavalla silloin, vaikka silloinkin oppositio moitti. Luulenpa, että tämäkin satovahinkokäsittely ehkä joltain toiselta alanissilältä kymmenen vuoden päästä saa täällä täyden tunnustuksen.

Mutta kannattaa muistaa nyt se, että kun volyymeistä puhutaan, ajat ovat kovasti muuttuneet. Maatalouden tulot nyt ovat rakenteeltaan täysin toisenlaisia kuin vuonna 87. Nythän EU-tuki juoksee huolimatta vuodenkulusta. Tulipa satoa tai ei, EU-tuki tulee, ja näin ollen EU-tuen osalta ei mitään kompensatiota tarvita. Näin ollen koko satovahinkokokonaisuus näyttäytyy liki puolta pienempänä lähtökohtaisesti jo kuin vuonna 87.

Olen varsin tyytyväinen, että lisätalousarvioriihessä, jos sitä nimeä sopii käyttää, kyettiin korkotukivaltuutta lisäämään 200 miljoonaa markkaa. Tosin sen suhteen on se ongelma, että näyttää siltä, että korkotukivaltuutta aikaisempina vuosina on vähän ylitetty ja nyt pitäisi tällä 200:lla ehkä kiria sitä aikaisempaa ylitystäkin vähän kiinni. Sellainen oli puhe.

Arvoisa puhemies! Haluaisin tässä yhteydessä myös käyttää jonkun sanan siitä runsaana vellovasta keskustelusta, joka koskee ensi vuoden talousnäkömyönten arviointia. Mehän olemme päätyneet nyt tilanteeseen, jossa Suomessa perinteiset ennustuslaitokset, valtiovarainministeriö ja nyt myös Suomen Pankki ovat antaneet arvionsa siitä, mikä on oleva talouskasvu ensi vuonna.

Olen aika hämmäntynyt seurannut sitä keskustelua. Nimittäin suurimman ja pienimmän arvion ero on tällä kertaa vain 1,2 prosenttia kasvussa. Suurin arvio on kieltämättä valtiovarainministeriöltä, 4 prosenttia, pienin Suomen Pankilta, 2,8 prosenttia. Ollaan hämmästyttävän suppealla uralla. Ollaan todella hämmästyttävän suppealla uralla. Minulla on tässä tämän vuosikymmenen muita tietoja, ja täältä on erittäin vaikea löytää sellaista vuotta, jolloinka ennusteet olisivat noin suppeassa urassa, kaikki tyynni.

Siksi toiseksi keskustelussa hämmäntää myös vähän se, että on vilautettu termiä, että ensi vuoden budjetin pohja pettäisi, että valtiovarainministeriön pitäisi pikapikaa tehdä uusia arvioita, vaikkei mitään tietojakaan olisi, ja että ensi vuoden budjetin pohja pettäisi. Luulen, että jokainen tässä salissa varsin hyvin tietää sen faktan, että mikäli bkt:ssä tapahtuisi 1 prosentin heitto verrattuna ennakoarvioon — tällä tarkoitan teoreettista tilannetta, en konkreettista arviointi-

lannetta — se olisi noin 2 miljardia markkaa ehkä pahimmillaan. Silloin bkt:n kasvua pitäisi menettää nimenomaan kotimarkkinoilta, koska silloin korrelaatio työttömyysmenoihin ja verotulojen saamatta jäämiseen olisi suurinta luokkaa. Jos bkt heittää prosentin viennin vuoksi, korrelaatiot budjettiin ovat vielä pienempiä. On arvioitu, että noin 1,3 miljardia olisi 1 prosenttiyksikön vaikutus bkt:ssä.

Jos me nyt palaamme jälleen tuohon suureen haarukkaan, joka onkin harvinaisen pieni haarukka arvioitten välillä, sen vaikutus ei missään tapauksessa ulottuisi sen pidemmälle kuin että budjetin suhteen palattaisiin ehkä tilanteeseen, jossa oltiin heinäkuussa, kun valtiovarainministeriö jätti oman budjettiesityksensä, jossa oli noin 2 miljardin alijäämä silloin. Sitä pidettiin erinomaisena budjettiesityksenä siinä vaiheessa, heinäkuussa. Tosin budjettiriihessä se vielä parani jonkin verran, mutta minun on vaikea käsittää, että nyt se, mikä heinäkuussa todettiin hyväksi, yllättävän hyväksikin, olisi budjetin pohjan pettämistä.

En näillä puheillani halua millään tavalla ennakoida sitä, mikä mahdollisesti on oleva valtiovarainministeriön käsitys asiasta siinä vaiheessa, kun tämän kuun puolenvälin jälkeen annamme ulos suhdannekatsauksen. Siinä on kuitenkin tarkoitus arvioida myös talouden menoa. On kuitenkin aivan selvää, että uhkatekijät, joita meillä kieltämättä on, tulevat nyt ulkoa ja kohdistuisivat vientimarkkinoille. Sen sijaan kotimarkkinakasvua ei niinkään ole epäiltykään. Haluan toistaa myös sen, että jos puhutaan viennin kasvusta, vaikutus on hivenen toisenlainen kuin jos puhutaan kotimarkkinoitten kasvusta tai niitten menettämisestä.

Tämä, arvoisa puhemies, tässä yhteydessä vain ihan selvyuden vuoksi vastauksena keskusteluun, jossa äärettömällä vimmalla nyt on tartuttu suhteelliseen pieneen arvioeroon, jollaisia on ennenkin ollut, on ollut tuplamääräisiäkin arvioeroja. Niille ei aikaisemmin tässä salissa syksyn mittaan juurikaan ole korvaa lotkauteltu eikä vaadittu tekemään uusia budjettipohjia eikä peloteltu sillä, että budjetin pohja pettää. Ilmeisesti vuonna 1990 jouduttiin tekemään syksyn mittaan jokin korjaus kyllä. Silloin arviot alkoivat heitellä niin paljon.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asiassa lisäbudjetti vahvistaa varsin hyvin hallinnassa olleen valtiontalouden ja kansantalouden kehityksen, mutta sen si-

jaan kylläkin täytyy sanoa, että se vahvistaa myös valtiovarainvaliokunnassa vallinneen käsityksen siitä, että valtiovarainministeriö vedättää yleensä budjetin nettovelkaa mieluummin liioitellen ja arviot siihen suuntaan, että velanotto näyttää pahemmalta. Tämä vahvistaa myös sen, että tilanne oli valtiovarainvaliokunnan käsityksen mukainen.

Valtion omaisuuden myyntitulojen suuntaamisessa haluan tuoda esille eduskunnan yksimielisen tahdon siitä, että elinkeinoelämän kehittämisedellytysten tulevaisuuden pohjaa pitäisi vahvistaa myös infrapuoella. Lisäksi kun tällä hetkellä valtiovarainvaliokunta miettii varsin kipeitä pienten momenttien pieniä rahoja, jotka aiheuttavat alue- ja työllisyysmielessä erittäin suuria ongelmia maa- ja metsätalousministeriöstä monelle muulle sektorille, tässä suhteessa olisi pitänyt lisäbudjetilla näitä muutaman miljoonan riesoja, jotka nimenomaan hallituksen työllisysohjelman tavoitetta vastaan sotivat, myös korjata.

Myös merenkulun edistämiseen liittyvät toimenpiteet olisi tässä yhteydessä pitänyt ottaa jollakin tavalla esille. Eduskuntahan on korkotukijärjestelmää ja myös palkkaukseen liittyviä ja hinauskysymyksiä pitänyt esillä. Eduskunnan on syytä ehkä ensi vuoden budjetin yhteydessä niitä pohtia.

Pidän epäonnistuneena sitä, että sinällään oikealla kokonaisrahoitusperiaatteella otetaan mukaan uusi tiehanke. Nimittäin samaan aikaan hallitus ei budjettiesityksessään reagoi esimerkiksi valtion omaisuusmyyntituloilla muun muassa epätarkoituksenmukaisesti ja epätaloudellisesti esillä olleiden kehittämishankkeiden läpivientiin. Nämä ovat kysymyksiä, jotka tietysti olisi ollut tyylikästä muuten tyylikkään valtiontalouden ja kansantalouden hoidon yhteydessä panna myös järjestykseen. Eduskunnan on omalta osaltaan katsottava, miten näiden kysymysten kanssa tulee menetellä.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kommentoin sekä ministeri Niinistön että erikoisesti ed. Ala-Nissilän puheenvuoroissa esiin tuomia näkökohtia katovahinkoasiasta. Olen ministeri Niinistön kanssa tästä perusteesta samaa mieltä, että puolet tuloista tulee tuista ja puolet markkinatuloista ja sillä tavalla omavastuuosuuskin pitää laskea markkinatuloista. Mutta, arvoisa ministeri Niinistö, onhan kuitenkin niin, että korkotukilainavaltuuden kasvattaminen 200 miljoonalla ei erityisesti

kohdistu katovahingoista kärsiviin, vaan se on yleisesti käytettävissä.

Tästä tullaankin juuri siihen, mitä ed. Ala-Nissilä totesi, pitäisikö olla yleiskorvaus, joka kattaa kaikki tuottajat. Kun on sellaisia alueita, joilla ei varsinaisesti katovahinkoja ole ollut, on silloin tietysti ihan hullua lähteä yleiskatteeseen korvaukseen ja käyttää näitä rahoja siihen. Sen sijaan tulisi kohdistaa yleiskorvaus johonkin tuotantolohkoon niin, että se kohdistuu rakenteellisesti oikeaan paikkaan. Yksi sellainen on nurmiviljely Pohjois-Suomessa, joka on kokenut tekniset vaikeudet. Sillä tavalla jako olisi oikeudenmukainen.

Siinä suhteessa olen ed. Ala-Nissilän kanssa samaa mieltä, että kun meillä nyt on olemassa harvinaisen selvät perusteet, miten katovahinko todellisuudessa lasketaan ja mitkä ovat omavastuuprosentit jnp., niin se korvausmäärä, joka laskennallisesti tästä tulee, toki pitäisi löytää yhteisestä kukkarosta, eikä tulisi käyttää siihen Mäkerän rahoja.

Ed. Kautto merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Lahtinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan yhteen asiaan vain kiinnittäisin huomiota ministeri Niinistön puheenvuorossa. Minulla oli mahdollisuus eilen olla Jyväskylässä, kun siellä vihittiin käyttöön uutta poliisi- ja oikeustaloa. Siitä tuli erittäin hieno pyntki, ja se oli tietenkin osoitus siitä, että niin Jyväskylän kaupunki ja poliisi- ja oikeustoi- mi kuin myös valtio puhalsivat hyvin yhteen hii- leen ja syntyi ratkaisu, jolla oikeustalo aikaan- saatiin.

Samalla myös tapasin hyvin laajasti valtakun- nassa toimivia poliiseja, ja totta kai siellä keskus- teltiin myös poliisitoimen määrärahoista ja poliis- sien viroista. On totta, niin kuin ministeri sanoi, että sellainen tietty lupaus on annettu, että poliis- seja ei irtisanota eikä lomauteta. Toisaalta totta on myös se, että tänäkään vuonna ne määrära- hat, jotka meillä budjettiin on varattu, eivät poliisitoimeen riitä. Akuutti tarve on noin 30—35 miljoonaa markkaa. Kyllä poliisit voimakkaasti odottivat sitä, että lisätalousarviossa tämä vaje olisi katettu. Kun nyt näin ei ole, tähänän mer- kitsee sitä, eikö niin, herra ministeri, että kun seuraavassakaan talousarviossa ei ole poliisitoi- meen osoitettu riittävästi määrärahoja, joutu- taan jo alkuvuoden ensimmäisessä lisätalousar-

viossa, jos sellainen annetaan, suurempi summa osoittamaan poliisitoimelle määrärahoja. Muuten kyllä ollaan tilanteessa, että joudutaan irtisanomisiin tai lomautuksiin tai henkilöstön osalta jonkinlaisiin järjestelyihin. Kun nyt täytyy muistaa se, että kyllä kansalaiset luottavat poliisiin, niin me valtiiovallan edustajina ja valtiomahtina emme tietenkään voi lähteä sellaiselle tielle, että kansalaisten luottamusta horjutetaan.

Ed. Liikkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä tuli esille ministeri Niinistön suulla, että velanoton määrä laskee, mikä on hyvä asia, mutta emme me oikeastaan tällä asialla kovin paljon voi kehua. Kun ajatellaan, että meillä on kuusi hyvää vuotta takana ja edelleen otetaan lisää velkaa, (Ed. Zyskiewicz: Kepun hallitusaikana otettiin vielä enemmän!) ei tässä salissa kannata kovin paljon kehua niillä saavutuksilla, vaan todella olisi uskonut ja luullut, että olisi voitu elää jo ensi vuonna tilanteessa, ettei velkaa enää olisi otettu vaan olisi lyhennetty vanhaa velkaa.

Olen samaa mieltä poliisitoimesta. Kun kentältä katselee, ihmisten turvattomuus lisääntyy. Olen kuullut sellaisia huhuja, että seuraavalla kurssilla, joka valmistuu Tampereelta, poliisit koulutetaan työllisyyskortistoon. Tilanne on aika vakava, ja se kannattaa myös vakavana ottaa tässä salissa.

Se, mitä itse odotin lisäbudjetista, oli, että kun maassamme esimerkiksi hoidetaan tuotekehittely ja meillä on määrärahoja riittävästi, niin pk-yritysten kansainvälistymiseen eli vientiavustamiseen tarvitaan jotain rahaa. Meillä tosiaan, kun hyviä tuotteita kehitetään, monet pienet yritykset ovat vaikeuksissa. Suuryritykset kyllä pärjäävät. Niillä on omat kanavansa ja taloudelliset resurssit toimia, mutta pk-yritykset ovat avuttomia tässä suhteessa.

Tierahoista totean sen verran, että on hyvä, että tässä maassa joitakin uusia kehittämishankkeita saadaan käyntiin. Itse lähes päivittäin ajelen Koskenkylä — Porvoo-väliä. Hyvä, että sekin paranee, mutta kun Koskenkylästä Kouvolaan jatketaan, huomattavasti kapeampaa ja vaarallisempaa tietä ajetaan. Olen tyytyväinen siihen, että tällainen määräraha saadaan, mutta en tiedä, onko tärkeysjärjestys oikea.

Ed. Saarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ala-Nissilä puheenvuorossaan vihjaili valtiovarainvaliokunnan liikennejaoston toimintaan ja otti mielestäni jo en-

nakkoon kantoja, ikään kuin mietintö olisi jo valmis. Siellä on sillä tavalla asia keskeneräinen, että mietintöä tietysti sorvataan lähiaikoina, mutta kaikki on tietysti edelleen avoinna, niin kuin ed. Ala-Nissilä varsin hyvin itse tietää. Hän vain halusi puheenvuorossaan tehdä tällä seikalla politiikkaa.

E18-hanke on tärkeä. Sitä tietysti, kun se on miljardihanke, voi tutkailla monesta suunnasta, yhtä lailla aikataulun kuin kustannustenkin osalta. Se on niin tärkeä hanke, että sitä ei saa lähteä pommittamaan minkään teosuuden kohdalta, vaikka eivät hyötykustannussuhteet olisikaan kovin hyviä. Esimerkiksi Muurla — Lohjanharju on aika hiljainen väli, mutta ei E18 onnistu, jos ei sitäkin väliä rakenneta.

Hyvänä pidän, ed. Liikkanen, sitä, että valtion velkaa hoidetaan nopeammassa rytmissä kuin on alun perin suunniteltu ja että velkaannutaan, voisiko sanoa, vain 9 miljardia. 9 miljardiakin on erittäin paljon rahaa.

Kun ministeri Niinistö kommentoi budjettipohjan pettämiseen liittyviä kysymyksiä, aika vähälle huomiolle on tässä salissa jäänyt se, että valitettavasti hallituksen suunnalta, aivan hallituksen ministerin suulla muutamia viikkoja sitten, alkusyksystä Eurooppa-ministeri antoi lausunnon, että budjetin pohja saattaa pettää. En nyt sanatarkasti muista sitä, mutta hyvä olisi oikaista sekin, missä silloin mennään, jos hallituksen ministeri puhuu tällaisia.

Ed. Aul a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö puolusti sitä, että valtionyhtiöiden myyntituloja käytetään valtion velan vähentämiseen. Syömävelan kattamistahan sekin tavallaan on. Siinä vain katetaan jälkeensä niitä syömävelkoja, joita on oltu pakotettu ja aikaisempina vuosina ottamaan. Tämä myös antaa ylimyönteisen kuvan valtiontalouden tasapainosta tällä hetkellä.

Olen samaa mieltä ministerin kanssa siitä, että näitä myyntituloja ei tule käyttää joidenkin jatkuvasti vuosittain toistuvien menojen kattamiseen, mutta sen sijaan niitä tulisi käyttää sellaisiin investointeihin, jotka vahvistaisivat Suomen kilpailukykyä tulevaisuudessa. Otan esimerkin vaikka Soneran yksityistämisaikojen käytöstä. Mielestäni niitä tulisi käyttää edes osittain tietoliikenteen infrastruktuurin parantamiseen niin, että koko Suomi, niin kaupunkikeskukset kuin maaseutukin, pääsisi mahdollisimman nopeasti tietoyhteiskunnan aikaan. Vaikkapa digitaalisen television verkon rakentaminen koko maahan

nopeasti ja kattavasti Suomessa olisi sellainen kilpailuetu, joka antaisi suomalaiselle tämän alan yritystoiminnalle myös vauhtia. Tällaisia tulevaisuuden näkemyksiä olisin odottanut hallituksen valtionyhtiöstrategialta, mutta valitettavasti niitä ei tämän lisäbudjetin yhteydessä ole näkynyt.

En kuullut ed. Ala-Nissilän sanovan, että budjetin pohja pettäisi, mutta käsittäisin, että hän oli huolestunut siitä, että jos talouskasvu Suomessa menee alle 3 prosentin, tiedämme vanhoja peruja sen, että silloin on se uhka, että työllisyys ei enää paranekaan, vaan työttömyys jämähtää paikoilleen. Tämähän se suurin uhkatekijä ja riskitekijä on. Siksi nyt tarvittaisiin nopeasti sellaisia uudistuksia, joilla myös hitaamman kasvun oloissa voitaisiin uusia työpaikkoja luoda etenkin palvelualoilla ja kotimarkkinoilla.

Ed. Korkeaoja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö, kun puolustitte alhaisiksi jääviä satovahinkokorvausmäärärahoja, minusta samalla osoititte sen, että te ette ymmärrä, mihin vaikeaan tilanteeseen maatalous tämän hallituksen toimikauden aikana on joutunut. On ilmeisesti niin, että kertaa-kaan sodanjälkeisen ajan historiassa ei Suomen maatalous ole joutunut sellaiseen tilanteeseen, jossa tämän hallituksen aikana jokaisena vuonna maatalouden kannattavuus on heikentynyt, 95:stä 96:een, 96:stä 97:ään, ja nyt tähän vuoteen arvioidaan, että kannattavuus heikkenee 15 prosenttia.

Se tarkoittaa sitä, että tällä kehityksellä maatalouden riskinkantokyky on hävinnyt. Maatilojen kannattavuus on mennyt niin heikoksi, että riskinkantokykyä ei ole siinä määrin kuin lähtökohtana on ollut satovahinkokorvausjärjestelmän perusteita luotaessa. Sen takia tarvitaan erityisiä toimenpiteitä tänä vuonna kattamaan sitä yleistä tasoalenemaa, joka näinä vuosina on tapahtunut. Tämä ongelma korostuu monilla tiloilla, sellaisilla tiloilla, joilla varsinaisesti ei ilmoitettavaa satovahinkoa ole syntynyt mutta kuitenkin taloudellinen tulos on esimerkiksi edelliseen vuoteen verrattuna puolet tai kolmannes, jopa sitäkin vähemmän, vaikka ei ole ilmoitettua satovahinkoa. Näiden tilojen kannattavuuden tukemiseksi tarvittaisiin yleiskorvauksia.

Ed. Kalli (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsekin kommentoisin ministeri Niinistön kannanottoa tähän satovahinkojen korvausasiaan. Tämä hallituksen esitys sekä ensi

vuoden talousarvion että tämän nyt annetun lisätalousarvion osalta toteutuisi ainoastaan tilakohtaisena kadon korvauksena. Ellei kyetä niin sanottua yleiskorvausta toteuttamaan, syntyy täysin eriarvoinen tilanne, jossa ne tilat, jotka ovat yrittäneet hyvin huonoissa olosuhteissa korjata ja ovatkin korjanneet sadon, ovat saaneet huonon sadon sekä laadun että määrän osalta ja sen lisäksi korjuuvaurioita on tullut sekä sadolle että koneille. Lisäksi myös nurmen osalta menetykset ovat olleet saman kaltaiset, monien tilojen osalta totaaliset. Kuitenkaan nämä tilat eivät pääse osallisiksi tästä tilakohtaisesta korvauksesta, ja sen johdosta olisi ollut syytä ottaa vakavasti se kanta, jonka satovahinkoneuvottelukunta on esittänyt yleiskorvauksen osalta. Nythän korvauksen saavat ne, jotka ovat jättäneet korjaamatta sadon, jotka eivät ole huolehtineet ja kunnostaneet peltojaan ja taas ne, jotka ovat yrittäneet tehdä kaikkensa, eivät tule saamaan mitään. Tämä korvaus, joka nyt on tarkoitus toteuttaa, eriarvoistaa maatalousyrittäjiä ja nimenomaan pistää huonompaan asemaan ne, jotka ovat olleet aktiivisia ja yrittäneet tässä tilanteessa korjata sadon.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Poliisien osalta on ilmeisesti todellakin se tilanne, että lomautuksiin ja irtisanomisiin ei ehkä jouduta. Rahat juuri tähän riittävät, mutta eläkkeelle jäävien tilalle ei voida palkata uusia poliiseja, virkarakenne vääristyy ja ennen kaikkea sitten samaan aikaan kun liikenne kasvaa ja turvattomuusongelma on olemassa, poliisitoimi kokonaisuutena ei toimi parhaalla mahdollisella tavalla kansalaisten turvallisuutta ajatellen.

Tässä edustajat Kalli ja Korkeaoja totesivat juuri satovahinkoasian ongelmallisuuden. Tässä tilanteessa muodostuu nyt selvästi väliinputoajia, esimerkiksi Lounais-Suomessa monet kasviviljelytilat ja varmaan nurmiviljelytilat, joihin ed. Rajamäki viittasi. On toisaalta niin, että nyt kun viljelijöiden tulo ja peruskannattavuus on heikentynyt, kaikki tulomenetykset tuntuvat. Kyllä teidän, ministeri Niinistö, kannattaisi nyt tutustua maatalouden peruskannattavuuden tilanteeseen, siihen, mikä se tällä hetkellä Suomessa on, mikä on sukupolvenvaihdon tilanne jnp., ja vielä voitaisiin täällä eduskunnassa tätä lisätalousarviota korjata.

Arvoisa puhemies! En ainakaan minä sano, että budjetin pohja pettää. Joku on voinut niin todeta, keskustasta sitä ei ole esitetty. Mutta on

todella niin kuin ed. Aula totesi, että meidän pitäisi varautua hitaamman kasvun oloissakin hoitamaan tätä järkyttävää pitkäaikaistyöttömyyden ongelmaa, jota ei ole hallituksen aikana saatu hoidettua.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Välillä tulee vähän sellainen tunne, että tämä se onkin sellainen sali, jossa sopii puhua ihan mitä tahansa. Tänään se on tullut nyt kaksi kertaa, aina kun kuuntelee keskustaoppositiota. Joka ainoassa puheenvuorossa on ollut kaksi elementtiä. Velkaantuminen on edelleen liian raskasta, mutta pitää velkaantua lisää. Elikä joka ainoa puhuja on arvioinut sitä, että hallituksen olisi pitänyt korjata laman jäljet vielä paremmin mutta toisaalta joka ainoa puhuja on esittänyt myöskin lisämenoja. Miten sellainen yhtälö toimii?

Kun ed. Liikkanen totesi, että nyt on kuudes perättäinen kasvuvuosi, siinä ajassa olisi pitänyt jo hoitaa nämä asiat, se perintö, jonka tämä hallitus sai, oli miinus 60 miljardia markkaa. Tämän hallituksen aikana tapahtuu sellainen historiallinen ihme, että huolimatta siitä, että ensi vuosi on vaalivuosi, valtion kokonaismenot alentuvat suhteessa tähän vuoteen. Edes silloin 95, kun budjetti rakentui vielä 60 miljardin lainanottoon, näin ei käynyt, vaan vaalivuoden houkutukset hivenen pääsivät niskan päälle, aikaisempina vuosina ehkä vielä pahemmin. Mutta haluatteko te, että menoja olisi vielä voimakkaammin kyetty karsimaan?

Mutta kertaakaan en ole nähnyt enkä kuullut keskustalta sellaista kokonaisvaltaista esitystä budjettikeskustelujen aikana, joka todella vähentäisi menoja. 95 valtion menot suhteessa vuoden 94 menoihin kasvoivat. Se on aivan selvä fakta. (Ed. Pekkarinen: Jos ministeri kertoisi, mitä tapahtui sinä vuonna!) Se on aivan fakta. Me voimme käydä numeroita läpi milloin tahansa. Tätä keskusteluilmapiiriä minun on hyvin vaikea ymmärtää.

Sitten on toinen asia, jos saan mennä toiseen perin paradoksaaliseen keskustelun aiheeseen. Minä olen, ed. Laitinen, ihan samaa mieltä teidän kanssanne siitä, että suomalaiset arvostavat poliisia. Arvostavat niin, että tuskin missään poliisin voimia on niin paljon epäilty kuin tässä salissa. Muistan väliin kauhulla kuunnelleeni kansanedustaja-aikanani erityisesti vasemmalta tulleita puheenvuoroja siitä, millaisessa poliisivaltiossa me muka elämme. Joka ainoa kerta, kun eduskunnassa on tällä vuosikymmenellä pu-

huttu poliisin valtuuksista, joka ainoan kerran joku on saanut esille myös poliisivaltio-ajatuksen. Nyt näyttää sitten siltä, että ne puheet alkaivat unohtua.

Olemme päätyneet siihen tilanteeseen, että Suomessa on Euroopan liberaalein kriminaalipoliitikka ja Euroopan heikoimmin toimivaltuuksiltaan varustettu poliisi näiden poliisivaltio-puheiden seurauksena, eikä sitä gäppiä voi rahalla korjata. (Eduskunnasta: Kyllä kaikkea rahalla saa!) — Varmasti auttaisi, mutta olisiko sittenkin viisaampaa, että mietittäisiin tämä kokonaisuus myös. Olisiko meidän syytä katsoa vielä kerran ilman poliisivaltio-puheita se, että suomalainen poliisi kykenisi myös toimimaan, eikä rahan ohjaaminen tarkoittaisi sitä, että saataisiin silloin tällöin esimerkiksi auton käyttöönottaja kiinni, jotta hänet voitaisiin heti välittömästi sen jälkeen anteeksipyyntöin varustettuna vapauttaa. Sellaisiahan lakeja täältä tulee ulos. Totta kai siinä hommat lisääntyvät, se on ihan selvä asia.

Edelleen keskustelussa on kiinnitetty voimakkaasti huomiota maatilatalouteen. Haluan todeta nyt vain sen, että maatalouden kohdalla hallitus on eniten tinkinyt säästöpäätöksistään. Minä olen saanut siitä paljon myös moitteita. Täällä esitetään näkökulmia, että nyt olisi erityisesti katovuonna pitänyt vähän palauttaa niitä vanhoja säästöjä tai ainakin ottaa huomioon. Totta kai tämä satovahinko nyt koskettelee pahasti, kyllä se tiedossa on. Mutta samaan aikaan haluan todeta, että jos jossain, niin nimenomaan maatalouspuolella hallituksen säästöpäätöksistä on jouduttu lipeämään vuosi toisensa jälkeen. Viimeisin vastaantulo oli lainavaltuuden lisääminen 200 miljoonalla markalla. Niin kuin ed. Pulliainen aivan oikein totesi, sitäähän ei ole suunnattu sinänsä satovahinkoihin, mutta ymmärtääkseni se kuitenkin ainakin osin saattaisi paikata tuota samaa ongelmaa.

Täällä tavan takaa puhutaan myös elinkeinoelämän tuista. Minusta olisi hyvä säilyttää joku johdonmukaisuus keskustelussa esimerkiksi siihen nähden, mitä on tullut ennen vaaleja sanottua. Muistan varsin tarkkaan joka ainoan eduskuntapuolueen ohjelmassa, paitsi niiden, jotka ovat vasta nyt muodostuneet, olleen säästölistoja, joista ensimmäinen kohta liki kaikilla oli elinkeinoelämän tuet. Jokainen oli valmis leikkaamaan elinkeinoelämän tukia aivan mielikuvittellisia summia. Nyt, kun niitä on leikattu, parutaan merenkulun perään, parutaan yksityisteitten perään, kuljetustukien perään. Joka ainoa

elinkeinotukena leikattu tuki haluttaisiin täällä palauttaa. Mitä sellainen puhe silloin 95 oli? Sitä taitaa olla sen verran tosikkoa, että minä olen ottanut ne ihan vakavissani, mutta siinä on ilmeisesti käynyt erehdys.

Ed. J. Andersson: Arvoisa rouva puhemies! Olisihan se pitänyt arvata, että varsinainen talousarvioesitys oli liian hyvä ollakseen totta. Jo silloin, kun annoimme sen ja puhuimme salissa asiasta, tuli sellainen mielikuva, että me toden totta kiristämme vyötä vielä edelleen, jotta ei jäisi velkoja tuleville sukupolville. Tehdään sillä lailla, että tämä asia koetaan aika oikeudenmukaiseksi ja hyväksi.

Mutta nyt lisätalousarvio näyttää sen, että jotkut virkamiehet, ja ehkä myös jotkut taitavat ministerit, käyttävät sopivaa tilannetta hyväkseen silloin, kun huomio on toisaalla, ja sitten sinne livahtavat juuri ne rahat, jotka täällä herättävät suuria tunteita, joiden poistamiseksi on käyty suuria taisteluja ja on tavallaan koettu, että nyt se tehtiin, saatiin helikopterirahaa vähennettyä ja nyt ollaan jo paremmassa suunnassa. Koen kyllä itseni vähän petetyksi. (Ed. Pohjola: On kysymys suomalaisesta teollisuudesta!) — Kyllä, mutta koko ajan puhutaan puolustusarmeijan menoista.

Kun ministeri Niinistö ja kaikki täällä puhuvat sillä suulla, että pitäisi saada aikaan säästöjä eikä lisää menoja, niin minä en esitä mitään lisää menoja, mutta haluaisin puhua säästöistä, vaikka valtiovarainministeri, joka tykkää säästöistä, lähti ulos. Se kohta lisätalousarvioesityksessä, joka minua erityisesti nyt häiritsee, on 200 miljoonan lisäys puolustusmateriaalihankintoihin. Sen lisäksi on myös ulkoasiainministeriön kohdalla 2 miljoonaa ja puolustusministeriön kohdalla 46 miljoonaa rauhanturvaamiseen.

Rauhanturvaamisrahat saavat minun puolestani siellä olla, mutta 200 miljoonaa puolustusmateriaalihankintoihin ei tunnu ollenkaan oikealta. Se tuntuu todellakin suoraan sanoen väärältä tässä tilanteessa, kun halutaan antaa sellainen signaali, että tehdään sellainen budjetti, jonka takana kaikki ovat seisseet ja, loppuun asti tehdään hyvää työtä. Mielestäni hallitus on tehnyt hyvää työtä, ja olen ylpeänä ollut sitä katsomassa, vaikka moni pieni asia on voinut häikätä, niin ihan loppumetreillä on minusta, sanotaanko, suurin kauneusvirhe, jos tämä raha menee läpi. Olen melko varma, että priorisoinnissa kaikki pitävät kouluja ja päiväkoteja ja tällaisia asioita tärkeämpinä kuin puolustusmenoja. Lisätalous-

arvio esittää kyllä ihan toisen näköistä priorisointia.

Jos puhutaan vielä priorisoinnista ja mennään ministeri Auran tontille, niin täällä on kaksi erittäin miellyttävää summaa. Toinen on 1,5 miljoonaa joukkoliikenteelle ja toinen on 150 miljoonaa radanpitoon. Nämä ovat mielestäni erittäin hyviä asioita. Mutta sitten, mikä minun mielestäni on oikeata priorisointia kestävän kehityksen kannalta, Itämeren kannalta ym., on se ettei varsinaisessa budjettiesityksessä ollut yhtään uutta tiehanketta. Se oli mielestäni erittäin hienoa, vaikka täällä moni motkotti siitä. Nyt täällä on tiehanke. Tässä kohdassa esitetään 900 miljoonaa markkaa Porvoon moottoritien, mutta samalla sitoudutaan 270 miljoonan markan lisäpottiin, joka tähän tiehen tulee kulumaan lähivuosina. Eli aikamoinen rahareikä taas. Mielestäni voidaan hyvin säästää tästäkin kohdasta. Jos halutaan lisärahaa jonnekin muualle, niin ei ole vaikea löytää paikkoja, mutta varmaan säästäminenkin olisi terveellistä.

Sitten haluan vielä kolmannen asian ottaa esiin. Se on se, millä tavalla rahaa jaetaan väärään aikaan. Se on kohta, jossa annetaan 400 miljoonaa markkaa korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenoihin. Juuri nyt se on aivan tarpeellista. Erittäin hyvä asia, mutta aivan liian myöhään. Natura-tilanteen takia tässä on 4 miljoonaa markkaa. Jos sama 4 miljoonaa markkaa olisi annettu alkuvaiheessa, kun Naturasta informoitiin ja ihmiset halusivat karttoja ja neuvontaa, silloin ei löytynyt voimavaroja, ei ihmisiä, ei karttoja tarpeeksi, ja syntyi tämä sotku. Nyt tämä 4 miljoonaa markkaa tulee vähän väärään aikaan. On helppo olla jälkiviisas, mutta olisi ollut parempi satsata rahaa silloin ja saada tilanne rauhoitetuksi jo etukäteen eikä vasta nyt.

Viestini valtiovarainministerille, joka jo poistui, on se, että löytyy vielä nipistämistä, jota ainakin minä voin olla hyvillä mielin kannattamassa. En tätä 4:ä miljoonaa markkaa mitenkään poistaisi, on ihan hyvä, että raha on siellä, mutta mielestäni nämä kaksi muuta kohtaa ovat turhia.

Ed. Laitinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kommentoin yhtä kohtaa ed. J. Anderssonin puheenvuorossa: puolustusmäärärahoja. Tässä kokee olevansa melkoinen sosialisti, kun puolustaa poliisia. Aion nyt puolustaa myös puolustusvälineiteollisuutta.

Ed. Andersson, tämä eduskunta on hyväksynyt puolustuspoliittisen selonteon. Jos en aivan

väärin muista, vihreät olivat mukana selontekoa hyväksymässä. Selontekoon liittyen eduskunta on hyväksynyt myös sen, että perustetaan kolme valmiusyhtymää Suomeen. Itse asiassa selontekoon ja muun muassa tämän vuoden budjettiin liittyen tämä eduskunta on päättänyt, että tavoitellaan sitä, että kun nyt Puolustusvoimat hankkii vain 15 prosenttia tarvikkeita kotimaiselta puolustusvälineiteollisuudelta, nostettaisiin se raja 50 prosenttiin.

Tiedämme hyvin sen, että puolustusteollisuutta on ajettu merkittävästi alas ja se on ajettu tasolle, jolla puhutaan siitä, onko Suomessa itse näistä puolustusta, ja minä luen siihen sen, että meillä on myös hyvin voimakas puolustusvälineiteollisuus. Jotta kotimaisuusastetta pystytään nostamaan, meidän on pakko tilata kotimaiselta puolustustarviketeollisuudelta tarvikkeita. Siihen tähtää tämä hallituksen ehdotus. Hallituksen ehdotus on erittäin hyvä. Sen olisi suonut olla vain vähän korkeampi eli noin 300 miljoonaa markkaa, niin olisi se aukko, joka siellä nyt on, pystytty korvaamaan.

Jotta pystymme tuontia korvaamaan, on pakko kehittää omaa teollisuuttamme, vai onko ed. Andersson sitä mieltä, että Suomeen voitaisiin tuoda puolustustarviketeollisuutta? (Eduskunnasta: Niinhän me teemme!) Sitä tuodaan aivan liian paljon. Tässä pyritään vaikuttamaan siihen, että ei tuoda niin paljoa.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laitiselle kommentti. Hän vetosi puolustuselontekoon aivan samantapaisesti kuin ministerit Niinistö, Taina ja Lipponen viime vuonna eduskunnassa samoihin aikoihin, kun eduskunnassa helikopterihankinta joutui arvostelun kohteeksi.

Olin itse tekemässä ulkoasiainvaliokunnan mietintöä selonteosta, ja siihen mietintöön, jonka eduskunta sitten hyväksyi, kirjoitettiin, että selonteon hyväksymisellä ei vielä anneta mitään valtakirjaa ryhtyä suunnittelemaan helikopterihankintoja ja että määrärahoissa Puolustusvoimat ja armeijan suunnitelmat eivät voi olla missään erityisasemassa, vaan niitä on kohdeltava aivan samoin kuin kaikkia muitakin hallinnonaloja säästökurimuksessa. Juuri tämän johdosta mekkala eduskunnassa viime vuonna syntyi ja päätös alkuvuodesta, jossa muun muassa sosiaalidemokraattisen eduskuntaryhmän ponnistelujen tuloksena päätettiin leikata helikopterihankin-

taa. Nyt mielestäni on kysymys siitä, että lisäbudjetilla peruutetaan Puolustusvoimille sovittuja yleisiä säästöjä, joista on sovittu yleisten säästöneuvottelujen yhteydessä, ja myös vesitetään eduskunnan alkuvuodesta tekemää päätöstä.

Ed. R y h ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vihreitten taholta jatkuvasti tuodaan esille sitä ajatusta, että puolustusmenot eivät ole tärkeitä. Haluan tuoda esille tällaisen historiallisen näkökulman, että jos Suomi ei olisi entisinä aikoina huolehtinut itsenäisesti maanpuolustuksestaan, eivät Suomen asiat tälläkään hetkellä olisi niin hyvin kuin ovat. Tämä lienee meidän kaikkien tiedossa.

Maailma ei ole suinkaan vieläkaan valmis. Meidän on vastaisuudessa huolehdittava omasta maanpuolustuksestamme samoin kuin kaikki muutkin itsenäiset valtiot huolehtivat. Esimerkiksi naapurivaltiomme Ruotsi ja Norja sekä Tanska huolehtivat siitä sillä tavalla enemmän, että sijoittavat suhteessa enemmän bruttokansantulosta maanpuolustukseen. Minkä takia he kokevat asemansa niin uhatuksi, että joutuvat näin tekemään, sitä sopii ihmetellä varsinkin, jos ajatellaan näitten maitten geopoliittista asemaa.

Maan puolustamisen näkökulma on jatkossakin tärkeä, jotta me voimme huolehtia niistä kuniista ja hyvistä asioista, joita muun muassa vihreitten taholta jatkuvasti esiin tuodaan.

Mitä tulee kotimaiseen maanpuolustusteollisuuteen, puolustuslaiteteollisuuteen, on äärettömän tärkeää monellakin tavalla pitää yllä niitä aktiviteetteja, joita voidaan tarpeen tullen kiihdyttää. Jos se kokonaan lopetetaan, me olemme hyvin huonossa tilanteessa, jos tosipaikka tulee. Samoin kysymys puolustuslaitoksen toimintamäärärahoista on hyvin tärkeä muun muassa kertausharjoitusmäärärahojen kasvattamiseksi.

Ed. R a s k (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. J. Andersson kiinnitti huomiota oikeusministeriön hallinnonalan kohtaan, jossa korkeimmalle hallinto-oikeudelle annetaan 4 miljoonaa markkaa lisää toimintamenoihin. Ihmettelin samaa, koska perustelut ovat, että Natura 2000 -ohjelmaa koskevat valitukset pitäisi nyt käsitellä korkeimmassa hallinto-oikeudessa ja että hakemukset saisivat asianmukaisen käsittelyn. Se on varmasti aivan oikein, mutta tässä tulee kieltämättä mieleen se, että jos ihmiset, jotka Natura-ohjelmaan maitansa joutuvat laittamaan, olisivat silloin saaneet ympäristöministeriön taholta asianmukaisen käsittelyn, nyt ei olisi

tarvinnut näitä rahoja oikeusministeriön hallinnonalalle laittaa. On tietysti ihan hyvä, että nyt näinkin tehdään, mutta budjetissa on siirretty määrärahoja momentilta toiselle. Kieltämättä tulee vähän mieleen se, olisiko tässä pitänyt ministeriöiden kesken näitä määrärahoja siirtää, koska minusta tämä on jälkiviisautta mutta välttämätön toimenpide huonon hallinnon seurauksena.

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin aivan samaan asiaan puuttunut kuin edellinenkin puhuja, korkeimman hallinto-oikeuden tilanteeseen, joka nyt tämän Natura-kysymyksen, Natura-sotkun johdosta on aiheutunut. On tietysti aivan oikein, että 4 miljoonaa markkaa sinne annetaan. Mutta siinä olen eri mieltä, kun ed. J. Andersson totesi, että olisi pitänyt aikoinaan jo ympäristökeskukselle antaa tämä raha ja sitä kautta olisi kaikki tämä sotku voitu välttää. Luulen, että se ei niinkään ollut rahasta kiinni vaan yleisestä asenteesta sekä tiedotuksesta ja että kaikki viranomaiset ympäristökeskuksessa eivät ymmärtäneet asiaa eivätkä myöskään kansalaisten omaisuuden oikeusturvaa, joka nyt sitten aivan ilmeisesti on tullut monessa tapauksessa loukatuksi.

Ed. O l i n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Silloin, kun vihreät arvostelevat puolustushallinnon määrärahojen mahdollista lisääntymistä, he tietenkin saattavat olla oikeassa, jos tämä lisääntymissuhde on suurempi kuin jonkin muun hallinnonalan. Tässä ei kuitenkaan mielestäni ole siitä kysymys vaan valmiusjoukkopäätöksen johdonmukaisesta toteuttamisesta sekä siitä, kuten ed. Laitinen muun muassa totesi, että puolustusvälineellisuuden kotimaisuusasteen korottamiseen on selkeitä perusteluja ja hallitus on tässä suhteessa aivan oikealla tiellä.

Toisaalta haluaisin, arvoisa puhemies, korostaa tässä yhteydessä myös sitä, että suomalaisella puolustusvälineellisuudella on valtavan paljon siviiliteknologiaan liittyviä sovellusmahdollisuuksia ja itse asiassa käsite "puolustusväline" useissa kohdin jopa rajaa niitä mahdollisuuksia, joita näillä siviiliteknologian sovellusmahdollisuuksilla olisi esimerkiksi viennin suhteen.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Hallituksen lisäbudjettiesitys puhuu selvää kieltä siitä, että hallitus luottaa talouden varsin korkean kasvun jatkuvuuteen. Lisäbudjettiesitys ei kajoa ensimmäiseenkin niistä talouden rakenteista,

niiden ongelmakohdista, jotka tällä hetkellä hidastavat työllisyyden riittävää paranemista. Hallituksen lisäbudjettiesitys ei liioin tuo liennytystä siihen jälkeen, jota varsinaiset budjetit ovat kansan kahtiajaon, sosiaalisen ja alueellisen kahtiajaon, osalta tuottaneet ja tuottamassa myös vuoden 99 varsinaisen budjetin osalta. Sisältönsä puolesta lisäbudjetti onkin paljossa hyvin tekninen, muutamaa yksityiskohtaa lukuun ottamatta hyvin tekninen.

Aivan totta onkin, että tietyt talouden peruslukumat ovat siinä asennossa edelleenkin kuin hallitus lisäbudjetissaan väittää. Verotulot kasvavat edelleenkin hyvää vauhtia, kun hallituksen politiikalla on kaikin keinoin tasoitettu tietä muutoinkin vahvassa vedossa olleille vientialoille, jotka vielä näihin asti jo eletyn vuoden, elettyjen kuukausien ansiosta ovat menestyneet hyvin — siis mainitut vientialat — ja joiden ansiosta, muun muassa näiden ansiosta, verotulot kasvavat hyvin. Mutta samaan aikaan huomiotta jää se seikka, että ennen kaikkea työllisyyden, ihmisten työllistymisen ja myös eri alueiden tasapainoisen kehityksen kannalta tärkeä pk-sektori on edelleen vaikeuksissa. Sen työllistyminen ei ole kunnolla käynnistynyt edes korkeasuhdanteen aikana, ja toisaalta tietyllä tavalla on hintana ollut nyt vielä meneillään olevalla aika hyvien verotulojen saannolle se, että samaan aikaan julkista sektoria, hyvinvointiyhteiskuntaa on ajettu alas vauhdilla ja tavalla, joka tulee jättämään vielä sellaiset jälkensä talouteen, että niistä maksetaan jatkossa kova hinta.

Voisikin kysellä ääneen sitä, mitä ennen kaikkea esimerkiksi Rkp on tarkoittanut muutamien viime kuukausien aikana esittämillään vaatimuksilla, että se nostaisi hyvinvointiyhteiskunnan turvaamisen ja puolustamisen voimallisesti esille tulevista taistoista vaalien jälkeisessä elämässä. Joutuu kysymään, eikö nytkin olisi ollut jo siihen aika. Eikö nyt ole jo tehty paljon sellaista, jolla tekemisellä, hyvinvointiyhteiskunnan alasajolla, on nyt jo jätetty sellaiset haavat yhteiskuntaan, että niiden parantaminen ei vain tee kipeää niille, jotka nuo haavat koskevat, vaan niiden haavojen parantaminen tulee maksamaan tulevana vuosina julkisia menoja, kuntien ja valtion julkisia menoja isot määrät rahaa?

Toinen asia, joka on sillä politiikalla, joka on jälkeen jäänyt ja jota lisäbudjetti jatkaa, seurauksena ollut, on nimenomaan alueellinen keskittyminen ja sen lisääntyminen entisestään. Samoin kuin hyvinvointiyhteiskunnan perinteisen käsitteen mukaisen hyvinvointiyhteiskunnan alas-

ajolla, myös tällä alueellisella keskittymisellä, alueellisella kahtiajaolla on selvästi oma rahassa mitattava hintansa.

Äskettäin Kunnallissalan kehittämissäätiö teki tutkimuksen, joka puhuu selvää kieltä siitä, millä uralla tällä hetkellä Suomen aluekehitys on. Tuon selvityksen mukaan nyt jo aiheutuvat noin 8 miljardin markan suuruiset kustannukset pelkästään siitä, että ylivoimakkaan muuton seurauksena joudutaan rakentamaan asuntokantaa ja sellaista ylimääräistä palveluinfra, jonka hinta arvioitiin noin 8 miljardin markan suuruiseksi. Tämän tyyppiset, sanoisiko, seuraamukset, hyvin rajusti pelkistäen, ovat olleet vastapuolella vaakakupissa sille talouden kasvulle, joka on saatu kiistatta aikaan nimenomaan vientialoihin keskittymällä, joka linja tuottaa vielä nyt lisäbudjetissa kirjattavissa olevat aika hyvät verotulojen kasvut.

Mitä tulee lisäbudjetin sisältöön hieman tarkemmin, muutama ajatus siitä. Sen jälkeen muutama katse tulevaan eli vuoteen 99 ja siihen, miten tämä lisäbudjetti ja viimeaikainen taloudellinen kehitys ovat heijastumassa mielestäni vuoden 99 talousarvioon. Minusta ei voida irrottaa ja erottaa toisistaan nyt käsitellyssä olevan lisäbudjetin arviointia ja ensi vuoden varsinaisen budjetin arviointia. Ne liittyvät monella tavalla toisiinsa. Näistä molemmista siis hieman tarkemmin vielä muutama sana.

Ensinnäkin todella verotulot kasvavat, niin kuin kahteen kertaan edellä sanoin. Samaan aikaan valtion velanhoitokulut kasvavat syistä, joihin ministeri kiinnitti aivan hyvin ja oikein huomiota. Samalla kun verotulot näin kasvavat, nyt jo tässä yhteydessä on syytä varoittaa siitä, että talouden vähäinenkin hidastuminen tulee jatkossa heijastumaan verotuloihin erittäin nopeasti ja voimakkaasti syistä, joista hieman myöhemmin jokin sana.

Mitä tulee näihin yksittäisiin menoeriin lisäbudjetissa, minäkin aion kiinnittää huomiota poliisin määrärahoihin ja maatalouteen sekä pk-yritysjäyyden tukeen, nimenomaan näihin elinkeinotukisiin, jotka koskevat alueperusteisesti myönnettäviä, lähinnä pk-sektorille meneviä tukimarkkoja.

Yhdyn siihen, että poliisin määrärahat ei vain tälle vuodelle vaan ylipäänsä viime vuosina ovat olleet riittämättömiä. On ollut mielestäni perusteetonta kohdentaa poliisin tarpeisiin niin mittavia leikkauksia kuin on käytännössä tehty. Määrärahat eivät reaalisesti, eivätkä juurikaan edes nimellisesti, korostan edes nimellisesti, ole lisään-

tyneet kolmen neljän viime vuoden aikana, ja kun inflaatio ja ylipäänsä kulut poliisitoimen hoitamisesta ovat kuitenkin kasvaneet useammalla kymmenellä prosentilla, on siitä ollut seurauksena selvästi se, että resurssit ovat reaalisesti aivan alimitoitettuja siihen tarpeeseen nähden, joka tunnistettu ja todettu on. Täällä muutoin yksityiskohtiin jo äsken kajottiin, en niihin tässä enempää mene.

Myös maatalouden osalta, nimenomaan kato- korvausten osalta yhdyn keskustan toimesta monissa puheenvuoroissa esille tuotuun kritiikkiin ja sen perusteluihin. Näiltä osin, maatalouden osalta kajoan ainoastaan siihen väitteeseen, jonka ministeri esitti, että maatalous olisi päässyt tämän hallituksen toimissa jotenkin vähän helpommalla ja että leikkauksia sinne ei olisi siinä mitassa kohdistettu kuin kenties oli hallituksen tavoite. Voi olla, että hallituksen tavoite on todella ollut rajua ja rujo, mutta yhtä lailla ja vielä vahvemmin voi sanoa, että siihen nähden, mikä on ollut maatalouden tilanne, ne leikkaukset, lähes 3 miljardin markan kumulatiiviset leikkaukset, jotka tullaan suorittaneiksi, ovat olleet aivan ylimitoitettuja tämän hallituksen toimissa.

Miksi näin sanon ja millä tavalla erityisesti tämän perustelen? Nimenomaan sillä, että silloin, kun kansallisesta tukipaketista päätettiin, oli tietty arvio siitä, miten maatalouden kustannukset kehittyvät. Arvioitiin, että ne kehittyisivät edulliseen suuntaan, ne laskisivat ja että hintakehitys kulkisi maatalouden kannalta myönteiseen suuntaan. Nyt kuitenkin kaikkien tiedossa on, että maataloustuotteiden hinnat eivät ole kehittyneet tavalla, jota ennakoitiin aikanaan vuonna 1994. Toisaalta maatalouden kustannukset eivät ole laskeneet likikään siihen mittaankin tuossa samassa ajanjaksossa ja vaiheessa arvioitiin. Tähän nähden kotimaisen tuen yhteensä miljardien leikkaukset ovat olleet täysin kohtuuttomia maataloudelta, jonka perheenjäsenet ja jossa työllistetyt ihmiset ovat muutoin joutuneet kokemaan täsmälleen samat leikkaukset, jotka muina leikkauksina yhteiskunnassa on suoritettu.

Arvoisa puhemies! Vielä pari ajatusta myös siitä, miten lisäbudjetti ja sen, sanoisiko, linja ja sen olettamukset heijastuvat vuoden 1999 varsinaiseen talousarvioon. Ensinnäkin kiinnitän huomiota siihen, että jo ensi vuoden varsinaisen talousarvioesitys on tosiasiaa alijäämäinen noin 6 miljardin markan verran. Juuri niillä oikeilla perusteilla, joihin ministeri viittasi, kansantalouden tilinpidon laskentajärjestelmän mu-

kaan, joka itse asiassa on ainoa oikea tapa tämä asia kuitenkin laskea, näillä perusteinhan varsinainen budjettiesitys itse asiassa on ei 6 miljardia, vaan vähän yli 6 miljardia markkaa alijäämäinen.

Nyt tällä hetkellä näköpiirissä olevat tiedot osoittavat kuitenkin, että tuo alijäämä kaikesta päättäen tulee muodostumaan vielä selvästi suuremmaksi vuonna 1999. Minun toiveeni on, että hallitus rohkaistuisi siinä, että se vielä ennen valtiovarainvaliokunnan budjettimietinnön valmistumista tulisi eduskuntaan omalla uudella ajankohtaistetulla arviolla siitä, missä talouden tilanteessa vuosi 1999 tullaan läpi menemään. Vaikakaan ne ennusteet eivät prosenttiyksiköillä mitaten, niin kuin ministeri Niinistö aivan oikein sanoi, niin hirveän paljon poikkea hallituksen keskeisistä perusolettamuksista, mutta jos kasvu esimerkiksi jää 2,5—3 prosenttiin ensi vuonna, niin jo pelkästään 2,5:een jääminen merkitsisi 3,5—5 miljardin markan suuruisia lisäaukkoa budjettiin, jolloin ensi vuonna oltaisiin helposti oikean laskentatavan mukaan — otan luvan käyttää tällaista ilmaisua ”oikean laskentatavan mukaan” — jo 10 miljardia markkaa alijäämäisessä budjetissa.

En sano, että siihen päätyminen on välttämättä mikään katastrofiasia, vaan sanon sen, että sen asian tiedostaminen ja siltä pohjalta oikeitten johtopäätösten ja ratkaisujen tekeminen ja vetäminen, se on tärkeää, jottei olla tilanteessa, jossa vuoden 91 keväällä oltiin. En väitä, että sellaiseen ollaan tulossa, mutta vähän samoja merkkejä omaavassa tilanteessa taikka vähän samoja tunnusmerkkejä omaavalla uralla mielestäni kuitenkin tällä hetkellä ollaan. Tästä syystä toivoisin, että hallitus todella tuon arvion vielä kertaalleen tekee ennen joulukuun ensimmäisiä päiviä ja niiltä pohjalta sitten budjettiin, ensi vuoden varsinaiseen budjettiin, tarvittavat tarkistukset tekee.

Ministeri äsken kertoi, että on joukko ennusteita, joita ovat eri ennustelaitokset tehneet. Minäkin kävin ne läpi tämän aamun aikaan ja totesin, että Suomessa ei yhdenkään merkittävän ennustetahon, ei pankkien, ei erillisten taloudellisten tutkimuslaitosten, ennuste ensi vuoden kehityksestä ei ole niin hyvä kuin hallituksen ensi vuoden budjettiesityksen varsinaiset lukemat ovat. Vielä kertaalleen korostan, että yksikään näistä ennustelaitoksista ei ennusta sellaista kehitystä, johon hallituksen ensi vuoden budjettiesitys perustuu. Lisäksi uusimmat tilastot kertovat, että vienti on romahtamassa, sen kasvu on pysähtymässä, ja teollisuustuotanto, vaikka vo-

desta vuoteen vielä kulkeekin 7—8 prosenttiyksikön kasvuvauhtia, on tämän vuoden loppukauden osalta jäämässä aika lähelle nollaa. Vai mitä, ministeri Niinistö?

Itse asiassa kokonaistalouden kasvu lepääkin hallituksenkin arvioiden pohjalta hyvin pitkälti, ja sitä todisti myöskin Suomen Pankin äskettäinen julkaisu, jatkossa hyvin vankasti nimenomaan rakentamisen, sen kasvun ja kotimaisen kulutuskysynnän ja sen kasvun varassa. Ilman näitä kansantalouden osa-alueita ensi vuoden osalta myös bkt-kehityksessä oltaisiin kenties vielä huonommassa luvussa. Hyvä näin. Kuitenkin sillä, että kasvu nojaa jatkossa ensi vuonna nimenomaan rakentamiseen ja kotimaiseen kulutuskysyntään, on myös kansakunnan ja kansantalouden ja yhteiskuntapolitiikan sisällön kannalta monia omia, myös kielteisiä merkityksiä. Yksi esimerkki niistä olkoon rakentaminen. Missä se rakentaminen tällä hetkellä tapahtuu? Se tapahtuu erittäin voimakkaasti muutamissa keskuksissa tai niiden liepeillä suuren osan Suomesta jäädessä samaan aikaan tästä kasvun veturista, sen voimasta koko lailla, likimain osattomaksi. En ala luetella niitä osia Suomesta. Ministeri Niinistö tietää varsin hyvin suuren osa sitä Suomea, jossa juuri näin on käymässä.

Viimeinen asia, joka liittyy ensi vuoden budjettiin, osin nyt lisäbudjettiin tietyllä tavalla, on asia, joka mielestäni vaatisi sekin vielä tämän vuoden aikaan hallituksen toimesta jonkinlaista arviota tai ulostuloa aina eduskuntaan asti. Se asia koskee täällä jo tietyllä tavalla, tietyltä kumalta esille noussutta valtionyhtiöiden myyntiä ja sitä politiikkaa, joka on hallituksen näissä — korostan — uusissa olosuhteissa, siihen nähden uusissa olosuhteissa, mihin hallituksen aiemmat toimet ovat perustuneet, siihen nähden uusissa oloissa, mikä on hallituksen valtionyhtiöpoliittinen linja, jos asian nyt näin voisi sanoa. Sonera kaikesta päättäen on menossa myyntiin lähimpänä viikkojen kuluessa. Uskon, että Soneran suunnalla se, mitä tapahtuu, on aivan positiivista, mutta onko positiivista kaikki muu se, mitä suunniteltu on? Tulevatko nämä asiat kulkemaan niillä urilla, joihin aiemmin oletettiin ja uskottiin päästävän?

Erityisesti huomioni tässä suhteessa kiinnittyy Fortumiin ja siihen, mitä sen suhteen olisi lähitulevaisuudessa tapahtumassa. Muistan tässä muutamia aikoja sitten puhutun isosta kasasta miljardeja, 10—12 miljardista markasta, joka näiden kahden yhtiön tuotto valtiontalouden, valtion budjettitaloudenkin kannalta voisi olla.

Onko näin edelleenkin ja jos ei, mitä siitä seuraa? Jos Fortumin taikka IVOn ja Nesteen fuusiossa tai yhteenliittymässä sovittuun lunastushintaan ei markkinoilla tosiasiaa yllätäkään, niihin vaajaan 180 markkaan, mitä sitten tapahtuu? Mistä pussista ne rahat hoidetaan, jos niin ei tapahdu, jos ei päästäkään niihin hintoihin, siihen takuuhintaan, josta aikanaan sovittiin? Vai onko niin, että hallitus edelleenkin vahvoin sarvin luottaa siihen, että Fortumin suhteen kaikki menee hyvin?

Minkä takia tämän otin esille, nämä kaksi asiaa, sekä Soneran että Fortumin? Sen takia, että täällä aika paljon, tässä salissa nyt luotetaan näköjään siihen, että näistä todella tulee iso kasa miljardeja, joilla voitaisiin toimia tiettyyn tapaan jatkossa.

Mitä tulee siihen, että hallitus on tähänastisesta valtionyhtiöiden myynnistä, sekä edellinen että nykyinen, pannut aika paljon rahaa nimenomaan tuotekehitys- ja teknologiainvestointeihin, minusta hallitus on ollut siinä aivan oikealla linjalla. Hallitus ansaitsee vankan tuen keskustalta jatkossakin niille toimille. Ainoa, missä keskustasta on hallituksen kanssa näiltä osin eri mieltä, on se, että tästä t&k-panoksesta pitäisi voida ja pitää voida neuvotella. Jos keskusta on vaalien jälkeen kuvioissa mukana seuraavaa hallitusta kokoonpanemassa, me taatusti pidämme osaltamme huolen siitä, että tästä panoksesta suunnataan nykyistä radikaalisti merkittävämpi osa koko Suomen teknologiaperustan, -tason, -osaamisen ja -kehittämispänsäköiden kehittämiseen, eikä niin kuin nyt tapahtuu tällä hetkellä, että vajaan 6 miljardin markan suuruudesta, ensi vuonna Tekesin laskelmien mukaan noin 6 miljardin markan suuruudesta julkisesta t&k-rahoituksesta, jossa siis perustutkimus ei ole mukana, lähes puolet käytetään tällä hetkellä Uudellamaalla, käytännössä pääkaupunkiseudulla. Tähän on saatava muutos, ja sen muutoksen tekniselle tekemiselle on kaikki edellytykset olemassa. Kysymys on poliittisesta tahdosta ja siitä, halutaanko tässä suhteessa muutos saada aikaan.

Arvoisa puhemies! Aivan viimeisenä asiana vielä haluan kiinnittää huomiota siihen näkymään, joka on lisäbudjetinkin perusteella ja ensi vuoden varsinaisen budjetin osalta tämän hyvinvointiyhteiskunnan, sanoiisiko, alasajautumisen, joista ensi sanoissani puhuin, ehkä kipeimmässä kohdassa näkymä juuri tällä hetkellä. Tällä tarkoitan kuntien taloutta, kuntien selviytymistä ensi vuodesta ja tulevista vuosista. Haluan muistuttaa ministeriä siitä, että nyt valmistuneitten

tilastojen mukaan viime vuonna 72 kuntaa Suomessa teki, vuonna 97, miinusmerkkisen vuosikatteen. Tulot eivät riittäneet edes käyttömenoihin. Aivan valmistumassa olevien tilastojen mukaan vuodesta 98, tästä vuodesta, tulee vielä ei vähän vaan selvästikin heikompi, selvästikin heikompi, puhumattakaan siitä, mitä tapahtuu ensi vuonna, vuonna 99.

Nyt kuntienkin tuloista merkittävän osan muodostavat yhteisö- ja pääomaverotulot. Ne hän supistuvat rajusti, koska kuten ne kasvavat nopeasti silloin kun suhdanteet menevät ylöspäin, paljon nopeammin kuin muut verotulot, niin samalla tavalla silloin, kun suhdanteet lähtevät vähän tasaantumaan tai alaspäin, yhteisöjen verotulot laskevat erittäin nopeasti. Nämä ovat entisestään vaarana vaikeuttaa jo 99 mutta varsinkin vuonna 2000 muun muassa kuntien selviytymistä. Minun toiveeni olisikin, että hallitus, jos se toimii niin kuin toivon eli tekee arvion ensi vuoden budjetin perusteista ja budjettilinjastaan vielä ennen valtiovarainvaliokunnan mietinnön esittelyä, siihen selvitykseen erityisen paljon painee painoa sen seikan arvioimiselle, miten kunnat selviävät vuonna 99 niistä velvoitteista, jotka niille kuuluvat.

Tässä yhteydessä varmasti, vaikka se on lähinä vaalien jälkeinen asia, joudutaan mielestäni arvioimaan veropolitiikkaa laajemminkin. Aika siihen nyt ei riitä. Sanon kuitenkin sen, että minusta se asia tai ne linjat eräin osin, jotka SAK tänä päivänä on julkisuuteen saattanut, eivät ole välttämättä pois suljettuja asioita, vaan ne ovat sellaisia, joista asioista myös keskustan piirissä voitaisiin tunnistaa ihan kannatettavia ja oikeita linjauksia.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Oli sinänsä ilahduttavaa kuulla, että ed. Pekkarinen kantaa myös huolta ensi vuoden budjetin sisällöstä ja sen toteutumisesta. Tässä hän tietysti ensisijaisesti juuri eduskunnalla on nyt asia pöydällä ja käsissä. Olisikin erinomaisen hieno asia, jos Suomen eduskunta pystyisi ehkä ensimmäisiä kertoja historiansa aikana supistamaan budjetin loppusummaa. Ymmärsin tuon puheenvuoron nyt ainakin sillä tavalla, ettei ed. Pekkarinen näkisi hyvänä, jos eduskunta tämän syksyn aikana budjetin käsittelyn yhteydessä olisi lisäämässä menoja ja kasvattamassa sitä riskiä, jota kuvailitte.

Olen pitkälti samaa mieltä kanssanne siitä, että jatkuvasti on hyvin tarkoin seurattava tilannetta ja varauduttava myös sellaisiin mahdoli-

suuksiin, jotka eivät näytä todennäköisiltä mutta jotka kuitenkin saattavat olla olemassa. Mutta budjettiesityshän voidaan tietysti tehdä vain yhtenä ehdotuksena, ja se kuvastaa juuri sen todennäköisimmän vaihtoehdon, joka hallituksella on ollut mielessään.

Edelleenkin haluan todeta, että nuo arvioerot, joista täällä on paljon puhuttu, eivät olisi mitenkään vaikuttamassa sellaiseen tilanteeseen, että budjetin pohja pettäisi. Ilmeisesti suurimman ja pienimmänkin arvion teoreettinen markkamääräinen ero supistuisi noin 2 miljardiin markkaan, muutettuna siis budjettimarkkoiksi.

Haluaisin kiinnittää myös huomiota siihen, että itse asiassa hallitus on varsin varovaisesti arvioinut juuri vientisektoria. Meidän arviomme siinä suhteessa, viennin kehityksen suhteen, taitaa olla toiseksi varovaisin, mutta me olemme odottaneet kotimarkkinoilta kasvua vastaavasti vähän enemmän kuin muut arvioijat. Tällä myös selittyä ensi vuoden arvioero.

Kiinnittitte aika lailla huomiota valtionyhtiöitten yksityistämisiin. En usko, että tässä salissa nyt kukaan enää minkään muun toivossa on kuin sen, mikä lisätalousarviossa on mainittu, eli että Soneran yksityistämisestä tulevat nuo lähes 5 miljardia markkaa. Minusta se on varsin todennäköinen, ehkä varovainenkin arvio ja tulee kaikissa tilanteissa toteutumaan.

Se, onko sen päälle sitten vielä jotakin, on kokonaan toinen asia, ja sen varaan ei osaksikaan ole rakennettu sen enempää tätä lisätalousarviota kuin ensi vuoden talousarviotakaan. Ensi vuonnahan budjetoidaan 2,5 miljardia markkaa yksityistämistuloja. Se on lähinnä ollut maan tapana, eli tällainen budjettimerkintä on aina tehty yksilöimättä niinkään, mistä 2,5 miljardin uskotaan täyttyvän. Mutta uskon, että se täytyy. Se on joka vuosi kyllä täyttynyt tähän asti.

Fortumin osalta tilanne on siinä, missä hallituksen viimeiset ratkaisut asiassa ovat. Haluan tässä nyt vain todeta, että Soneran kohdalla tämä yksityistämishanke on edennyt mutkitta. Aina siltä näyttää tässä vaiheessa, ja hyvä niinkin.

Ed. Laitinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pekkarinen on aika tavalla innokkaasti ylläpitänyt keskustelua siitä, että hallituksen tulisi nyt meidän taloutemme tilan ja ennusteiden takia tehdä joitain uusia johtopäätöksiä ja tältä osin myös annettuun budjetitiedotukseen muutoksia. Minusta on hyvä se, että hallituksen puolelta on ilmoitettu, että asiaa seurataan nyt hyvin tarkoin ja tarvittaessa myös

reagoidaan, jos siltä näyttää, samaten kuin eduskunnan puolella seurataan, miten meillä talous kehittyy.

Mutta on tullut väistämättä sellainen mieli, että tarkoituksellisesti nyt keskustaoppositio haluaa luoda epävarmuuden olotilaa suomalaiseen yhteiskuntaan. (Ed. Ala-Nissilä: Se on väärä kuva!) — Kyllä tässä väistämättä tällainen johtopäätös on tullut, kun on lukenut teidän sanomisiaanne ja kuunnellut teidän puheitanne. Luodaan epäluuloisuutta, epävarmuutta. — Miksi näin tehdään? Sehän merkitsee sitä, että tullaan yhä varovaisemmiksi, investoinnit eivät käynnisty, kotimainen kysyntä mahdollisesti supistuu, työllisyys heikkenee. Tätäkö te haluatte? Jos te tätä haluatte, te löydätte tämän edestänne ihan varmasti. Minusta tähän asiaan pitäisi nyt suhtautua hyvin harkitsevaisesti, niin kuin mielestäni hallitus on kyllä ihan oikein tehnyt.

Muutoin ed. Pekkarisen puheenvuoroon: te sanoitte ehkä viisi kertaa puheessanne, että tämä hallitus on ajamassa ja ajanut alas suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa. Näinhän tilanne ei ole. Tämä hallitus on pelastanut suomalaisen yhteiskunnan, jottei se romahtaisi. Te ette muista, ed. Pekkarinen, sitä, vaikka olitte Ahon hallituksen ministerinä, että Suomi velkaantui jopa 60 miljardia markkaa vuosittain ...

P u h e m i e s (koputtaa): Ed. Laitinen, toisen kerran kaksi minuuttia yritetään ylittää!

Ed. Luhtanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pekkarinen valotteli varsin mielenkiintoisella tavalla keskustan mahdollista tulevaa hallitusohjelmaa, mitä tulee tutkimus- ja kehittämispanostuksiin. Mieluusti tietysti näihin näkökohtiin yhtyy.

Sen sijaan minusta olisi huomattavasti tärkeämpää ja mielenkiintoisempaa tässä vaiheessa kuulla, mikä on ylipäätään keskustan valtionyhtiöpolitiikka ja valtionyhtiöstrategia, kun minulla on hyvässä muistissa vielä keskustan viime kauden valtionyhtiöpolitiikka. Tässä tulee tietysti mieleen, että ette kai te nyt valtionyhtiöitä ole myymässä, loppujakin, jos hallituksessa olisitte, pelkästään tutkimus- ja kehittämispanostusten takia. Tämä jäi hiukan epäselväksi. Toivon, että tätä vielä jossakin vaiheessa valotetaan.

Toteaisin, että en minäkään yhdy kaikkiin niihin näkemyksiin, joita ministeri Niinistö on esille tuonut valtionyhtiövarojen käytöstä. Mutta totean sen tosiasian nyt kuitenkin, että viime vuonna tutkimusvolyymin lisäys oli 760 miljoonaa.

Tänä vuonna se on runsas miljardi, ja ensi vuonna, jos näitä nyt osaa yhteen laskea, se on 1,5 miljardia. Kyllä se aikamoinen panostus on, jos se vain oikein osataan käyttää. Tässä tietysti sopii perätä analyysia siitä jossakin vaiheessa, minäkalainen hyöty näistä on ollut, mutta linja ja suuntaus ovat olleet kyllä oikeat.

Ed. U. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En täysin ymmärtänyt sitä, että ed. Laitinen pitää kiinni budjettiesitykseen kirjattusta 4 prosentin kasvuennusteesta. Mielestäni on kyllä aivan selvää, että jos kasvuennusteet näyttävät jäävän reilusti alle 3 prosentin, on aivan realismia, on sitten hallituspuolueessa tai oppositiossa, että budjettia kannattaa korjata. On parempi tehdä se korjaus nyt kuin joskus myöhemmässä vaiheessa. En näe, että kasvuennusteiden arvioinnissa on yksin kyse asiasta, joka olisi ristiriita hallituksen ja opposition välillä.

En myöskään ymmärrä sitä, että tässä asiassa pitäisi uskoa, että jos ennusteet menevät alaspäin, seurauksena on negatiivinen kehä. Mielestäni, jos ennusteet menevät alaspäin, täytyy miettiä mahdollisia uusia toimenpiteitä, ja se on pikemminkin tulevaisuuden ennakoimista. On aivan selvää, koska olemme sitoutuneet yhä voimakkaammin kansainvälistyvään talouteen, että ulkoiset vaikutukset tuntuvat ja vaikuttavat osaltaan jo kasvuennusteisiin.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Ed. U. Anttila, muistatteko te koskaan aikaisemmin eduskunnassa olonne aikana, että syksyllä olisi hivenen yli 1 prosentin arvioerojen, siis putken, johdosta käyty näin perusteellinen keskustelu siitä, että se olisi otettava huomioon. On ollut 3:nkin prosentin kasvuennuste-eroja, ilman että eduskunta on korvaansa lotkauttanut ja ilman että hallitus on korvaansa lotkauttanut, vaan se budjettiesitys, joka syyskuun alussa on tullut annetuksi, on myös ajettu läpi.

Tässä tehdään nyt aika suuri numero 1,2 prosenttiyksiköstä. Se on, totta kai, merkittävä summa budjettimarkoiksi muutettuna, niin kuin sanoin, lähes 2 miljardia markkaa pahimmillaan. Mutta jos se on enemmän vientivetoisuutta teoreettisena lukuna, se ei vaikuttaisi budjetin lukuihin edes sitä vertaa.

Tiedättekö, paljonko valtion tilinpäätöksissä on tällaista heittoa, yleensäkin arvioheittoa? On ollut sellaisia tilinpäätöksiä, joita olemme olleet täällä yhdessä tekemässä, joissa on 5 miljardin

markan heitto verrattuna sitä ennakoivaan budjettiin. Tilinpäätöksissä esiintyy jopa 5 miljardin markan nettoero, puhumattakaan siitä että summat siellä hyppelivät miinus- ja plusmerkillä, jolloin vaihtelu on vielä suurempaa itse asiassa.

Hiukan kuitenkin minusta tässäkin 1,2 prosenttiyksikön keskustelussa pitäisi pitää kohtuus mielessä. Valtiovarainministeriö tulee kyllä normaalin vuodenkierron mukaan tekemään suhdannekatsauksen, niin kuin se on aina tehnyt tässä vaiheessa. Haluan vain muistuttaa, että aikaisempina vuosina tällä vuosikymmenellä, jolloin talouden käänteet ovat olleet nopeita ja jyrkkiä, ei ole kyllä syksyn mittaan reagoitu sillä tavalla kuin muistaakseni vuonna 90, jolloin keskellä syksyä tuotiin erittäin voimakkaitten näkymämuutosten vuoksi budjetin korjausesitys eduskuntaan sen johdosta, mitä syksyn aikana oli tapahtunut. Mittasuhteisiinsa tämäkin keskustelu, joka sinänsä on kyllä tärkeää, pitäisi kuitenkin asettaa. 1,2 prosenttia ei käännä tätä maailmaa eikä tätä budjettia vielä yltympäri.

Ed. U. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos oppitunnista. Olen kyllä hyvin tietoinen siitä, että valtion budjetin loppusumma, se mitä on tilinpäätöksessä, eroaa tietenkin hyvin paljon siitä, mitä on budjetoitu, kerrannaisena eri momenteilta; varsinkin tulopuolella arviointivirheitä tulee hyvin paljon. Mutta mielestäni tämä ei ole mikään perustelu sille, ettei ongelmaa pitäisi analysoida joltakin muulta kannalta kuin siltä, että on kyse yksinomaan keskustan oppositiopolitiikasta. Mielestäni jos ero on suurempi kuin 1 prosenttiyksikkö, kannattaa miettiä, tarvitaanko jotakin muutosta strategiaan. Se on huoli, jonka pitäisi olla sekä oppositiolla että hallitusryhmittymällä.

Sinänsä, ministeri Niinistö, puheenvuoronne oli aika mielenkiintoinen, koska tältä pohjalta, mikäli suhtaudutte kasvuennusteasiaan tuolla tavoin ja siihen, että 5 miljardin heitot ovat tavalisia tilinpäätöksissä, aivan yhtä hyvin voitaisiin perustella sitä, että budjettikurista livetään. Epäilen, että ette suostuisi siihen, että valtiovarainvaliokunta esimerkiksi hallituksen esitykseen tekisi 5 miljardilla vajetta.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Niin, en minä mitenkään puolusta 5 miljardin heittoa. Se oli fakta, tosiasia, jonka toin vain esiin. Heitot ovat olleet todellakin sitä luokkaa. Haluan toistaa edelleen, että normaalin

vuodenkierron mukaisesti valtiovarainministeriö tekee suhdannekatsauksen, miettii näitä asioita.

Mutta sittenkin haluaisin välttää katastrofimentaliteettia 1,2 prosentin vuoksi. Sillä voidaan saada kyllä aikaiseksi se, että kotimarkkinoilla aletaan käyttäytyä kotitalouksia myöten, vähän toisella tavalla taloudellisesti kuin on ajateltu käyttäytyä, jos näyttää siltä, että 1,2 prosentin kysymys on kohtalonkysymys tämän maan kannalta.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. U. Anttila puhui puolestani tai saman sisältöisesti kuin minulla oli tarkoitus vastata. Mutta vielä korostaisin kuitenkin sitä, että ei tässä kysymys ole epävarmuuden lietsomisesta. Jos tilanne on sellainen, että joka ikinen ennustelaitos Suomessa on sitä mieltä, että todellinen näkymä vuoteen 99 on erilainen kuin maan hallitus ennustaa, kyllä minä joudun ottamaan vakavasti ennustelaitosten sanoman.

Sen lisäksi, että tämä on realiteetti, totta on myös se seikka, johon viittasin, että viennin kasvu on pysähtymässä, että teollisuuden kasvu, joka oli toistakymmentä prosenttia pitkälti vuodessa, on menossa nolliille. Ne ovat erittäin merkittäviä muutoksia Suomen taloudessa lyhyellä ja vähän pitemmälläkin tähtäyksellä, eikä niiltä voi uummistaa silmiään, enempää kuin siltäkään, mitä kuntataloudessa on tapahtunut.

Monet teistä, meistä edustajista, omissa kunnissamme voivotamme ja valitamme, kun valtio ottaa, mutta täällä puolustetaan sitä, että kunnat valtion toimien seurauksena ovat joutumassa tilanteeseen, jossa jo ovat, jossa olivat jo viime vuonna, jossa ovat tänä vuonna ja johonka entistä huonompaan saumaan ovat ajautumassa 99, erittäin merkittävän vaikeaan saumaan vuonna 99.

Mitä tulee siihen, mihin ministeri Niinistö vähän viittasi, että eduskunta näyttäköön tässä kyntensä ja muuttakoon talousarviota, ministeri Niinistö, te tiedätte niin kuin muuten minäkin sattumoisin tiedän, että ei täällä hevin, kun on erittäin laaja enemmistöhallitus, eduskunta ryhdy perusteita tai arvioita muuttamaan. Kyllä on hallituksen asia tai hallitusryhmien asia hallituksen kanssa sopia, millä tavalla linjaa muutetaan. Tässä mielessä uudistan sen pyynnön, jonka aikaisemmin tein.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Kyllä heittoja tilinpäätöksen ja budjetin välillä on. Itse olen

tänään löytänyt heittoja puolustusministeriön osalta.

Aion puuttua kahteen asiaan, joita myös ed. J. Andersson käsitteli puheenvuorossaan, nimittäin armeijan hankintamäärärahojen nostoesitykseen ja Porvoon — Koskenkylän moottoritien päätösmenettelyyn.

Lisäbudjettiesityksessähän hallitus esittää 200 uutta miljoonaa puolustusmateriaalihankintoihin, mikä suomeksi tarkoittaa aseiden ostoja. Tässä herää väkisinkin ajatus, että hallitus yrittää peruuttaa Puolustusvoimille säästötalkoissa sovittuja osuuksia ja lisäksi osittain mitätöidä vajaa vuosi sitten helikopterihankinnoista suuren julkisen kohun ja ankaran neuvotteluväennön tuloksena syntyneitä päätöksiä.

Viime syksynähän eduskunta kieltäytyi hyväksymästä määrärahoja niin sanotuille valmiusyhtymille, joiden osana helikopterihankinnat olivat, ja hallitus toi saman asian lisäbudjetissa alkuvuodesta uudestaan eduskuntaan, jossa prosessissa sitten todella ankaran väennön jälkeen eduskunta leikkasi suunnitelmaa ja myös sen määrärahoja. Nyt syntyy vaikutelma, että puolustusministeriö yrittää keittiön oven kautta muuttaa eduskunnan tekemän päätöksen sisältöä ja sivuuttaa myös voimakkaan kansalaismielipiteen. Tällaista metkuilua ei voi pitää hyväksyttävänä.

Budjettiesityksestä käy ilmi, että tänä vuonna valtiolle on tulossa tuloja enemmän kuin budjettiesitystä tehtäessä arvioitiin. Tuloveroja arvioidaan nyt tulevan melkein 3 miljardia ja arvonlisäveroa peräti 3,5 miljardia markkaa enemmän kuin reilu vuosi sitten arvioitiin, eli yhteensä yli 6 miljardia enemmän on tulossa tuloja tälle vuodelle kuin viime vuonna budjettiriihessä arvioitiin.

Tämä saattaa outoon valoon myös sen aika suuren julkisuusrumban, joka viime vuoden elokuussa oli, kun tämän vuoden budjetti, johon lisäbudjettia nyt tehdään, käsiteltiin. Valtiovarainministeri sanoo nyt, että 1,2 prosenttiyksikön muutokset bruttokansantuotteen nousulaskelmissa ovat niin pieni asia, että niiden ei pidä antaa vaikuttaa budjetin tekoon. Reilu vuosi sitten budjettiriihessä sama valtiovarainministeri oli sitä mieltä, että sen päivän heilahdus dollarin kurssissa oli niin iso asia, että piti ryhtyä etsimään miljardin markan lisäsäästöt siitä vain kylmitään hokkuspokkus budjettiriihessä.

Jos tuloja on tänä vuonna tulossa enemmän kuin on varsinaista budjettia tehtäessä arvioitu, sehän ei sinänsä ole yhtään paha asia. Jos valtio-

varainministeriössä arvioidaan, ettei kaikkea tätä rahaa tarvita velan pienentämiseen, niin kansalaisten turvallisuutta parannettaisiin kyllä paljon paremmin antamalla lisää rahaa vaikkapa poliisille kuin armeijalle. Tästä asiastahan on jo puhuttu.

Jos poliisi saisi lisää rahaa esimerkiksi korttelipoliisitoiminnan kehittämiseen tai aluepoliisiin, niin kuin poliisi kuulemma itse haluaa tätä nykyään kutsua, sillä voitaisiin kenties suitsia nopeasti kasvavaa huumeisiin liittyvää väkivalta- ja omaisuusrikollisuutta. Tämä on vain yksi esimerkki siitä, miten kansalaisten arjen kannalta rahaa voisi käyttää paremmin kuin antamalla lisää asemäärärahoja armeijalle. Erittäin kipeitä puutteita on esimerkiksi koulutuksessa ja terveydenhuollossa.

Mikä pahinta, siitä, että puolustusministeriölle lisäbudjeteilla lapioidaan satoja miljoonia, näyttää tulleen aivan vakituinen käytäntö. Tarkistin tilanteen vuodesta 93 eteenpäin. Vuosina 93—97 puolustusministeriön tilinpäätös on joka vuosi useita satoja miljoonia markkoja suurempi kuin varsinaisessa budjetissa myönnetty määräraha. Pienin ylitys on ollut 267 miljoonaa ja suurin peräti 691 miljoonaa markkaa. Yhteensä näinä viitenä vuonna puolustusministeriön tilinpäätökset ylittävät varsinaisten budjettien määrärahat 2 miljardilla 96 miljoonalla markalla. Jos verrataan tätä oopperataloon, jota aikoinaan pidettiin hyvin kalliina, kun sen hinta oli 700 miljoonaa markkaa, niin ero viideltä vuodelta puolustusministeriön tilinpäätösten ja varsinaisessa budjetissa myönnettyjen määrärahojen välillä on kolme oopperataloa. Mielestäni se on aikamoinen juttu. Nyt todella tätä linjaa ollaan jatkamassa, kun hallitus esittää, että myönnetään lisäbudjetissa 200 lisämiljoonaa armeijan asemäärärahoihin.

Epäkorrektina pidän myös sitä menettelyä, johon ed. J. Andersson viittasi, että lisäbudjetilla aloitetaan prosessi, joka nyt tässä lisäbudjetissa maksaa 90 miljoonaa, mutta kaiken kaikkiaan tuo lisämenoja 270 miljoonaa markkaa, kun Tielaitokselle annetaan oikeus sitoutua tämän suuruisen pottiin Porvoo — Koskenkylä-moottoritien rakentamiseksi. Tämäkään ei ole ensimmäinen kerta, kun nimenomaan moottoritiehankkeita tuodaan esiin tällä tavoin. Muistan, miten Iittala — Kulju-moottoritien pätkä, joka on Hämeenlinnan ja Tampereen välillä, hoidettiin vastaavalla tavalla. Lisäbudjetissa myönnettiin ei kovin suuri määräraha, mutta samalla tehtiin päätös sen välin moottoritien rakentamisen

aloittamisesta. Nämä ovat useamman sadan miljoonan asioita ja sellaisia, että ne ehdottomasti kuuluisivat varsinaiseen budjettisuunnitteluun. On kerta kaikkiaan epäkorrektia menettelyä, että tällaisia asioita ujutetaan lisäbudjettiin.

Sitäkin merkillisemmältä tämä tuntuu, kun aivan vähän aikaa sitten 21.10. lehdissä kerrottiin, että Valtiontalouden tarkastusvirasto on saanut valmiiksi selvityksen, joka koskee Tielaitoksen rahankäyttöä. Tämän selvityksen mukaan Tielaitos käyttää epäluotettavaa vanhentunutta laskentamallia, joka liioittelee ruuhkia. Seurauksena on se, että Suomessa on yksi kalleimmista tieliikenteen infrastruktuureista henkeä kohden, eurooppalaisessa vertailussa erittäin paljon tieneliömetrejä henkeä kohden, ja maan harva asutus ja pitkät välimatkat selittävät tästä vain osan.

On sinänsä oikein hyvä, että Valtiontalouden tarkastusvirasto on tällaisen selvityksen tehnyt. Mutta minusta on kummallista, jos valtiovarainministeriö, josta kovasti koko ajan tulee ja on monien vuosien ajan tullut säästökehotuksia, ei suhtaudu Tielaitoksen rahankäyttöön kriittisesti, vaikka tällainen selvitys todella on olemassa. Esimerkiksi juuri tätä Porvoo — Koskenkylä-väliä ajaessa, kun se sattuu nyt itselleni olemaan tuttu väli, kun kuljemme usein mieheni suvun omistamalle mökille sitä tietä, monet monet kerat olemme ajatelleet, miksi aina, kun vanha tie tulee ahtaaksi, on pakko puhkoa maiseman ja maaston, peltojen ja kallioiden ja metsien ynnä muiden ja kylien halki kokonaan uusia väyliä moottoriteille ja moottoriliikenneteille. Miksi ei voida yksinkertaisesti levittää kaksikaistaista tietä nelikaistaiseksi? Kyllä sellaisellakin tiellä rekkajonojen ohi pääsisi.

Kolmas asia, josta haluan mainita, on 4 miljoonan määräraha oikeusministeriölle Natura-valitusten käsittelyyn korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Se on tietysti täysin välttämätön. Mutta muun muassa ed. Rask tässä debatissa otti puheeksi sen, että ympäristöministeriön olisi pitänyt tiedottaa paremmin. Tosiasia on se, että silloin kun Natura valmisteltiin, ympäristöministeriö pyysi muutaman miljoonan määrärahaa nimenomaan tiedottamiseen, muun muassa karttojen valmistamiseen kansalaisille, jotta maanomistajille olisi voitu jakaa yksityiskohtaisempaa tietoa. Sitä määrärahaa ei silloin myönnetty, ja tässä nyt sitten ollaan. Sama raha joudutaan maksamaan oikeudenkäyntikulujen kautta. Lopputuloksen kannalta tämä rahankäyttötapa on tietysti paljon huonompi vaihtoehto kuin se,

että alun perin olisi annettu rahaa tiedottamiin seen.

P u h e m i e s : Pyydän tässä vielä kiittää ed. Hassia siitä, että näin runsasaineistoinen puheenvuoro noudatti suositusta, 10 minuuttia, mitä ei kaikista ole voinut sanoa.

Ed. B i a u d e t : Arvoisa puhemies! Olen tähän kanssanne samaa mieltä.

Ärade talman! Vid första anblicken ser regeringens andra tilläggsbudget rent idealisk ut. Skatteinkomsterna ökar mera än vad som budgetmakarna officiellt trott, däremot nog ungefär i så snabb takt vår riksdagsgrupp bedömde redan för ett år sedan. Staten får in pengar på försäljning av aktier. Utgifterna ökar också, i första hand räntorna på utländska lån som en följd av kursutvecklingen, men under strecket får vi i alla fall en siffra som gör att nettoupplåningen för i år kan minskas med över 6 miljarder jämfört med budgeten.

Frid och fröjd, kan det tyckas.

En närmare analys och ett litet längre perspektiv ger emellertid ingen orsak till överhurtighet. Det räcker att blicka ett år in i framtiden för att bli direkt orolig. Mycket tyder på att den nyvalda riksdagens första budget inte blir någon bestseller som tas emot under jubelrop i julbokshandeln.

Tähän vaikuttavat muun muassa seuraavat tekijät: Tiedämme, että ensi vuoden talousarvion tasapaino on noin 5 miljardin markan muunneltu totuus, joka rakentuu eri tyyppisille kertaluonteisille toimenpiteille. Tässä yhteydessä on sitä paitsi muistutettava kiusallisesta huolesta Fortumin, siis yhdistetyn IVO-Nesteen, pörssinoteerauksen lykkäämisen yhteydessä. Nesteen vähemmistöomistajille annettu lupaus voi johtaa useiden miljardien laskuun veronmaksajille ensi vuoden alussa. Tätä ei kukaan tullut ajatelleeksi. Tässä kaikkien on katsottava peiliin.

Lisäksi on löydettävä tilaa valtion velan mallilliselle lyhentämiselle ensi vaalikaudella. Tämä on tarpeen, koska lainanottopuskuria tullaan tarvitsemaan, jos asiat menisivät todella huonosti, mutta myös, jotta uudistukset ja tulevaisuuden panostukset eivät kokonaan tulisi mahdottomiksi. Seuraavan sukupolven poliitikkojen ja äänes-täjien on myös kyettävä parantamaan yhteiskun-taa.

Lyhennystahdista tuleeikin todennäköisesti

niin sanotusti kuuma kysymys hallitusneuvotte-luissa, mutta kaikkien puolueiden on hyväksyt-tävä se tosiasia, että siihen on ryhdyttävä, jos olosuhteet ovat jotakuinkin normaalit. Verotu-lot jatkavat todennäköisesti vielä kasvuaan, mut-ta tahti riippuu kasvusta, ja sitä paitsi on otettava huomioon EU:n harmonisointipaine. Kaikkeen tähän, arvoisa puhemies, on liitettävä se toive, josta me myös Rkp:ssä olemme lähteneet, että seuraavissa hallitusneuvotteluissa ei enää tarvit-taisi pitkiä säästölistoja. Kaikkien luulisi ymmär-tävän, että yhtälö ei ole helppo.

Tilanteesta tekee vielä kiinnostavamman, tai ken niin haluaa, hämmentävämmän, se, että kasvuennusteet ja toimenpide-ehdotukset yhä näky-vämmen ovat alkaneet erottautua toisistaan. Suomen Pankin ennuste, joka alkaa kakkosella, on luonnollisesti jossain määrin itsenäisyyden osoitus uudessa tilanteessa, mutta herättää kyllä myös oikeutettuja kysymyksiä. 90-luvulla olem-me ehtineet tottua siihen, että valtiovarainminis-teriö ja sen virkamiesjohto eivät ole turhan opti-mistisia. Mitä on tapahtunut?

On myös huomionarvoista, että keskuspank-kiväen ja poliitikkojen välinen mielipiteiden vaihto eurooppalaisella tasolla on lähtenyt käyn-tiin. Se on sinänsä tervetullut asia ja vastaa esi-merkiksi niitä linjauksia ja toiveita vuoropuhe-lusta, joita sekä ruotsalainen eduskuntaryhmä että Rkp korostivat ennen Emu-päätöstä.

Mitä tulee nyt ajankohtaiseen kysymykseen, ennen kaikkea sosialidemokraattisten pääminis-terien peräänkuuluttamaan eurooppalaiseen ko-ron alennukseen, ehdottajien on muistettava, että pitemmällä tähtäimellä vakaa euro tulee ole-maan Euroopan työllisyyden kannalta tärkeämpi kuin tilapäiset kasvusysäykset.

Ärade talman! Inom vår riksdagsgrupp har vi definitivt inget behov av att agera olyckskorpar. Vi har emellertid alltid skyggt inför luftslott och ohållbara premisser inför val, och ser nu också en viss orsak att ta ner dylika fantasier till marken.

Den sittande riksdagen har naturligtvis ett stort ansvar när vi godkänner budgeten för nästa år. Vi vet alla att tryck mot ändringar finns. De mindre frågor vi för egen del driver har vi föresla-git finansiering för inom ramarna. Att budgeten efter att riksdagen behandlat den i motsats till regeringens förslag skulle uppvisa ett finansie-ringsunderskott kan det naturligtvis inte bli fråga om.

Det vore ju en hederssak att den avgående riksdagen gör en budget som håller. Just nu finns

det risk för att den första budget den nya riksdagen får göra är en tilläggsbudget med minustecken. Skillnaderna i prognoserna gör det ju inte enklare att mota en sådan utveckling.

Mitä tulee ehdottomaan makrotasoon, siis kansainväliseen talouteen, on vain yksi varma asia. Epävarmuus ja arvaamattomuus jatkuvat ja vaikuttavat myös meihin suuremmassa määrin huolimatta siitä vakauttajasta, joksi euroalueen on tarkoitus tulla. Yksi tärkeimmistä euron tehtävistä on vetää matto valuuttakeinottelijoiden alta, ja samalla tavalla tulee taistelu puhtaasti spekulatiivisia investointeja globaalilla tasolla ja niiden kielteisiä vaikutuksia vastaan olemaan 2000-luvun suurin haaste.

Rkp:n puoluekokouksen alla keskusteltiin piirissämme puhtaasti spekulatiivisten valuuttasiirtojen kansainvälisestä verosta, niin sanotusta Tobinin verosta kuuluisan ekonomistin James Tobinin 15 vuotta sitten tekemän ehdotuksen pohjalta. Ajatus oli mukana loppusuoralla käsiteltäessä puoluekokouksen julkilausumaa, mutta ei valitettavasti vielä saanut tarpeeksi kannatusta. Uusia päätöksiä voidaan kuitenkin aina tehdä, ja olen henkilökohtaisesti vakuuttunut, että tällainen väline on vielä otettava käyttöön, jos haluamme varjella reaalityä ja todellista vapaakauppaa ja kaventaa kasvavia elintasokuluja.

Tällaisen veron käytännön rajoitukset ja tekniikka eivät voi olla ylipääsemätön ongelma, jos poliittista tahtoa löytyy. Tobinin ehdotuksen mukaan verot kantaisi kansallisvaltio ja ne tilitettäisiin Kansainväliselle valuuttarahastolle tai Maailmanpankille. Niiden, joiden mielestä tässä puututaan itsemääräämisoikeuteen, on muistettava, että olemme Suomessa juuri nyt nostamassa vastuutamme Valuuttarahastossa miljardikaupalla. Nykyisellä järjestelmällä ei kuitenkaan ole mitään ehkäisevää vaikutusta valuuttakeinotteluun, vaan sitä voidaan lähinnä verrata siihen, kun me täällä Suomessa siirrämme ongelmaluottoja roska pankkiin valtion kontolle.

Ärade talman! Vad gäller detaljerna innehåller föreliggande tilläggsbudget anslag som alla på sitt sätt säkert är nödvändiga. Jag vill särskilt välkomna tillägget för läroavtalsutbildning, som vi ofta uttalar oss till förmån för, och som säkert kommer att betala sig tillbaka i framtiden. Som vi konstaterade i anförandet om den egentliga budgeten måste skördeskadorna i alla situationer

skötas, och här är nu anslaget. 270 miljoner är den summa som åtminstone behövs.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. Manninen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Kallio: Arvoisa rouva puhemies! Tänä käsittelyssä oleva vuoden toinen lisätalousarvio omalta osaltaan nopeuttaa valtiontalouden tasapainottumista. Nettolainanoton aleneminen ennakkoidusta noin 15,5 miljardista markasta runsaaseen 9 miljardiin markkaan on erinomainen asia. Tämä myös omalta osaltaan vahvistaa sitä käsitystä, että hallitus on onnistumassa keskeisessä tavoitteessaan valtiontalouden tasapainottamisessa.

Itse asiassa velan bruttokansantuoteosuus kääntyi jo viime vuonna laskuun ja julkisyhteisöjen rahoitusasema oli lähes tasapainossa, ja kiitos määrätietoisesta finanssipolitiikasta, tänä vuonna koko julkinen sektori on jo saavuttamassa rahoitusylijäämää.

Suomen inflaatiotaso on pysynyt alhaalla ja on suunnilleen sama kuin tulevissa Emu-maissa keskimäärin, eikä itse asiassa meillä inflaatiopaineita ole näkyvissäkään. Kaksivuotinen maltillinen tuloratkaisu, joka sivumennen sanoen oli hyvä osoitus hallituksen onnistuneesta työmarkkinapolitiikasta, määrittää sopimuspalkat vuoden 2000 tammikuulle saakka.

Nykyinen korkotaso ja hallituksen harjoittama finanssipolitiikka sopivat hyvin Suomen tämänhetkiseen suhdannetilanteeseen. Kun viennin ja samalla teollisuustuotannon kasvu ovat hieman hidastumassa, yksityisen kulutuksen ja investointien kasvua ei ole syytä tarpeettomasti jarrutella. Vaikka talous- ja rahaliitto Emu toteutuukin vasta ensi tammikuun alusta alkaen, niin tänään voimme todeta, että Suomen Emu-ratkaisu on jo nyt vaikuttanut talouttamme vakauttavasti. Itse asiassa Emu-ratkaisua aikanaan perusteltiin sillä, että se tuo vakautta, josta hyötyvät varsinkin pienet maat, ja näinhän tämä ratkaisu, jota oppositio aikanaan ponnekkaasti vastusti, on toiminut. Vaikka rahaliittoa ei siis vielä konkreettisesti ole, niin markkinat ovat jo pitkään luottaneet siihen, että se toteutuu ja ovat käyttäytyneet sen mukaisesti.

Suomessa rahaliittopäätöksen myönteisistä vaikutuksista on saatu jo hyvin konkreettista esi-

makua. Vanhoina, joidenkin mielestä hyvinä aikoina niin Norjan öljyteollisuuden kuin Venäjänkin talousvaikeudet olisivat aiheuttaneet paineita markkaa kohtaan ja johtaneet markkinakorkojen tuntuvaan nousuun. Nyt tilanne on pysynyt täysin rauhallisena. Sitävastoin Ruotsi ei ole välttynyt häiriöiltä. Miksi siis nämä ongelmat ovat kohdistuneet Suomeen ja Ruotsiin niin eri tavalla? Sen selittää ainoastaan ja vain Suomen päätös liittyä rahaliittoon.

Lipposen hallituksen harjoittama talouspolitiikka, josta nytkin käsitellyssä oleva lisätalousarvioehdotus on pieni osa, on nähtävänä valmistautumisena tuleviin haasteisiin. Kun Suomi muuttuu osaksi euroaluetta, niin talouspolitiikassa muuttuvat sekä keinovalikoima että talouspolitiikan rajoitukset. Tärkeimmät muutokset tulevat siitä, että itsenäinen raha- ja valuuttakurssipolitiikka poistuu, finanssipolitiikan ja palkkasopimustoiminnan merkitys korostuu, ja kun ollaan euroalueella, niin ulkoinen tasapaino, eli vaihtotase ei ole enää suora ja ehdoton rajoite.

Jatkossa valtiontalouden tuleekin olla se pus-kuri, joka lieventää shokkien ensi vaikutusta, ja tämän puskurin tarve todennäköisesti korostuu, kun valuuttakurssipuskuria ei enää ole käytettävissä. Tämä on kuitenkin erittäin vaativa toimintatapa, sillä se edellyttää, että julkisessa taloudessa ei ole rakenteellista alijäämää, vaan mieluummin pieni ylijäämä. Tämän ylijäämän turvin on sitten varaa antaa tasapainon hetkellisesti, eli tarvittaessa parin, kolmen vuoden ajan heikentyäkin ilman, että rahoitusmarkkinoiden epäluottamus herää tai että vakaussopimuksen kriteerit vaarantuvat. Tämän vuoksi valtiontaloudenkin tasapainottaminen ja saaminen rakenteellisestikin ylijäämäiseksi on äärettömän tärkeää.

Mitä tulee sitten tämän lisätalousarvion yksityiskohtiin, niin onneksi lisätalousarvio on tulovoittoinen, mikä mahdollistaa nettolainanoton vähentämisen. Se, että verotuloarviota voidaan korottaa, kertoo omalta osaltaan varovaisuudesta tämän vuoden talousarviota tehtäessä, ja sinänsä tämä on ollut ihan oikein. Mutta toisaalta, kyllä tämä kertoo myös taloutemme aktiviteetissa tapahtuneesta noususta. Jatkossa taloutemme kasvu onkin yhä enemmän riippuvainen kotimarkkinoista.

Soneran osakkeiden myynti näyttää olevan myötätuulessa, mutta sen sijaan myös tälle syksyelle kaavailtu Fortumin pörssiin vienti on kangerrellut. Itse asiassa tämän syksyn pörssikehitys

huomioiden ainakaan minulle tämä ei ole ollut mikään suuri yllätys.

Lisätalousarviomenoista valtaosa, yli 5 miljardia markkaa, aiheutuu valtionvelan hoitomenojen lisäyksestä. Tämäkin osoittaa sen, miten herkästi valuuttakurssien muutokset heiluttelevat budjetin miljardeja. Onneksi velan painopiste on kuitenkin koko ajan siirtymässä kotimaisen puolelle, mikä omalta osaltaan on vakauttamassa korkomenoja.

Ed. Hassi kritisoi puheenvuorossaan puolustusministeriön hallinnonalalle esitettyä lisämäärärahaa. Suomen puolustusvälineiteollisuudelle tämä ja vielä ensi vuosikin ovat sangen vaikeita johtuen siitä, että puolustusvälinehankintoihin varatut määrärahat kohdistuvat pääasiassa ulkomaille, käytännössä Hornetien maksuun. Puolustusvoimien kotimaiselta puolustustarviketeollisuudelta tekemien tilausten tulisi useiden viimeaikaisten selvitysten mukaan olla vuositasolla vähintään noin 800 miljoonaa markkaa, jotta taloudellisesti kannattavan toiminnan volyyminä edes minimitasolla voitaisiin ylläpitää.

Valtiovarainvaliokunta totesi tämän vuoden ensimmäisestä lisätalousarviosta antamassaan mietinnössä, että puolustusvoimien hankinnoista keskeisesti riippuvan kotimaisen puolustusmateriaalia valmistavan teollisuuden toiminta edellyttää varmuutta jatkuvasta tilaukannasta. Tähän ei vielä valitettavasti ole päästy. Niinpä lisätalousarviossa ehdotettu 200 miljoonan markan lisäys lentotoiminnan ja kotimaisen puolustustarviketeollisuuden työllisyyden ja olemassaolon turvaamiseksi on mielestäni hyvin perusteltu.

Vaikka menojen lisäyksiin pitäisi aina suhtautua tietyllä kriittisyydellä, niin toinen lisäyskohde, jota tässä lisätalousarviossa lämpimästi kannatan, on oppisopimuskoulutuksen valtionosuuksiin ehdotettu 170 miljoonan markan lisäys. Oppisopimuskoulutus sinänsä on osoittautunut erittäin toimivaksi järjestelmäksi, jossa yhdistyvät teoreettisen opetuksen tavoitteet ja käytännön työelämän harjoittelu erinomaisella tavalla. Palaute niin työnantajilta kuin koulutuksessa olleiltakin on ollut hyvä, ja koulutus on varsin usein johtanut myös normaalielämään suhteeseen.

Mutta, arvoisa puhemies (Ed. Aittoniemi: On siinä yksi huono puoli!) — itse asiassa ed. Aittoniemi, hyvästä esityksestä ei välttämättä löydy huonoja puolia. Minä en niitä ole löytänyt, kun olen tämän lisätalousarvioehdotuksen läpi lue-
nut. Arvoisa rouva puhemies, pääasia tässä lisä-

talousarvioehdotuksessa on kuitenkin se, että se jatkaa sitä vakaata linjaa, jolla Lipposen hallitus on määrätietoisesti tasapainottanut valtiontaloutta ja tätä kautta luonut uskottavat puitteet kansantalouden kasvulle ja työllisyyden parantamiselle.

Ed. K a n k a n n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Kaikki kotimaiset taloudelliset tutkimuslaitokset ennustavat talouskasvun melko nopeaa heikkenemistä jo nyt ja ensi vuonna erityisesti. Myös EU:n ja monien muiden kansainvälisten tahojen ennusteet vahvistavat tällaista käsitystä. Olemme siis kasvun taantumisessa jo ohittaneet sen pisteen, jolloin alamäki on alkanut.

Suomen talouskasvuksi ensi vuodelle ennustetaan nyt poikkeuksetta alle 3 prosentin lukua. Vaihteluväli näyttää olevan hallituksen ensi vuoden budjetin 4 prosentin kasvuennusteesta 1,2:sta aina 2,5:een prosenttiyksikköä alhaisempia osoittavat luvut, eli talouskasvu on todella vakavasti hiipumassa.

Nyt käsitellyssä oleva hallituksen esitys tämän vuoden toiseksi lisätalousarvioksi toteaa alkuesittelyssään: "Kokonaistaloudellinen kehitys noudattaa kuluvana vuonna jo aiemmin vuoden 1999 talousarvioesityksen perusteluissa esitettyä linjaa, joten vuoden 1998 toiseen lisätalousarvioon ei tältä osin sisälly uusia arvioita." Edelleen todetaan: "Lisätalousarvioesitys annetaan tilanteessa, jossa talouskasvu on pysynyt varsin vahvana, vaikka talouden kasvuvauhti hidastuneen vuoden loppua kohti." — Näin hallitus toteaa ilmeisen sinisilmäisesti ja hyväuskoisesti.

Ensi vuoden budjetti on kokoomuksen vaalibudjetti. Se on rakennettu sen varaan, että hyväntuloisten tuloverotusta kevennetään ja toisaalta heikompiensaisten sosiaaliturvaa ja erityisesti kuntien järjestämiä palveluja edelleen heikennetään. Tähän linjaan ovat vasemmisto ja vihreätkin alistuneet. Nyt käsitellyssä olevan lisätalousarvion alussa todetaan, että tällä pohjalla jatketaan eikä uusia arvioita tehdä ainakaan tässä yhteydessä, kun siihen olisi ollut todella vakavat ja hyvät perustelut ja mainio tilaisuus.

Ministeri Niinistö vakuutteli, että nämä ovat tällaisia vuoden sisällä olevia heittoja näissä luvuissa ja niiden merkitys on niin vähäinen, että niitä ei tarvitse ottaa huomioon. Tätä syvästi ja vakavasti ihmettelen, kun viittaa edelleen kaikkiin taloudellisiin tutkimuslaitoksiin ja ilmeisesti aika pian myös tämän lisäbudjetin lähete keskustelun jälkeen tulossa olevaan valtiovarainminis-

terion suhdanne-ennusteeseen, joka uskoakseni on myös selvästi alle 3 prosentin tasoa ensi vuodelle.

Hallitus siis tietoisesti on ohittanut sen tilanteen rehellisen, avoimen analysoinnin, jossa tällä hetkellä eletään. En halua olla minään mustamaalajana, mutta kyllä realismia tarvitaan. Ei auta se, niin kuin ed. Kallio edellä kuvaili, että Emu ratkaisee kaikki, antaa meille sen ihanuuden, joka vain voidaan löytää. Ei se niin ole. Ei tällaisella ajattelulla ole perusteluja. Emua sinänsä on tarkasteltava pitkällä aikavälillä, ei 3—4 kuukauden ajanjaksolla ennen Emun toteutumista.

Tällä hetkellä Suomessa on tähänastisesta vahvasta talouskasvusta johtuen talouden tilanne vakaa. Varmasti on niin, että Emu-päätös lisäsi tuota vakautta, mutta tilanne on hyvin mielenkiintoinen, kun katsotaan sitä korkokeskustelua, jota käydään Euroopan unionin alueella, sitä poliittisten päättäjien eli EU-maiden sosiaalidemokraattisten pääministerien ja Euroopan keskuspankin johtokunnan välistä kisailua, joka on käynnissä talouden korkopolitiikan ja työllisyyden huomioon ottamisesta. Kun viime keväänä käsiteltiin Euroopan keskuspankin perustamiseen liittyviä säädöksiä, silloinhan täällä annettiin täydellisesti valta Euroopan keskuspankille itsenäiseen politiikkaan.

Sosialidemokraattiset pääministerit niin kuin muutkin, eikä paljon muita pääministereitä EU-alueelta löydy, puhuvat nyt politiikkaa ja tietävät hyvin, että Euroopan keskuspankilla on kaikki valta hoitaa korkopolitiikkaa niin kuin se itse haluaa. Se ei Suomen etuja tule ajamaan silloin, kun vaikeuksia tulee. Ja vaikeudet tulevat, ja pitääkin katsoa hieman pitemmälle kuin muuttaman kuukauden päähän siitä, kun on tehty jokin päätös, joka ei vielä ole tullut voimaan. Nyt on katsottava ja odotettava sitä aikaa, kun Emu on tullut voimaan ja kun rahapoliittinen päätösvalta ja pitkälti myös talouspoliittinen päätösvalta on tästä talosta siirretty Frankfurtin keskuspankin muurien sisäpuolelle, poliittisesti täysin vastuuta kantamattomalle Euroopan keskuspankille ja sen johtokunnalle. Tältä osin puheet Emun autuudesta ovat totaalisen ennenaikaisia. Päätösvalta meni, se on ihan yksiselitteisen selvä, mutta vaikutukset tulevat vasta myöhemmin.

Olisi siis ollut hyvin perusteltua se, että muutoinkin kuin vain ministeri Niinistön täällä esittämässä muutamissa puheenvuoroissa olisi hallitus kokonaisuudessaan ottanut lisäbudjetin yhteydessä kantaa talouden yleiseen kehitykseen ja

niihin ennusteisiin, jotka nyt ovat käytettävissä, jotka kautta linjan puhuvat siitä, että kokonaistaloudellinen kehitys on kääntynyt heikompaan suuntaan.

Jos tätä tarkastellaan vielä globaalilla tasolla, maailmanlaajuisesti, niin sitä synkemmältä näyttää. Kaakkoisessa Aasiassa yli 1,5 miljardia ihmistä elää kuplan päällä, ja se kupla saattaa puhjeta minä päivänä tahansa. Sen vaikutukset ovat tavattoman suuret Amerikkaan ja Eurooppaan ja koko maailmantalouteen ja myös Suomen talouteen. Onnistutaanko se hoitamaan?

Suomi tietysti antaa nyt mittavat lisäsitoumukset Maailmanpankille, Imf:lle, hoitaa näitä ongelmia suomalaistenkin varoilla ja vastuulla. Mutta pystytäänkö ne hoitamaan, kun ongelmat ovat niin suuria kuin kaakkoisen Aasian alueella ovat, ja ne näkyvät myös jo latinalaisessa Amerikassa ja heijastuvat myös vähitellen tännepäin entistä enemmän. Pystytäänkö niitä hoitamaan näillä resursseilla, se on kysymys, johon ei vastusta kukaan pysty antamaan.

Arvoisa puhemies! Tästä ei voi kiitosta antaa, että hallitus on nämä kuviot kokonaan sivuuttanut lisäbudjettia tehdessään tällaisena ajankohdana.

Mitä sitten tulee lisäbudjetin yksityiskohtiin ja tässä keskustelussa erityisesti esillä olleeseen hallituksen valtionyhtiöpolitiikkaan, totean, että valtionyhtiöpolitiikassa on oltu hieman liian kevytmielisesti liikkeellä valitettavasti jo edellisen hallituksen aikana, jossa itse olin mukana suunnittelemassa tätä politiikkaa. Silloin esitin oman näkemykseni ja nytkin sen totean lyhyesti.

Haluan jakaa valtionyhtiöt kolmeen eri kategoriaan:

Teollisuusyritysten, joiden omistus valtion taholta ei ole itseisarvo, merkitys on aluepoliittisesti ja työllisyyden kannalta tärkeä. Mutta jos sitä ei niin paljon painoteta kuin ehkä aihetta olisi, silloin valtion teollisuusyritysten yksityistäminen menköön.

Sitten valtiolla on palveluyrityksiä. Sonera on eräs sellainen. Sen suhteen pitäisi pitää — tai olisi ehkä pitänyt pitää, voi olla vähän jälkijättöistä puhutta — palveluperiaate kaikkein tärkeimpänä. Ihmettelen, että vasemmisto ei enää tätä palveluperiaatetta minkään arvoisena pidä, vaan bisneksen tekeminen on kaikkein tärkeintä. Palveluyritysten osalta siis palveluperiaatteen voimassa pitäminen edellyttää valtion tiettyä määräysvaltaa.

Kolmas sektori, johon valtionyhtiöt voidaan jakaa, on energiayhtiöt. Nyt energiayhtiöitä ol-

laan luovuttamassa pois käsistä. Se on turvallisuus- ja perusturvakysymys kansakunnalle, että sillä on tällaisessa pohjoisessa kylmässä maassa energiapolitiikassa oma päätösvalta ja tuotantorakenne sillä tavalla muotoiltuna, että vieraat valtat eivät pysty määräämään energiapolitiikkaa.

Sen tähden vielä vakavasti sanoisin, että kun Fortumin osalta ongelmat nyt ovat aivan ilmeiset, suunniteltuja tuottoja ei yksityistämistä ehkä saada, niin nyt kannattaisi hallituksen miettiä koko Fortumin osalta, että sitä ei luovutettaisiin yksityisen voitontavoittelun välineeksi, mikä johtaa helposti siihen, että kansainväliset omistajat ovat pian meidän energiapolitiikkamme päättäjinä. Se on vakava perusturvakysymys kriisiaikoina ja myös normaaliaikoina.

En pidä ollenkaan viisaana enkä vastuullisena sitä, että energiayhtiöt luovutetaan valtion hallinnasta noin vain pois ja vasemmistovetoisen hallituksen aikana vielä.

Arvoisa puhemies! Sitten muutama sana siitä, että lisäbudjetissa ei korjata pienimmältäkään osin sitä, että tuloerot maassamme ovat hurjassa kasvussa. Tuoreet verotiedot kertovat siitä räikeällä tavalla omaa kieltään. Heikoimmassa asemassa olevien sosiaaliturvaa ja perusturvaa ei paranneta penninkään edestä. Verotusta ei tietysti tässä yhteydessä voidakaan muuttaa, mutta ei ole suunnitelmiaakaan sen muuttamisesta oikeudenmukaisempaan suuntaan. Toisaalta esimerkiksi kaikkein pienimmän eläkkeen varassa olevat eivät saa mitään parannuksia. Vain hyvätuloisten osalta verotusta painotetusti viedään hallituksen toimesta eteenpäin. Tämä on väärää politiikkaa yksiselitteisesti. Tuloeroja pitää tasata yhteiskunnallisella päätöksenteolla. Se on oikeudenmukaista, ja siihen pitää pyrkiä.

Kuntia ei tässä yhteydessä millään tavalla päästetä ahdingostaan. Ne ovat suurissa vaikeuksissa. Peruspalvelut horjuvat monissa kunnissa, myös vasemmistoenemmistöisissä kunnissa, puhumattakaan monista pienemmistä kunnista, joissa on ehkä toisenlainenkin poliittinen väri.

Arvoisa puhemies! Maataloutta kohtasi ankara kato tänä kesänä. Hallitus, oikeastaan voi sanoa, vain kiihdyttää maatalouden alasajoa, kun se ei vastaa katoon maksamalla satovahinkokorvauksia niin, että viljelijät siitä selviäisivät. Tällä tavalla maatalouden alasajoa kiihdytetään hallituksen toimesta tietoisesti. Maaseutua autioitetaan, kaupunkeja ruuhkautetaan ja siellä maksetaan moninkertaisesti ne laskut, mitä olisi

saatavissa hyötyä siitä, että maaseutua pidettäisiin elävänä muun muassa niin, että maatalouden satovahingot korvattaisiin suuremmalta osin kuin mitä tässä tapahtuu.

Tämä on häpeäksi, mutta tämä on sitä EU-maatalouspolitiikan vauhdittamista hallituksen toimesta, mikä nyt on tapahtumassa. Sitä en pidä oikeana enkä viisaana. Se on kuin energiapolitiikka: kun ajetaan energiapolitiikka ja omavarainen maataloustuotanto tästä maasta alas, niin ollaan vieraan vallan alla myös tätä kautta. Se on täysin edesvastuutonta ja vääriä kehitystä, jota pitäisi vastustaa jyrkästi eikä kiihdyttää, niin kuin hallitus on nyt tekemässä.

Arvoisa puhemies! Näyttää siltä, että viinan myynti tässä maassa tuottaa entistä enemmän. 100 miljoonaa lisää tuloja on merkitty viinaverosta, samaten tupakan osalta. Kun tiedetään, että tietysti ilmielin otetaan vastaan viinasta ja tupakasta nämä parisataa miljoonaa, jotka sitten käytetään vaikkapa asehankintoihin, niin kuin vihreät kertoivat, tiedetään myös, että kulutus on kasvussa ilmeisesti molempien osalta, sekä viinan että tupakan, ja se on kansanterveydellinen lasku, joka myöhemmin tulee vastaan sosiaali-, terveys- ja monina muina lisääntyvinä kustannuksina.

Arvoisa puhemies! Kyllä tästä lisäbudjetista varmaan jotain hyvääkin löytyy, mutta nämä nyt eväiksi valiokunnalle tällaisina kriittisinä terveisinä.

Ed. K a l l i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kankaanniemi kiinnitti huomiota talouden kasvuennusteisiin. Mielestäni on aivan selvää ja jopa tiedossakin, että kasvu tulee tämän vuoden tasosta selkeästi laskemaan. Tähän omalta osaltaan vaikuttaa kansainvälinen kehitys, jossa on ollut tiettyä epävarmuutta. Itse näen tässä suhteessa erityisen tärkeänä sen, mitä tapahtuu Japanissa ja Aasiassa. Todettakoon kuitenkin, että esimerkiksi eilen Rauma Oy:n johtaja Hakala totesi, että Aasian kriisi saattaa jäädä hyvinkin lyhytaikaiseksi. Toisaalta meidän talouteemme ja kasvuumme vaikuttaa oleellisesti se, miten kotimarkkinat toimivat, miten kansalliset luottavat tulevaisuuteen.

Toisena asiana, ed. Kankaanniemi, verokevennykset. Totesitte, että ensi vuoden verokevennykset kohdentuvat suurituloisiin. Mielestäni näin ei suinkaan ole, vaan ensi vuonna tehtävä ansiotulovähennys kohdistuu erityisesti juuri pieni- ja keskituloisiin, ei suurituloisiin.

Kolmantena asiana, mitä tulee puheeseeni

Emusta, en todellakaan sanonut, että Emu ratkaisisi Suomen talousongelmat, ei suinkaan. Kyllä meidän on itse ratkaistava ongelmamme. Mutta totesin sen, että Emu on jo nyt vakauttanut selkeästi Suomen taloutta. Tästä on jo selvää näyttöä havaittavissa. En usko, että tekään, ed. Kankaanniemi, voitte tätä kiistää.

Ed. H e l l b e r g (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kankaanniemi tosiaan luennoi kuin tuomiopäivän enkeli siitä, missä tilanteessa maailma ja Suomi on: Aasia romahtaa, Etelä-Amerikka, Eurooppa on jo tietyt aikoja sitten menettänyt kaiken mahdollisuutensa, Bryssel ja Frankfurt ja mitä kaikkea siellä meidän päämme menoksi tehdäänkään. Suomi on täysin hunningolla, kunnat, kaikki mahdollinen, mitä täällä tapahtuu, menee pieleen. Ei uskoiisi, että kristitty henkilö Jumalan luoman maapallon noin kielteisenä ja toivottomana näkee.

Ed. K a n k a a n n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En kommentoi ed. Hellbergin vähän sopimatontakin puheenvuoroa. Mutta ed. Kalliolle totean, että saattaahan löytyä joku harva, joka väittää, että Aasian kriisi alkaa olla ohi, mutta suurin osa kansainvälisistä asiantuntijoista ja vakavasti otettavista suomalaisista asiantuntijoista on sitä mieltä, että kriisi ei ole vielä täyttynyt lähellekään vaan ongelmat ovat todella mittavia ja ovat maailman laajuisesti niin suuria, että niiden vaikutukset ovat varsin kohtalokkaita, jos ne purkautuvat huonolla tavalla. En toivo, että niin kävisi.

Kotimarkkinat tällä hetkellä tietysti vetävät, koska varsinkin hyvätuloisilla on varaa kuluttaa ja he kuluttavat. Sitten meillä on suuret ruokajonot ja suuri köyhien armeija, joka ei kuluta vaan elää päivästä toiseen jollakin tavalla, ja sitä ei muisteta. Eivät köyhät myöskään saa veron kevennyksiä. Verotiedoista näkyy, keille verokevennykset ovat menneet. Ei siihen mitään muutosta ole tapahtumassa. Sekin, mitä tulee ensi vuonna, menee kaikille, niillekin, joilla ei ole minkäänlaista tarvetta veronkevennyksiin. Ei minulle tarvitse antaa penninkään veronkevennystä vaan niille, joilla on pienet tulot ja vaikeuksia toimeentulon suhteen.

Jo Emua ennen Suomessa talous oli muuten aika vakaa, mutta tietysti verrattuna Ruotsiin viime aikoina — Ruotsissa oli vaalit jne., epävarmuutta paljon siitä — tällaiset tekijät vaikuttavat kansallisesti hyvin paljon. Mutta jo ennen Emu-

päätöstä Suomessa oli edellisen hallituksen hyvän työn perusteella aika vakaa taloudellinen kehitys monta vuotta. Nyt vain tulevaisuus näyttää arveluttavalta.

Ed. J u r o l a : Arvoisa puhemies! Minäkin kiinnitin alussa vielä hiukan huomiota ed. Kankaanniemen äskeiseen puheenvuoroon. Hänhän totesi, että ei missään nimessä halua olla mustamaalaaja mutta että koko talouden alasajohan on jo alkanut, suurin piirtein näin, alamäki alkanut. Tosiaankin koko muukin puheenvuoro oli sen laatuista, että todellakin kaikki on menossa todella huonoon suuntaan.

Suomi on näinkin hyvin pärjännyt, kasvu on ollut Oecd-maiden suurinta, ja se on pärjännyt erittäin hyvin vielä tässä tilanteessa, jossa Aasian kriisi on ollut tosiasia ja on Venäjän kriisi ja kaikki muut. Suomi on pärjännyt kaikkien asiantuntijoiden ja arvioidenkin mukaan hyvin. On tietysti selvää, että jos kriisi leviää esimerkiksi Etelä-Amerikkaan ja sieltä heijastuu Eurooppaan, varmasti se tulee heijastumaan myös Suomeen. Toivottavasti näin ei käy.

Se, että ed. Kankaanniemi olisi voinut mitenkään antaa sille arvoa, että Emuun liittymisen päätös voisi vaikuttaa mitenkään tasapainoisesti, olisi ollut aika ihme, jos näin olisi käynyt, että ed. Kankaanniemi olisi tähän jotakin positiivista voinut sanoa. Kyllähän myös erittäin vakavasti otettavat asiantuntijat toteavat, että Emuun liittymisen päätöksellä on ollut selkeästi tasapainotava vaikutus. Jos ajatellaan tämän eduskuntakauden alkua, eihän tarvinnut kuin vaikutusvaltaisten poliitikkojen sanoa jotain vähän poikki-puolista, niin johan liikkuvat talouden arvot ja pörssikurssit. Onhan tämä nyt ihan eri tilanne, jossa on eletty.

Onhan nytkin, kun nousua on ollut — mitä se on viime kuukausinakin ollut, viittä prosenttia — myös tulevassa talousarviossa hallitus varautunut kasvun hidastumiseen. Ainakin valtiovarainvaliokunta on edellyttänyt ja sille on luvattu, että ennen kuin mietintö annetaan, ensi vuoden kasvuennusteista halutaan vielä selvyyttä ja niiden vaikutuksesta tulevaan talousarvioon. Tämä on kuitenkin lisätalousarvio, ja toivottavasti muuttaman kuukauden aikana nyt mitään näin merkittävää ja dramaattista ei tapahdu kuin ed. Kankaanniemi äsken totesi.

Itse ajattelin lisätalousarviosta kiinnittää huomiota yhteen ainoaan asiaan, ja se on oppisopimuskoulutus. Oppisopimuskoulutukseen lisätalousarviossa on esitetty 170 miljoonaa markkaa.

Oppisopimuskoulutuksen kysyntä on tällä hetkellä erittäin vilkasta ja kysyntä kohdistuu erityisesti ammattitutkintoihin ja erikoisammattitutkintoihin ja myös sellaisiin osatutkintoihin, jotka tähtäävät ammattitutkintoon mutta myös perustutkintoon.

Nythän uusissa koululaissa, jotka astuvat voimaan 1.1.99, tapahtuu niin, että ammattitutkintoon tähtäävä oppisopimuskoulutus ja myös osatutkinto-oppisopimuskoulutus muutetaan lisäkoulutukseksi, mikä tarkoittaa sitä, että nekin kiintiöidään. Tämä varmasti jäi uusissa koululaeissa vähälle huomiolle ja on erittäinkin merkittävä asia, mikäli kiintiöitä ei saada tarpeeksi suuriksi.

Tätä vuotta koskee se, että vaikka uudet lait tulevat voimaan vasta ensi vuoden alusta, opetusministeriö kirjeellään 23.6. ja opetushallitus kirjeellään 8.7. ilmoittivat paikallisviranomaisille, että tätä ammattitutkintoa pitää rajoittaa ja osatutkintoja samoin pitää ruveta tilastoimaan lisäkoulutukseksi, vaikka nykyinen oppisopimuslainsäädäntö mahdollistaa nämä toiminnot vapaina rajoituksista.

Kun tein asiasta kirjallisen kysymyksen, minulle vastasi opetusministeri siten, että opetusministeriö kehottaakin paikallishallintoviranomaisia 23.6.98 päivätyssä kirjeessään pidättyvyyteen ammattitutkintoon valmistavien sopimusten tekemisessä. Kirjeessä ei rinnasteta ammattitutkintoon valmistavaa koulutusta lisäkoulutukseen vuonna 98 eikä ammattitutkintoon valmistavien oppisopimusten tekemistä kielletä.

Tämä lause oli tietenkin hyvä, koska se kirje, mikä paikallisviranomaisille tuli, mielestäni oli aivan toisenlainen. Tilannehan olisi tältä osin ollutkin ihan laitton, mikäli ammattitutkintoja olisi kesken vuotta nyt rajoitettu. Mutta huomionarvoista on se, että opetusministeri kirjeessään ja vastauksessaan minulle toteaa, että sellaisia yksittäisiä koulutusjaksoja koskevat oppisopimukset, jotka eivät tähtää perustutkinnon tai ammattitutkinnon suorittamiseen, tulee tilastoida valtio-osuuden maksatuksessa lisäkoulutukseksi.

Siis tämä uusien koululakien kohta on ikään kuin osatutkintojen osalta pistetty voimaan 1.7. lukien. Tämä rajoittava toimenpide on mielestäni laitton. En tiedä, miten siihen seuraavaksi reagoi. Nimenomaan nämä osatutkinnot ovat sellaisia, jotka ovat pienille yrittäjille olleet tärkeitä. Heidän on vaikea tehdä suuria, laajoja oppisopimuskoulutus sopimuksia, ja nämä osatutkinnot ovat myös tärkeitä, erityisen tärkeitä vajaakun-

toisille ja vammaisille, jotka suorittavat vain osatutkintoja.

Onneksi lisätalousarviossa on siis tämä 170 miljoonaa, jolla taataan ilmeisesti, että nämä ammattitutkinnot menevät lain mukaan tämän vuoden aikana, mutta tosiaankin seuraavan vuoden budjetissa on tarkkaan katsottava, minkä suuruisiksi oppisopimuskoulutuskintiot asetetaan.

Edustajat Vuorensola ja Myllyniemi merkitään läsnä oleviksi.

Ed. R a s k : Arvoisa rouva puhemies! Lisäbudjetin kohdalla on ainoastaan yhden ministeriön edessä pitkä miinusmerkki, ja se on sosiaali- ja terveysministeriön kohdalla. Tämä johtuu siitä, että työttömyysturvamenot ovat alentuneet 557 miljoonaa markkaa oletetusta tarpeesta. Työttömyys on laskenut onneksi ja myös vaikeimmilla työttömyyden alueilla. Lapissakaan kuuteen vuoteen ei ole ollut niin alhaista työttömyyttä kuin tällä hetkellä.

Lisäbudjetista on aivan selvästi havaittavissa se linja, että rahaa siirretään ministeriöiden sisällä momentilta toiselle. Palkkaperusteisten työllistämisrahojen 4 miljoonan markan siirto valtionhallinnon työllisyysmomentille on perusteltu siitäkin huolimatta, että tuo raha otetaan pois kuntien ja kuntayhtymien työllistämistuesta. Määrärahan siirto on perusteltu sen tähden, että sitä käytetään työllisyyslain aluevelvoitteen johdosta syntyviin menoihin eli juuri niille alueille, joilla työttömyys on kaikkein korkein.

Toinen vastaavanlainen siirto on se, että 10 miljoonaa markkaa siirretään työllisyysperusteisiin investointeihin. Tässä taas siirto tapahtuu kunnille, ja perusteluna on se, että kunnilla on enemmän toteuttamiskelpoisia EU-aluekehitysrahaston tuettavaksi tarkoitettuja hankkeita kuin valtiolla. Tämä ei liene mikään yllätys. Varmain kunnissa paikallisesti pystytään paremmin aikaansaamaan toteuttamiskelpoisia hyödyllisiä ja työllistäviä hankkeita. Minusta on tärkeää huomata se, että myöskään valtion työllistämishankkeita, joista tämä raha nyt siirtyy pois, ei pitäisi aliarvioida. Esimerkiksi ympäristökustusten toimesta paikallisesti tehty työt ovat sekä työllistäneet että hoitaneet ympäristöä hyvin merkittävästi.

Rouva puhemies! Suomen kansa pelaa ja veikkaa entistä ahkerammin. Siitä on seurauksena 90

miljoonan markan lisäjaettava budjetissa. Rahat on tarkoitus jakaa tieteeseen, taiteeseen, liikunnan ja nuorisokasvatustyön kesken. Veikkausasetuksen mukaan kertyneistä varoista tulisi liikunnan ja nuorisokasvatustyön osuuden olla yli 30 prosenttia. Tässä jaossa ei asetuksen henki täysin toteudu. Pienin potti tulee liikunnalle ja nuorisokasvatukselle. Nuorisokasvatustyöhön 90 miljoonasta markasta liikenee 5 miljoonaa markkaa. Väitän, että suurin tarve olisi ollut juuri nuorisokasvatustyössä eli tukemalla reilummin valtakunnallisia nuorisokeskuksia, koululaisten iltapäivätoimintaa ja nuorten syrjäytymistä ehkäiseviä hankkeita olisi rahalle tullut varmasti tulevaisuudessa parempi tuotto. Näillä toimenpiteillä olisi säästetty silkkaa rahaa tulevaisuudessa, kun nuoret olisi pystytty pitämään entistä enemmän hyvien harrastusten parissa.

Rouva puhemies! Täällä aikaisemmissa puheenvuoroissa on jo muutaman kerran puuttunut oikeusministeriön Natura 2000 -hankkeen vaati-miin 4 miljoonan markan lisärahoihin, jotka ohjataan korkeimmalle hallinto-oikeudelle sitä varten, että sinne Natura 2000 -ohjelmasta johtuneet valitukset voitaisiin nyt asianmukaisesti käsitellä. Tämä menoerä olisi ollut vältettävissä, jos ympäristöministeriö olisi asianmukaisesti hoitanut Natura 2000 -ohjelman sen alkuvaiheessa. Täällä on kyllä todettu, että tiedotukseen ei ympäristöministeriölle annettu lisää rahaa, mutta aikoina, jolloin kaikki määrärahat olivat tiukissa, kyllä ympäristöministeriön olisi pitänyt toimia niiden määrärahojen puitteissa, mitä sillä oli eikä lähteä niin voimakkaasti Natura 2000 -ohjelman eteenpäin viemiseen. Sitä yritettiin vedä läpi kiireellä ja nyt siitä sitten maksetaan aivan turhaa rahaa. Tässä budjetissa on ympäristöministeriöllekin lisämääräraha liittyen juuri arvioitua suurempiin Natura 2000 -ohjelman valmistelu- ja tiedoksisaattamistarpeisiin.

Rouva puhemies! EU-politiikka on edelleen harjoitteluvaiheessa meillä Suomessa. Tällaisia johtopäätöksiä voi vetää siitä, että esimerkiksi sosiaalirahaston alueohjelmien vuoden 95 määrärahoja on vielä käyttämättä noin 70 miljoonaa markkaa. Summa budjetoidaan nyt uudelleen, jotta varmistetaan ohjelmien toteutuminen. Tämä on aivan hyvä. Herää vain kysymys, miten on laita vuosien 96 ja 97 määrärahojen. Onko ne käytetty?

Viimeinen kommenttini, rouva puhemies, liittyy Suomen itsenäisyyden 80-vuotisjuhlaramenojen tuoton käyttöön. Lisäbudjetista ilmenee, että sotainvalidien ja muiden rintamavete-

raanien asuntojen peruskorjauksissa on viivästyksiä johtuen siitä, että on vaikea saada rakennustyövoimaa. Kyllä ainakin näille työmaille, näille rakennuksille, pitäisi löytyä työntekijät ja vähän äkkiä.

Ed. H e l l b e r g : Arvoisa rouva puhemies! Haluan puuttua tässä lisätalousarviossa yhteen asiaan tai oikeastaan asiakokonaisuuteen eli liikennekysymyksiin.

Nyt tässä on lisämääräraha perusradanpidolle, eli 150 miljoonaa markkaa käytetään perusrannustöiden nopeuttamiseen rataosilla, joilla junien automaattista kulunvalvontajärjestelmää rakennetaan. Tämän järjestelmän käyttöönotto aikaistuu vuodelle. Meillä on käynyt niin, että perusradanpidon ja rataverkon kehittäminen on varsinkin 90-luvulla ja jo 80-luvun lopulla jäänyt hieman huonoon asemaan, ja se on aiheuttanut sen, että meillä on hyvin paljon onnettomuuksia viime vuosina radoilla sattunut. Vaikka viime vuosina, tänä vuonna ja vielä ensi vuonnakin on selvästi lisätty budjetissa määrärahoja, joilla rataverkkojen turvallisuuteen ja parantamiseen yleensä panostetaan, siitä huolimatta tämä on aikamoinen ongelma. Tämä osoittaa vain sen, että täytyy olla aikaisin liikkeellä liikenneasioissa, koska niissä tulee turvallisuus myös hyvin vahvasti esiin.

Sen takia olen iloinen siitä, että lisätalousarviossa on myös 90 miljoonaa markkaa Porvoo — Koskenkylä-moottoritien rakentamiseen ja Tielaitos saa valtuuden solmia hanketta koskevan kokonaisrahoitussopimuksen, josta valtiolle saa aiheutua yhteensä enintään 270 miljoonan markan meno. Tämä on tietysti erittäin suuri summa, mutta kyseessä on myös hyvin tärkeä asia. Kyseessä on osa E18-tietä. Se on osa niin sanottua Pohjolan kolmiota, jonka Euroopan unioni on listannut 14:n tärkeimmän liikennehankkeen joukkoon, ja Suomihan on saanut tähän Eib:n lainaa sekä EU:n korkotukea ja suunnitteluavustusta.

Me tiedämme, että tässä on kyseessä siis Turusta Helsingin kautta Vaalimaalle kulkeva tieosuus. Se on erittäin raskaasti liikennöity. Liikennemäärät ovat reilusti yli 10 000 autoa vuorokaudessa ja raskaan liikenteen osuus tästä on noin viidennes. Varsin paljon on ulkolaista liikennettä, joka selvästi heikentää tämän tiejakson turvallisuutta. Kun tämä on alun perin rakennettu sillä lailla, että nyt tieparannukset voidaan tehdä tämän nykyisen tielinjan viereen, niillä ei ole merkittäviä ympäristövaikutuksia, sitä

vastoin on merkittäviä turvallisuutta parantavia vaikutuksia. On arvioitu, että kolmas osa näistä onnettomuuksista myös tällä lailla poistuu. Sitä että täällä vihreät edustajat kritisoivat tätä varsin voimakkaasti, minä en kyllä ymmärrä, koska on aivan selvä asia, että tämä maantieliikenne Pietariin ja Pietarista ja Moskovastakin Pietarin kautta Suomeen, Helsinkiin ja pääkaupunkiseudulle ja myös Turkuun päin aivan varmasti tulee lisääntymään. Nyt se on väliaikaisesti heikentynyt, kun Venäjällä on suuria taloudellisia vaikeuksia. Se on vaikuttanut myös kielteisesti meidän vientimarkkinoihin sinne. Mutta uskon ja toivon, että ajan mittaan tämä kauppa palaa taas normaaliksi ja silloin liikenne taas kasvaa.

Tietysti on selvää, että jokin ratahanke tässä olisi ympäristön kannalta ehkä parempi ratkaisu. Mutta meillähän on suunnitelmissa, siellä on linjavarauksetkin tämän Heli-radan suhteen eli Helsingistä itään menevän radan suhteen. Mutta kun kustannusarvio tälle radalle on noin 8 miljardia markkaa, niin en aio nyt sitä esittää tähän lisätalousarvioon. Toivottavasti se aikanaan myös järjestyy. Mutta tämä hanke on todella tarpeellinen. Se parantaa E18-tien käyttövarmuutta ja turvallisuutta ja sillä on myöskin työllistäviä vaikutuksia.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Vihreiden monissa puheenvuoroissa on täällä keskustelussa arvosteltu puolustusteollisuuden hankintoihin osoitettua lisämäärärahaa. Mielestäni tuo määräraha on kuitenkin välttämätön, koska kotimainen puolustusteollisuus on aikamoisissa vaikeuksissa tilausten puutteen takia. Jos määrärahaa ei tule lisää, niin joudutaan lomauttamaan tai irtisanomaan työntekijöitä. Tietysti toinen vaihtoehto saada lisäkysyntää suomalaisen puolustusteollisuuden tuotteille olisi laajempi asevientä. Mutta oletan, että tämäkään ei vihreiden näkökulmasta ole kovin suotavaa tai he eivät ainakaan ole sitä aiemmin kannattaneet. Minunkin mielestäni tämä nyt esitetty vaihtoehto on parempi.

Vihreiden puheenvuoroissa muisteltiin helikopterihankintojen aikaan tehtyä ryhmäpuheenjohtajien sopimusta. Silloin, kun valtiovarainvaliokunnassa tätä helikopterihankintaa käsiteltiin, oli jo havaittavissa, että tuo sopimus oli alunperin ristiriitainen eikä siitä ollut yhtenäistä tulkintaa ryhmäpuheenjohtajien kesken. Siitäkään syystä keskusta ei tuolloin lähtenyt tuon sopimuksen taakse.

Poliisin määrärahoista tältä vuodelta arvioi-

daan puuttuvan 35 miljoonaa markkaa, jotta toiminnan taso säilytettäisiin tämän vuoden tasolla. Tämä on sisäministeriön poliisiosaston ja myös Poliisijärjestöjen liiton valtiovarainvaliokunnalle antama arvio. Tämä rahan puute johtaa siihen, että vaikka lomautuksilta ja irtisanomisilta välttyttäisiin, niin kuitenkin eläkkeelle siirtyvien tai muutoin poliisiin viran jättävien poliisimiesten tilalle ei kyetä palkkaamaan uusia, jolloin virkarakenne muodostuu hyvin epätarkoituksenmukaiseksi itse toimintaan nähden. Kansalaisten turvallisuus ja oikeusturvakysymykset vaarantuvat, ja siitä syystä on outoa, että tuota 35 miljoonaa ei tähän lisäbudjettiin ole esitetty. Tulen tuosta asiasta tekemään lisätalousarvioaloitteen, jolle toivon kannatusta tämän asian jatkokäsittelyssä.

Maatalouslomitusta on asia, joka on tämän hallituksen aikana joka vuosi ollut juuri tähän aikaan lisäbudjettien yhteydessä esillä eduskunnassa. Jokaisessa budjetissa hallitus on tietoisesti aliarvioinut maatalouslomitukseen tarvittavan määrärahan. Eduskuntakin on tästä huomauttanut budjettimietinnöissään, mutta näköjään sillä ei ollut hallitukseen vaikutusta. Nyt lomitukseen esitetään lisättäväksi 150 miljoonaa markkaa. Suurin piirtein tuon saman määrärahavajeen totesivat asiantuntijat tällä momentilla olevan silloin, kun varsinaista budjettia käsiteltiin. Tällainen budjetointi vaikeuttaa järkevää suunnittelua.

Täällä on käyty keskustelua myös tulevan eduskuntakauden talouspolitiikan haasteista. Se onkin kyllä kovin tarpeellista. Lipposen hallitus on omaksi linjakseen ottanut sen, että se on vakauttanut palkka- ja inflaatiokiehitystä, leikkannut valtion menoja ja kyllä myös kannustanut osaamista. Mutta tämä talouspolitiikka ei enää yksistään riitä. Vakauttamisen, osaamisen, kansainvälisen kilpailukyyn turvaamisen ohella tarvitaan sellaista uudistusohjelmaa, joka helpottaa työllistymistä myös kotimarkkinoilla ja palveluissa. Asian voi kiteyttää myös niin, että Suomessa makrotalouden vakauden oheen tarvitaan myös mikrotalouden dynaamisuuutta, jos käytetään näitä taloustieteilijöiden suosimia termejä. Tällaista uudistusnäkökulmaa talouspolitiikkaan tarvitaan siksi, että lähivuosina on vaurauduttava luomaan uusia työpaikkoja myös hitaamman talouskasvun oloissa. Ainakin on selvä, että tulevaisuus on tältä osin epävarma.

Toinen syy tähän uudistusohjelman tarpeeseen on työttömyyden rakenne. Korkeasti koulutetut, osaavat ihmiset työllistyvät hyvin, mutta

pitkäaikaistyöttömyys uhkaa jämähtää paikoilleen. Kansainvälisillä markkinoilla Suomen kilpailuvaltti on totta kai korkea osaaminen, mutta kaikki eivät kuitenkaan halua eivätkä kykene atk-insinööreiksi tai monitaitoisiksi superosaajiksi. Samaten suurteollisuudessa automaatio vähentää työpaikkoja. Nyt vähemmän osaavat kansalaiset jäävät pitkäaikaistyttömiksi, odotelemaan eläkettä tai käymään erilaisia kursseja toisensa jälkeen. Vähemmän tuottavien kansalaisten työpanos on hinnoiteltu ulos työmarkkinoilta. Tulos on huono sekä inhimilliseltä kannalta että julkisen talouden kannalta. Kaikkien työkykyisten tulisi voida hankkia edes osa toimeentulostaan työnteolla, etenkin jos he sitä itse haluavat. Esimerkiksi 55-vuotiaista pitkäaikaistyttömistä tehty kartoitus osoittaa, että suurin osa heistäkin haluaisi työhön, jos sitä vain olisi tarjolla.

Yrittämistä ja työntekoa suosiviin uudistuksiin saadaan alkuun myönteinen kierre, joka toisi lisää verotuloja ja pienentäisi valtiolle työttömyydestä aiheutuvia menoja. Puoli miljoonaa suomalaista on kortistossa, kursseilla, tukitoissa ja vastaavissa. Tämä niin sanottu laaja työttömyys on oikea tilasto silloin, kun arvioidaan työttömyyden rasitusta valtionaloudelle. Jos näihin yrittämisen ja työn antamisen mahdollisuuksia parantaviin uudistuksiin ei lähdetä, silloin on todennäköistä, että etenkin hitaamman kasvun oloissa jatkuva juustohöyläys romuttaa hyvinvointivaltion ja jakaa kansan kahtia niin alueellisesti kuin sosiaalisestikin. Olennaisinta olisi aloittaa verokiilan kaventaminen pieni- ja keskipalkkaisista kohdentamalla veronalennukset, työnantajamaksujen alennukset ja arvonlisäveron mahdolliset huojennukset tähän ryhmään.

Seuraavan eduskunnan ensimmäinen budjettihaaste on todennäköisesti lisäbudjetin laatiminen. Nimittäin eduskunnan käsittelyssä oleva ensi vuoden budjetti on osoittautunut aika kysenalaisin keinoin tasapainotetuksi. Siitä voi sanoa: moni kaku päältä kaunis, mutta silkkoa sisältä. Koulujen korjausmäärärahat, vesihuolto, ympäristötyöt, työministeriön investoinnit ja sairaaloiden tutkimustoiminta ovat esimerkkejä alueista, joilla määrärahoja on vähennetty jopa kymmeniä prosentteja tämän vuoden tasosta. Nämä linjaukset, jos eduskunta ne täällä ennen joulua vielä hyväksyy, tulevat kasvattamaan alueellisia työttömyyseroja maassa. Näitä päätöksiä ei mielestäni pitäisi tehdä. Etenkin näin tulee käymään, kun hallituksen valtion rahoilla tekemät investointipanostukset painottuvat pää-

kaupunkiseudulle, kuten tästäkin lisäbudjettiesityksestä näemme.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Lähetekeskustelussa on arvioitu kansantalouden näkymiä. On todettu, että ne ovat heikkenemään päin. Eri tahoillahan on viimeisten viikkojen aikana alennettu bkt:n kasvuarvioita, ja näin tulee aikanaan tekemään myös valtiovarainministeriö omassa arviossaan. Tosiasia on joka tapauksessa, että se vahva talouden kasvu, jota nyt eletään jo kuudetta vuotta, on taantumassa. Itse asiassa kuluvan vuoden aikana erityisesti viennin kehitys on jo alentunut. Samaan aikaan onneksemme kuitenkin kotimainen kysyntä on edelleen jatkunut varsin vahvana. Se kehitys, jota työllisyyden paranemisen suuntaan on tapahtunut, on ollut ja näyttäisi ensi vuonnakin olevan lähes yksinomaan kotimaisen kasvun varassa. Arvoisa puhemies! Joka tapauksessa talouden kehityksen taantuessakin myös työllisyyden kehitys heikkenee tai ainakin työllisyyden paranemisessa tapahtuu hidastuminen.

Ongelmallista tässä tilanteessa on kaiken aikaa ollut eriarvoisuuden lisääntyminen maan eri osien välillä ja tietenkin tähänkin liittyvänä voimakas, valikoiva muuttoliike. Alueellinen kehitys on siis kaiken aikaa kärjistynyt, erot ovat kasvaneet, ja ongelmat kasautuvat tuleville vuosille. Tämä on, arvoisa puhemies, erittäin valitettavaa. Olemme siis hukanneet ne mahdollisuudet, joita vahvan talouden kasvun aikana olisi ollut myös aluekehityksen ja erityisesti uusien työpaikkojen myönteisen kehityksen osalta. Lisätalousarvioesityksessään hallitus ei juurikaan työllisyysasioihin näe tarvetta puuttua, ei siitäkään huolimatta, että meillä monet ongelmat ovat juuri vaikeasta työttömyydestä johtuen edelleen ratkaisematta.

Alueiden kehittämisrahaan hallitus ei esitä lisäystä, vaikka tämä rahan niukkuus on eri tahoilla todettu ongelmalliseksi, erityisesti juuri tarvittavan omarahoitusosuuden vähyiden vuoksi. Maakunnan kehittämiskassaan on kaikinensa mitä selkeimmin sellainen määräraha, joka parantaa sitä omaehtoista alueellista kehittämistyötä, jota tässä tilanteessa hyvin voimakkaasti on syytä korostaa ja jota maakunnissa tarvitaan.

Elämme juuri aikaa, jolloin Agendaan liittyvät ratkaisut ovat monin tavoin keskeisessä valmisteluvaiheessa, ja siihenkin myös aluekehityksen osalta liittyy eräitä ongelmakohtia, vaikkakin rakennepoliittikan kohdalla komission Agen-

da-esitys oli ja on merkittävästi parempi kuin se, mitä maatalouspolitiikan uudistus Suomelle tulisi toteutuessaan merkitsemään. Rakennerrahastouudistuksen ongelmakohdat liittyvät lähinnä siihen, miten nykyisten kuutostukialueiden käy, saammeko ne kokonaisuudessaan korkeimman uuden tavoite 1 -tukialueen piiriin vai jäävätkö ne alemmalle tukitasolle. Mielestäni tässä hallituksen tulisi selkeästi nostaa bkt-kriteerin rinnalle kaikissa vaiheissa meidän pohjoinen ulottuvuutemme, harva asutus ja pitkät välimatkat sekä kylmä ilmasto ja toimia kaikin tavoin sen puolesta, että Suomen tavoite 1 -alueen kattavuus olisi mahdollisimman suuri.

Toinen ongelmakohta liittyy erityisesti nykyisiin tukialueiden piiriin kuuluviin maaseutualueisiin. Mikäli tukialueiden kattavuus olennaisesti vähenee, merkittävä osa nykyisistä maaseutualueista jää kokonaan rakennerrahastotoimien, tukitoimien, ulkopuolelle. Erityisesti Pohjanmaan alue on tässä suhteessa vaaravyöhykkeessä, ja toivoisin, että tämän asian eteen nyt tehtäisiin kaikki voitava, että mahdollisimman suuri osa Suomesta saataisiin myönteisten kehittämistoimien alueeksi seuraavalla rahastokaudella.

Arvoisa puhemies! Lisäbudjettiin sisältyy myös hallituksen esitykset viime satokauden vähinkojen korvaamiseksi. Nythän arvioiden mukaan, väliaikatietojen mukaan, vahingon 30 prosentin ankara omavastuu ylittyy kahdella maatilalla kolmesta. Hallitus esittää, että katokorvauksiin kaikinensa olisi käytettävissä lisäbudjetin 270 miljoonaa mukaan lukien 325 miljoonaa markkaa, mutta tarve on merkittävästi tämän hetken arvioiden mukaan jo tätä suurempi. Kuten totesin, 30 prosentin omavastuu on varsin ankara, kun se lasketaan koko tilan laskennallisesta sadon arvosta. Useimmille tiloille tämä omavastuu merkitsee tuntuvaa tulojen menetystä tilanteessa, jossa tulotaso on jo muutoinkin erittäin voimakkaasti alentunut.

Onkin välttämätöntä, että otetaan käyttöön myös alueellinen yleiskorvaus, jolla tasoitetaan vähän niitä ongelmallisia tilanteita, joita tämä katokesä mukanaan maataloudelle on tuonut ja tuomassa. Näissä arvioissahan laatutappiot jäävät huomioon ottamatta, samoin kuin karjaloustiloilla sadon menetyksen kerrannaiset vaikutukset, jotka merkitsevät siis monin tavoin lisäkustannuksia. Edelleen myös erittäin sateinen kasvukausi on tuonut maataloille merkittävät lisäkustannukset, jotka eivät laskelmissa näy. Mielestäni eduskunnan tulisi selkeästi nyt lisätä ensinnäkin käytettävissä olevaa rahamäärää tila-

kohtaisten korvausten osalta, samoin kuin myös osoittaa riittävät määrärahat yleiskorvauksiin.

Ongelmaa tuo myös se, että tämä 100 miljoonan markan lisäys otetaan Maatilatalouden kehittämisrahastosta ja näin edelleenkin heikennetään jatkossa tämän rahaston toimintaedellytyksiä tilanteessa, jossa tilojen kehittämistarve on erittäin suuri ja sukupolvenvaihdosten osalta olemme nyt ajautumassa tilanteeseen, jossa täydellinen romahdus on edessä. Olisi kaikin tavoin kyettävä rahoittamaan entistä voimallisemmin sekä sukupolvenvaihdoksia että tilojen kehittämistä niin, että maatalouden tulevaisuus voitaisiin Suomessa turvata, samalla kun tietysti tehdään kaikki voitava sen eteen, että Agendan mukanaan tuomat menetykset kompensoidaan täysimääräisesti maataloilille.

Arvoisa puhemies! Lomitusmäärärahaa myös budjetissa esitetään lisättäväksi. Lomitustoimintaan on nyt monin tavoin ollut ongelmia, kun määräraha vuosi toisensa jälkeen on osoittautumassa varsinaisessa budjetissa liian niukaksi. Monissa kunnissa on tehty sellainen johtopäätös, että kun varsinaiset määrärahat ovat loppumassa, myös lomitustoiminnan osalta on pantu jarruja päälle.

Toinen kysymys liittyy koko lomittajatoimintaan, ja se on se, että mikäli lomitustoimintaa ei kyllin arvosteta, ammattitaitoiset lomittajat ovat hakeutumassa muihin tehtäviin, jos suinkin mahdollista. Tämä näkyy jo siinä, että monissa kunnissa lomittajista on sekä vuosilomien että erityisesti sijaisapulomitusten osalta niukkuutta. Tähän kysymykseen tulisi vakavasti kiinnittää huomiota, jotta ammattitaitoinen lomittajakunta meillä säilyisi. Se on tärkeää siitäkin syystä, että karjataloustilojen koko on kasvamassa, työpaineet siellä ovat lisääntymässä ja myös sairaudet monin tavoin lisääntymässä ja ammattitaitoisen lomittajatyövoiman tarve tulee jatkossa kasvamaan.

Ed. Kiviniemi: Arvoisa puhemies! Kun vertailee tänään käytyä keskustelua lisäbudjetista ja muutaman kuukauden takaista ensi vuoden varsinaisen budjetin lähetekeskustelua, on havaittavissa kyllä jonkinlainen ero talouden tilan analyseissa.

Vielä muutama kuukausi sitten keskusta joutui lähes yksin epäilemään budjetin pohjana toimivien valtiovarainministeriön ennusteiden liiallista optimistisuutta. Nyt kaikki tutkimuslaitokset, pankit ja Suomen Pankki ovat tarkistaneet ja lopulta parin viikon kuluttua ilmeisesti myös itse

valtiovarainministeriö tarkistaa ennusteitaan talouden kasvun osalta.

Tämän keskustelun pohjana on siis huomattavasti realistisempi näkemys talouden uhkista ja epävarmuuksista kuin vielä alkusyksystä. Kuukaan ei tietenkään halua väittää nytkään, että näkymät olisivat sellaiset, että kasvuvauhti hiipuisi nolnaan, vaikka jos halutaan putsata kasvusta sähköteknisen teollisuuden osuus, voitaisiin jopa lähelle sellaisia lukuja päästä, kuten elokuussa, jolloin muu teollisuus kasvoi vain alle 1 prosentin.

Keskustan on väitetty täällä lietsovan epävarmuuden ilmapiiriä tai odotuttavan katastrofia. Siitä ei ole kuitenkaan kysymys, kuten useassa puheenvuorossa on jo todettu. Kyse on pikemminkin päinvastoin vastuunkantamisesta. Ihmiset eivät ole tyhmiä, ja totuus paljastuu aina ennemmin tai myöhemmin, kuten olemme Alho — Sundqvist — Lipponen-jupakan myötä huomanneet. Siksi on turha yrittää saada talouden tilaa näyttämään millään muotoa toiselta kuin se todellisuudessa on. Katteeton optimismi on yhtä turhaa kuin katteeton pessimismi.

Ihmettelenkin edelleen sitä, että ministeri Niinistö voimakkaasti asettuu jonkin verran turhaan puolustustaisteluun valtiovarainministeriön vielä tällä hetkellä liian optimistisen ennusteen puolesta. Hän on yrittänyt kiinnittää huomiota 1,2 prosentin kasvuennustevaihteluun eri tutkimuslaitosten välillä ja vähätellyt sen merkitystä. Tällaisen työttömyyden ja valtion velka- taakan alla ei kuitenkaan pitäisi yhdenkään prosenttiyksikön heittoon suhtautua yliolkaisesti. Valtiontalous on edelleen veitsenterällä huolimatta monen vuoden hyvistä kasvuluvuista ja kamppailee työttömyyden, valtion velan ja ki- reän verotuksen loukussa. Tuossa noidankehäs- sä ei ole varaa katteettomaan optimismiin. Nyt jos koskaan pitäisi tilanteeseen suhtautua vaka- vasti ja varautua pienempiinkin kasvulukuihin.

Koska hallitus ei ole koko olemassaoloai- kaan halunnut tehdä rakenteellisia uudistuksia, oikeastaan juuri sen pitäisi olla kiinnostunut muutamankin prosentin heitosta talouskasvus- sa. Sillä tiedämmehän, että kasvun hiivuttua alle 3 prosentin työttömyyden pieneminenkin on silloin pysähtynyt.

Työllisyyttä ja yrittäjyyttä tukevien rakenteel- listen ratkaisujen aika olisi ollut jo ajat sitten. Ministeri Niinistö väitti, että keskusta olisi bud- jettipuheissaan ollut viime vuosina vain lisää- mässä menoja. Se ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Keskustan työreformi, jonka yksityiskohdat

koko ajan hioutuvat ja täsmentyvät, on tarjonnut selvän ratkaisun myös hidastuvan talouskasvun oloissa.

Keskustan ajatukset uudistaa sosiaaliturvaa ja sen rahoitusta sekä verotusta siten, että työn tekeminen, työn antaminen ja itsensä työllistäminen on kannattavaa, ovat sen luonteisia ja sen sisältöisiä, etteivät ne merkitsisi pelkkiä menon lisäyksiä, vaan pikemminkin tulon lisäyksiä. Olisi ehdottomasti pikaisesti helpotettava siirtymisiä työttömyyden, koulutuksen, työn ja yrittäjyyden välillä sekä kannustettava ihmisiä myös opiskeluun. Pitäisi myös mahdollistaa työn jakamista ja suosia työn käsitteen laajentamista.

Arvoisa puhemies! Talouden tilan analyysistä ja rakenteellisten uudistusten vaatimuksista itse lisäbudjettiin. Toinen lisäbudjettihan on sangen teknisluontoinen. On sinänsä myönteistä, että verotulot ovat odotettua isommat ja että koko budjetti on selvästi ylijäämäinen. Toisaalta voisi sanoa, että muunlaista budjettia olisi tällaisen talouskasvun jälkeen vähän turha esitelläkään.

On hyvä, että ratojen kulunvalvontajärjestelmien rakentamista nopeutetaan, mutta liikennepolitiikan osalta erityisesti alempiasteisen tiestön kunto vaatisi nyt nopeita toimia. Kun on kuullut viestejä maakunnasta siitä, missä kunnossa tiet tällä hetkellä ovat, olisi toivonut sen näkyvän myös lisäbudjetissa.

Samoin kotimaisen puolustusteollisuuden tukeminen lisäbudjetissa esitetyllä tavalla on järkevää.

Mitä tulee maatalouden satovahinkokorvauksiin, niin tähän tilanteeseen on suhtauduttava vakavasti. Yhdynkin siihen kritiikkiin, jota täällä on keskustan taholta, muun muassa edellisessä puheenvuorossa ed. Väistön taholta esitetty.

Kokonaisuutena lisäbudjetti jatkaa kuitenkin hallituksen eriarvoistavaa linjaa. Kuntatalouden vaikeuksiin, alueellisen kehityksen valitettavaan eriytymiseen ja sosiaaliseen eriarvoistumiseen ei tässä, kuten aikaisemminkaan, ole kiinnitetty huomiota. Näihin vääriin peruslinjauksiin onkin saatava muutos.

Ed. L u h t a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin joitakin hajahuomioita lisäbudjettiesityksestä.

Yhdyn niihin puheenvuoroihin, joita täällä on kuultu Porvoo — Koskenkylä-moottoritien rakentamisen välttämättömyydestä. Totean myös omasta puolestani, että pidän tätä kokonaisrahoitusjärjestelyä perusteltuna siitä syystä, että vain tällä tavalla me saamme pikaisesti tämän

erittäin vaarallisen ja hyvin suuresti liikennöidyn tien kuntoon. Erinomainen asia, että pää on nyt avattu ja näillä rahoitusjärjestelyillä asia saadaan kuntoon.

Monissa puheenvuoroissa on käsitelty poliisien tilannetta. Yhdyn myös niihin puheenvuoroihin, joita on esitetty siitä, että poliisivoimien lisäys olisi nimenomaan tässä lisäbudjetissa ollut paikallaan.

Voin todeta sen, että Espoon, joka on kotikuntani, kihlakunnan poliisilaitoksen tilanne on hälyttävä sikäli, että meillä esimerkiksi asukkaiden määrä kasvaa vuosittain noin 4 000:lla. Asukkaiden määrä on tällä hetkellä runsaat 200 000. Meillä on 114 eri kansalaisuutta. Siis myös ulkomaalaisten lisäys on hyvin suuri. Poliisivoimien määrä ei kuitenkaan lisäännä mihinkään. Voin todeta sen, että avoinna olevia poliisin virkoja esimerkiksi Espoossa on tällä hetkellä 22. Samaten budjetti pienenee tänä vuonna parilla miljoonalla markalla jne. On ihan selvä, että tällaisen toiminnan vaikutukset eivät jää seurauksitta. Voin todeta sen, että esimerkiksi poliisin hälytystehtävien nopea hoitaminen heikkenee ja ilman muuta poliisin perustehtävien hoito, kaikenlainen ennalta ehkäisevä toiminta, valvonta, liikennevalvonta, rikostorjuntatyö, tulee heikkenemään. Kun tämän suhteuttaa rikosten määrän nousemiseen, voi todeta sen, että tilanne ei ole millään tavalla hyvä.

Kun nyt hallituksen toimesta ja eduskunnassa on paljon keskusteltu talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnasta, voi tietysti todeta tässä yhteydessä, että nyt olisi ollut oivallinen paikka käytännössä tehdä torjuntatyötä konkreettiseksi. Kyllä minä siihen luotan, että poliisivoimien lisäys tässä olisi ollut eräs käytännön toimenpide, jolla olisi voitu saada aikaan jotakin.

Rouva puhemies! Mutta sitten oikeastaan kaikkein tärkein asia. Tämä lisäbudjetti katetaan esityksen mukaan varsin suurelta osin Soneran myyntituloilla, jos kohta myös verotulojen lisäksi, mutta varsinkin Soneran myyntituloilla. Minä en pidä tätä millään tavalla hyvänä enkä perusteltuna ratkaisuna, siis tätä linjausta, tätä menettelytapaa yleisesti ottaen, että meidän valtionyhtiöittemme myyntituloja käytetään yksioikoisesti valtion sekalaisten menojen kattamiseen, sekalaisten, joskin tärkeiden menojen kattamiseen.

Ilmettelini hiukan valtiovarainministeri Niinistön lausetta siitä, että valtionyhtiöiden myyntitulojen laittaminen vuodesta toiseen toistuviin menoihin olisi virhe ja tämä tapa eli valtion vel-

kojen maksaminen olisi oikea. Asian laita on tietysti näin, että eihän kukaan edes esitä sitä, että vuodesta toiseen tavallisiin käyttömenoihin myyntituloja käytettäisiin. Kyllä minä odottaisin, kun nyt näin suurisuuntaista myyntitoimintaa harjoitetaan — Soneran myyminen ja kohta perään Fortum Oyj:n myyminen — että valtiotodella eli hallituksen toimesta nyt linjattaisiin valtionyhtiöstrategia, valtionyhtiöpolitiikka, ja ennen kaikkea linjattaisiin myyntitulojen käyttö. Mielestäni eduskunta voi aivan oikeutetusti odottaa, että nykyistä huomattavasti pitkäjänteisemmin ja selkeämmin linjattaisiin myyntitulojen käyttöä.

Voin tietysti todeta sen, että tämän hallituksen aikana on todella tehty erinomainen ratkaisu siinä, että tutkimus- ja tuotekehitysmenoihin on kyetty panostamaan nimenomaan myyntituloista tässä määrin voimavaroja. Tämä on ollut tämän hallituksen, voisinpa sanoa omasta puolestani, eräs tähtihaanke. Tällä on monella tavalla elvytetty ja ylösrakennettu tätä maata jo näinkin lyhyen ajanjakson aikana. Toistan vielä sen, mitä vastauspuheenvuorossani sanoin, että kyllä on ollut todella mittava saavutus, että tutkimusmenojen lisäys vuonna 97 oli siis 760 miljoonaa, 98 vähän yli miljardi ja ensi vuonna suurin piirtein 1,5 miljardia markkaa. Tämä on erinomaisen hyvä asia. Tähän pitää jatkossa tietysti kytkeä seurantajärjestelmä, vaikutusten arviointi jne., mutta uskon, että tämä toiminta on jo käynnissä.

Mutta odotan siis hallitukselta linjauksia valtionyhtiöstrategiasta. Tietysti on niin, että linjaukset ja strategiat jäävät seuraavan hallituksen harteille. Toivon, että siinä hallitusohjelmassa — viittaatan tässä ed. Pekkarisen puheeseen — olisi myös keskustan näkökulma ja kannanotto tietysti sitten, jos te sitä ohjelmaa teette, siitä, mikä teidän linjauksenne valtionyhtiöpolitiikassa oikein on.

Mutta se, mitä minä peräänkuuluttaisin, on, että ei tietenkään myyntituloja tarvitse siirtellä toistuviin menoihin eikä niitä pidä missään tapauksessa sellaisiin laittaa. Mutta sitä ihmettelen ja tiedustelisinkin, missä viipyy Teollisuussijoitus Oy:n laajentaminen. Teollisuussijoituksen laajentaminen — sehän on siis perustettu — siten, että sijoitusyhtiön kautta voitaisiin myyntituloja käyttää ja kanavoida entistä laajemmin elinkeinotoiminnan elvyttämiseen ja tämän tyyppiseen toimintaan, olisi ollut minusta paikallaan. En tiedä, mistä syystä Teollisuussijoitus Osakeyhtiön laajentamishanketta ei ole saatu valmiiksi ja

tehtyä, koska näkisin, että se tässä tilanteessa olisi paikallaan. Odotankin, että ennen Fortumin myyntitulojen kanavoimista meillä olisi tämän tyyppinen sijoitusrahasto käytettävissä. Toivoisin, että valtiovarainvaliokunnan jaosto käsitellessään lisätalousarvioesitystä kiinnittäisi myös tähän myyntitulojen kanavoimiseen ja sen tärkeyteen huomiota ja ottaisi esille Teollisuussijoitus Osakeyhtiön toiminta-alan laajentamisen.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ministeri Niinistö käsitteli kasvuennustehaaraa, joka laidasta laitaan katsottuna on pienimmillään 1,2 prosenttia. Hän vähätteli sen merkitystä ja totesi, että aikanaan kasvuennuste-erot, vuosia sitten, ovat olleet suuremmatkin.

Se pitää kyllä paikkansa, näinhän se on, mutta ministeri Niinistö ei korkeassa viisaudessaan huomoinut sitä, että me elämme aivan erilaista aikaa Suomi-neidon kanssa tänä päivänä kuin joskus 15 vuotta sitten. Suomi-neito on tällä hetkellä taloudellisesti vielä toipilastilassa, ja pienetkin kasvuennustehäiriöt, siis tuotannon kasvussa tapahtuvat häiriöt, saattavat vaikuttaa hyvin radikaalisti talouden kehitykseen, toisin sanoen murtaa tässäkin tapauksessa, kun puhutaan ensi vuoden budjetista, talouden ja budjetin perusteet ihan perusteellisesti. Joskus se on kestänyt usean prosentin häiriöt. Näin ollen mielestäni ministeri Niinistö suhtautuu tähän asiaan vähän liian yliolkaisesti.

Rouva puhemies! Täällä on jälleen kerran eräiden sosialidemokraattien taholta esitetty jonkinlaista historian kirjoitusta siitä, miten me olemme joutuneet lamaan ja kuinka erinomaista sateenkaarihallituksen työ on. Menkää vaan, ed. Luhtanen pois. En minä millään tavalla aggressiivisesti täällä puhu.

Mutta tässä tapauksessa voidaan todeta se, että kyllähän totuus on, että tämä meidän suuri lama johtui pitkistä paineista, jotka purkautuivat Holkerin sinipunahallituksen kelvottomana aikana, ja keskustan ja Ahon vetämä hallitus aikanaan kulki suomalaisen yhteiskunnan kautta läpi syvät syöverit, mutta vuoteen 95, jolloin Ahon hallituksen aika päättyi, Suomi oli jälleen nostettu sekä tunnusteluun että käytännössä vahvan talouden pohjalle. Vuonna 95 niin inflaation, korkotason, kauppataaseen, vaihtotaseen kuin eräiden muidenkin seikkojen tunnustelut olivat suunnilleen samaa tasoa kuin tänä päivänä. Työttömyyden aleneminen 95 viiden viimeisen kuukauden aikana oli niin nopeata, että sinä aikana työttömyys väheni saman verran kuin nyt

Lipposen hallituksen aikana neljän vuoden ku-
luessa.

Minä olen sanonutkin, kun Lipposen hallitus
lähti näitä asioita räpäimään ja on tietysti pysy-
nyt pystyssä, että siinä ovat olleet vihreät ja va-
semmistoliitto innokkaina hallituksessa olijoina
ensimmäistä kertaa melkein elämässään. Heillä
on ollut suut ja silmät täynnä tätä propagandaa.
He eivät ole huomanneet, missä mennään. Tässä
on nyt räävitty siihen, että juuri tällä hetkellä
meillä työttömyys ei ole lainkaan käytännössä
vähentynyt, kun kurssitettavat lasketaan pois, ja
toisaalta budjetin suhteen on keinotekoisesti val-
tion omaisuutta myymällä päästy juuri ja juuri
tasapainotilanteeseen. Se on aika vähän, kun ote-
taan huomioon se, että me olemme nämä vuodet
eläneet taloudellisesti korkean kasvun aikaa.

Niille puhujille, jotka ovat Ahon hallitusta
moittineet ja sitä tekevät työkseen, minä sanon,
että jos 95 Ahon hallitus olisi voinut jatkaa vielä
neljä vuotta sillä kasvu-uralla, jolle se oli Suomen
saattanut, niin meillä vähennettäisiin vuodessa
velkaa 20 miljardia markkaa ja meillä olisi työ-
voimasta ankara pula, kun me olemme juuri ja
juuri nyt valtion omaisuutta myymällä keinote-
koisesti tasatilanteessa ja työttömiä on kurssitet-
tavat mukaanluettuna lähes 600 000. Turha on
sosialidemokraattien käydä täältä arvokkaalta
paikalta historian tunnuslukuja esittelemässä,
vaan pysyisivät mahdollisimman hiljaa ottaen
huomioon, mihin he ovat pystyneet tämän neljän
vuoden aikana taloudelliset resurssit huomioon
ottaen.

Rouva puhemies! Varsinaiseen asiaan. Tämä
oli tällainen pieni esipuhe. Täällä nyt ei ole kuin
ed. Lahtela, Kiteen mies on täällä ainoastaan
sosialidemokraateista. Kaipa hän vie tämän mi-
nun puheenvuoroni toisten kuultavaksi ryhmän
kokouksessa.

Kun ajatellaan poliisikysymystä, josta täällä
toistuvasti puhutaan kuin suun makuna, niin täl-
lä hetkellä Suomessa on täyttämättömien poliisi-
vakanssien määrä tuhat vakanssia ottaen huo-
mioon hyllytetyt vakanssit ja hakukierrossa ole-
vat vakanssit. Jos toinen on lähtenyt eläkkeelle ja
toista ei ole vielä nimitetty, niin ei se poliisin
tehtäviä tee se vakanssi, vaikka sitä ei ole varsi-
naisesti hyllylle nostettukaan. Siis tuhat poliisi-
virkaa on poissa käytöstä. Me tiedämme, että se
on mahdoton määrä Suomessa, jossa poliisien
perusluku on jotain 8 000—9 000 poliisia. Tämä
alkaa nyt näkyä käytännössäkin jopa surkuhu-
paisina tilanteina. Hiljattain kuulin, että Tampe-
reen poliisilaitoksessa, Suomen toiseksi suurim-

massa poliisilaitoksessa ja toiseksi suurimmassa
kaupungissa, poliisipäivystys lopetetaan vallan,
poliisipäivystys, joka oli aikanaan. Minunkin
siellä ollessa oli järjestyspoliisin päivystys, sitten
oli niin sanottu radiopoliisin päivystys, rikospoli-
siin päivystys. Nyt vielä huoltopoliisin päivys-
tys, niin lopetetaan nämä päivystykset vallan
maan toiseksi suurimmassa kaupungissa.

Tein kirjallisen kysymyksen ja olin lentää se-
lälleni, kun luulin, että vastaaja sisäasiainminis-
teri Enestam väittää, että ne ovat niitä tampere-
laisten horinoita, ettei tällaista ole tarkoituskaan
tehdä. Siellä vastattiin ihan selkeästi, että kyllä
sellainen on mahdollista. Ihminen, joka on joutu-
nut rikoksen kohteeksi, voi nauhurille lausua
siellä, kun nauhuri vastaa, että äänimerkin kuul-
tuanne sanokaa, mikä teitä vaivaa. Siellä sitten
rikosilmoituksen tekijä sanelee, että minua lyö-
tiin juuri puukolla kaksi kertaa mahaan, että se
tässä olisi asiana, niin nauhuri vastaa, että tulkaa
huomenna kello puoli yhdeksältä poliisilaitok-
selle. Tällä tavalla se näyttää olevan sen kirjalli-
sen vastauksen mukaan, jonka minä sain. Toisin
sanoen siellä myönnetään, ettei Tampereen kau-
punki tarvitse poliisipäivystystä ja että nauhuri,
siis nauha, palveleva puhelin voi hoitaa saman
asian, mihinkä vaan sanoo, mistä se vaan ihkaa
tämä asia, jos on lyöty päähän taikka mahaan
taikka viety käsilaukku taikka mitä nyt hyvänsä.
Tällaisia ovat nämä vastaukset. Tähän on johta-
nut se, että poliisista tuhat vakanssia tällä hetkel-
lä on vapaalla. Maan toiseksi suurimman kau-
pungin poliisipäivystys aivan ilmeisesti lopete-
taan. (Ed. Laineen välihuuto) — Ei Espoot ja
Vantaat ole mitään kaupunkeja. Ne ovat sem-
moisia repaleita, joissa on metsiä ja muita. Kau-
punki on sellainen, jossa on katuja ja valaistus.
Espoo ja Vantaa, nehän ovat paikkoja, joita ei
voi kaupungiksi sanoa muuta kuin rekisterissä,
ed. Laine. Turku on ajat sitten jäänyt Tampereen
jälkeen. En minä teidän kanssanne väittele, ed.
Laine, tästä asiasta.

Minä ihmettelen ministeri Niinistön toimenpi-
teitä näissä asioissa, kun minä olen tuntenut hä-
net pitkään. Minä olen pitänyt häntä lain ja jär-
jestyksen miehenä ja todella tuntevana kansan-
edustajana ja ministerinä, mutta todennäköisesti
on niin, että tuollainen viinassairaus on iskenyt
häneenkin eikä hän ajattele enää niillä aivoilla
kuin taannoisina vuosina, jolloin oltiin lakivalio-
kunnassa, puolustettiin lakia ja järjestystä ja vas-
tustettiin rikollisuutta. En minä mihinkään muu-
hun voi uskoa. Hän on ihan eri Niinistö tänä
päivänä. Kun hänelle puhutaan poliisin ongel-

mista, hän myöntää ne, mutta mitään ei asialle tehdä. Tässä tulee pää vetävän käteen ilman muuta suomalaisessa yhteiskunnassa eräänä päivänä. Kun rikollisuus pääsee käsistä, sitä ei enää millään määrällä poliiseja saada takaisin. Se on sellainen, että jos se pääsee käsistä luistamaan, se on menoa silloin. Mutta aika näyttää tämän asian, mitä siinä tulee käymään.

Sitten oikeastaan yksi asia vielä, rouva puhemies. tässä on parisen minuuttia aikaa, että pysytään sopimusten puitteissa. Se on tämä Ahvenanmaa-kysymys. Minä en ymmärrä ollenkaan sitä, että tänäkin vuonna tasausmaksuina ja muina maksuina annetaan Ahvenanmaalle päämaasta jopa lähes miljardi markkaa rahaa, vaikka heillä on 5 prosenttia työttömyys. Kun he suorastaan kylpevät rahassa ja elintasossa, niin tämä köyhä ja kituva kantamaa antaa heille miljardi markkaa lisää rahaa. Toisin sanoen ainakin viimeisen eduskuntakyselyn perusteella, jonka olen tehnyt, ja siihen saadun vastauksen perusteella 400 miljoonaa markkaa siihen suuntaan rahaa enemmän kuin sieltä tulee tänne. Mielestäni tämä on kohtuutonta. Ellei asiaa saada korjatuksi, meidän pitää antaa itsenäisyys Ahvenanmaalle, vaikka presidentti Ahtisaari sanoi sitä vastustavansa. Kyllä kai nyt itsenäiseksi haluaa Ahvenanmaa, kun kaikki haluavat, ja meidän näytämme silloin kansainvälisesti suurta esimerkkiä, kun me annamme itsenäisyyden tällaiselle pienelle saarivaltiolle, koska me emme pysty näitä sopimuksia muuttamaan miksiäkään, mitkä olemme hulluudessamme tehneet. Joku on sanonut, että annetaan ensin itsenäisyys, ja kun se astuu voimaan, niin kahden päivän kuluttua valloitetaan se takaisin Suomelle, ja silloin eivät ole enää mitkään sopimukset voimassa. Liitämme sen Suomeen niin kuin Karjala liitettiin Venäjään, eikä sielläkään paljon sopimuksia ole voimassa.

Rouva puhemies! Totean vielä maatalouden kysymyksistä. Minun pitäisi viran puolesta haukkua hallitusta maatalouskysymyksissä, mutta vaikka siinä on valtavia ongelmia, jotakin tästä lisäbudjetista minun vähäisen järkeni mukaan on positiivistakin. Kun on arvioitu katohinkojen arvoksi 360 miljoonaa ja kun hallituksen esitys kaikkineen edes lähentelee tätä summaa, sitä on pidettävä tältä huonolta hallitukselta edes jonkin verran positiivisena asiana. Samoin myös lomituskysymyksistä, joihin näyttää tulevan lisää rahaa, on annettava jonkinlainen tunnustus hallitukselle, että jotakin positiiviseen suuntaan liikkumista on tapahtunut. Tämä ei siitä huolimatta muuta miksiäkään sitä, että suo-

malainen talonpoika on pahasti ojassa ja allikossa ja sen nostaminen tuskin enää onnistuu, niin huonosti Lipposen hallituksen aikana asioita on hoidettu. Sitä eivät lomituserärahat eivätkä muutama kymmenen miljoonaa katokorvauksissa enää auta.

Ed. Vihriälä: Arvoisa rouva puhemies! Tämä Lipposen hallituksen toinen lisäbudjetti tälle vuodelle, niin kuin on todettu, on monessa mielessä hyvin tekninen. Sitä on pidetty teknisenä. Näinkin asia on, mutta kyllähän tässä budjettiesityksessä näkyy nimenomaan hallituksen linja, jota ed. Aittoniemi aika ansiokkaasti ja hyvin luonnehti. On hyvä, että budjetti on ylijäämäinen, mutta siinä, miten määrärahoja nyt kohdennetaan, jatkuu selkeä linja sen suhteen, että maata kehitetään edelleen eriarvoisesti. Rahat kohdentuvat voimakkaasti etelään ja pääkaupunkiseudulle. Sitä ei päästä yhtään mihinkään, kun lisäbudjettiakin selailee ja katsoo. Se näkyy erittäin monissa kohdin.

Kuten tiedämme, muuttoaalto on vain kiihtynyt tämän vuoden aikana maakunnissa. Totean oman maakuntani kohdalta, että tämän vuoden alusta syyskuun loppuun mennessä Etelä-Pohjanmaalta oli muuttanut väkeä noin 920 henkeä, ja uskon, että valtaosa on tullut juuri etelään, ehkä jonkin verran Oulun seudulle ja näihin suuriin kasvukeskuksiin. Mistä tämä johtuu? Kyllä se johtuu siitä yleisestä linjasta, jota nyt harjoitetaan, eli on lähdetty siitä, että osa maasta saa olla oman onnensa nojassa ja myös yhteisiä verovaroja kohdennetaan entistä enemmän etelään. On toki totta se, että täällä on myös suuria ongelmia. Kun väki muuttaa liian nopeasti, niin ongelmat seuraavat mukana eikä niistä tahdota irti päästä.

Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin myös kiinnittää huomiota eräisiin kohtiin nyt, kun lisäbudjetti lähtee valtiovarainvaliokuntaan ja sen eri jaostoihin, kohtiin joihin ed. Aittoniemi puuttui, kuten poliisin toimintamäärärahoihin. On todella valitettavaa, ettei tähän lisäbudjettiinkaan niitä voitu lisätä, ja on syytä nyt toivoa, kun valiokunnassa asiantuntijoita kuunnellaan turvallisuus- ja puolustusjaostossa, että löytyisi myös ennen kaikkea hallituspuolueilta vastaantuloa ja voitaisiin päästä poliisien esittämään tavoitteeseen. 35 miljoonaa markkaa tarvittaisiin tälle vuodelle, että pystyttäisiin edes jonkinlainen taso säilyttämään. Ongelmat ovat todella moninaisia ennen kaikkea niiden poliisien kohdalla, jotka työtä suorittavat. He ovat yllirasittuneita, uupuneita, ja ennen kaikkea myös mielenterveyson-

gelmat ovat poliisien keskuudessa erittäin vahvasti lisääntyneet, mistä on myös julkisuudessa ollut jo mainintoja.

Arvoisa puhemies! Sitten maatalouspäälukkaan ja satovahinkojen korvaamiseen. Pitää paikkansa, että hallitus esittää 270:tä miljoonaa markkaa tilakohtaisiin korvauksiin, ja kun otetaan mukaan ne rahat, jotka muuten budjetissa jo ovat olemassa, varsinaiseen budjettiin merkittynä ja tältä vuodelta säästyneinä, summa menee yli 300 miljoonan markan. Valitettavasti nämä rahat eivät riitä, vaikka summa onkin hyvä. Meillä tarvitaan ilman muuta myös yleiskorvauksia, ainakin kohdennettuina. Otan esimerkiksi nimenomaan nurmitilat ja myös sellaiset puutarhakasveja tuottavat tilat, joilla ei ole sopimuksia, sekä erittäin hyvät kasvinviljelytilat, jotka ovat erikoistuneet kasvinviljelytuotantoon. Näille on tullut sellaisia tappioita laadun ja määrän suhteen, että ne tarvitsisivat myös tässä tilanteessa korvauksia. Toivonkin, kun tätä asiaa maatalousjaostossa nyt käsitellään, että voisimme tähän löytää vielä muutoksia. On erittäin ikävää, että budjetin yleiskatteeksi siirretään taas 100 miljoonaa Maatilatalouden kehittämisrahastosta. Kyllä tällä menolla rahaston toiminta nyky muodossa on loppumassa ja tulee tilanne, että muutaman vuoden kuluttua aivan lähitulevaisuudessa siellä tarvitaan jo budjetista tulevaa rahaa, jos rahasto yleensä aiotaan pitää pystyssä.

Maaseutuelinkeinojen korkotukeen esitetään nyt 200:aa miljoonaa markkaa lisää. Varsinaiseen budjettiinhan on merkitty 800 miljoonaa, ja olisi tärkeätä, että saataisiin tämä 1 000 miljoonaa eli miljardi markkaa. Nimittäin nyt tiedetään, että valtiovarainministeriössä lähdetään siitä, että kun vuonna 97 tätä valtuutta ylitettiin 130 miljoonalla markalla, niin nyt pitäisi miinustaa 130 miljoonaa, ja silloinhan se johtaisi siihen, että käytännössä siinä olisi vain 70 miljoonaa lisää. Tätä ei voi pitää kyllä hyväksyttävänä. Minä toivon, että eduskunta toivottavasti antaa tukensa maa- ja metsätalousministerille ja ministeriölle, että toimittaisiin niin kuin nyt on esitetty.

Arvoisa puhemies! Sitten liikenneministeriön päälukkaan. Sinänsä nämä hankkeet, jotka täällä on esitetty, ovat varmasti mainituille alueille hyviä, mutta haluaisin siihen kiinnittää huomiota, että alempiasteiselle tiestölle ei täältä löydy rahoja lainkaan. Nimenomaan tätä alempiasteista tiestöä ja ennen kaikkea kelirikon vai-vaamaa tiestöä on maakunnissa paljon. Totean, että Vaasan tiepiiri oli vissiin vaikein kelirikko-tiepiiri viime kevään aikana ja siellä, jos jossakin,

nyt olisi tarvittu lisää määrärahoja. Mutta niitä ei tässä budjettiesityksessä kyllä olla sinne lainkaan esittämässä.

Mitä sitten ed. Luhtanen esitti Soneran myyntitulojen kohdalta, niin kyllä toki on niin, että olisi järkeä miettiä ja tehdä suunnitelma siitä, kun myydään valtion omaisuutta, miten myyntirahoja käytetään. Käytössä pitäisi olla pitkäjänteinen suunnitelma sillä tavalla, että myyntitulot kohdentuisivat koko maahan tasapuolisesti eivätkä vain tekniikkaan ja tieteeseen, niin tärkeitä kuin ne ovatkin. Oikeudenmukaisuuden nimissä näitäkin rahoja tulisi kohdentaa myös maakunnallisesti ja alueellisesti, ja toivoisinkin, että tähän asiaan voitaisiin puuttua nyt, kun lisäbudjettia sitten valtiovarainvaliokunnassa käsitellään.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin on todettu, budjetissa on hyvin paljon teknistä, on numeroita laitettu vähän uuteen järjestykseen ja kohdennettu eri tavalla. Hyvänä voi pitää sitä, että koko lisätalousarvion osalta päästään nettolainanotto pienentämään. Sehän kuvaa sitä tilannetta, että meillä kuitenkin kasvu, niin kuin täällä todetaankin, on jatkunut suhteellisen hyvin. Nythän on tapahtunut taittumista kuitenkin sillä tavalla, että eivät onneksi vielä mitkään ennusteet ennusta, että oltaisiin menossa lamaan, mutta kasvu on hidastunut. Se tietysti tarkoittaa tulevia vuosia ajatellen sitä, että jos ei saada uutta nousua aikaan, niin kaikki muutkin toiminnot pitää mitoittaa sen mukaan.

Oikeastaan kahteen semmoiseen asiaan aion puuttua lyhyesti, jotka tässä on sivulla 2. Täällähän todetaan, että 200 miljoonaa puolustusmateriaalihankintoihin laitetaan lisää rahaa. Silloin kun käytiin keskustelu kopterihankintojen yhteydessä, puhuttiin puolustusministeriön hallinnonalasta, ja silloinhan todettiin, jotta periaatteessa niiden suunnien piti riittää. Nyt tässä perusteena on "työllisyyden turvaamiseen". Se minusta tässä tilanteessa tuntuu aika irvokkaalta siinä mielessä, kun monissa muissa asioissa tuommoinen 200 miljoonan summa tuntuu järkyttävän isolta. Jos se on vaikka työttömyysturvan puolella taikka sosiaaliturvan puolella, tuntuu, että ehdottomasti jokin asia on vietävä läpi, vaikka summa olisi pienempikin. Tässä perustellaan vielä, että "työllisyyden turvaamiseksi". Tulisi mieleen se ajatus, että jos tällä joitain asetehtaita pyöritetään, niin voisiko niistä vaikka takoa auroja siellä, käydään tekemään joitain muita kuin pyssyjä ja aseita. Jos ne tulevat vielä

kotimaiseen käyttöön, niin onko välttämättä asevarusteluun lisättävä tällä tavalla kuin tässä lisätään? Eikö päinvastoin sen puolen pitäisi olla enemmän pinnalla, millä tavalla aseita voidaan vähentää kaikkialla muuallakin, ei yksin Suomessa tietysti?

Toinen on se asia, johon ed. Aittoniemi puuttui. Jos tässä voisi siitä päättää, erotetaanko Ahvenanmaa itsenäiseksi alueeksi, niin olisin kannattamassa sitä, mutta tässä ei sitä päätöstä tehdä. Täällä esitetään 143 miljoonaa itsehallinnosta aiheutuviin menoihin lisäystä. Sitä minä vain ihmettelen, miten tämä voi olla näin valtava summa. Lisäys on 100 miljoonaa arvonlisäveromenoihin. Nopeasti laskin, se lienee 10 000 markkaa asukasta kohti Ahvenanmaalle. Kun katsoo sitä tarvetta, joka Ahvenanmaalla on, mitä ainakin kansantulon osalta on niitä tilastoja nähnyt, niin sehän on vaurainta aluetta Suomessa kaikilta tunnusluvultaan. Jos tämän suuntainen aluepolitiikka katsotaan oikeaksi, niin minä en oikein ymmärrä tätä juttua. Nämäkin rahat voisi ohjata sinne alueelle, missä kansantulo on pienempi, vaikka itäiseen Suomeen. Siellähän se on EU:n kansantuotteesta, onko se alle 75 prosentin, mikä se mahtaa tänä päivänä ollakaan. Miksei semmoiselle alueelle ohjattaisi tällamöisiä summia, kun tällamöiselle rikkaalle alueelle, jossa kaikki muutenkin voivat jo hyvin, joutaa rahoja laittaa.

Sitten tässä on hyvä asia EU:n rakennerahastorahoittaminen, nämä projektit ja siihen rahat. Jatkossa pitäisi yhä enemmän huomiota kiinnittää myös valtiovallan toimesta siihen, jotta nämä projektit johtavat todelliseen työllistymiseen, eivät pelkästään konsulttien ja projektivastaavien koulutukseen ja paperinpyörittäjien työllistämiseen, vaan itse asiassa ihan oikeisiin työpaikkoihin. Tämä on jollakin tavalla ollut ongelma, kun katsoo, mitä näillä rahoilla on tehty. Siellä on valtavan iso nippu kaiken nimikkeisiä projekteja. Niihin laitetaan joihinkin jopa miljoonia yhteinkin projektin varoja, ja siitä huolimatta lopputulos monessa tapauksessa on laiha. Siinä mielessä, jos yhteenvetona toteaa, mitä siinä tulee mieleen, ilmeisesti meidät on yllätetty niin kuin housut kintuissa siinä hommassa ja nyt tehty hätäpäissä tällamöisiä uusia projekteja ja nyt ne eivät johdakaan siihen lopputulokseen, johon on kuviteltu. Kun uudelle rakennerahastokaudelle vuonna 2000 astutaan, sen jälkeen toivoisi, että suomalainen yhteiskunta olisi sen verran fiksumpi ja valtiovallan toimin avitettaisiin, jos ei paikallisesti osata, sitä, jotta rahat kohdentuisivat todel-

liseen työllistymiseen, oikeisiin työpaikkoihin, joissa väännettäisiin rautaa ja tehtäisiin puusta vaikka huonekaluja, kun tällä hetkellä se ei ole sellaiseen johtanut.

Ed. H. Koskinen: Arvoisa rouva puhemies! On se vain mieltä ylentävää ja yhteistyötä lisäävää, että ed. Aittoniemi ei näe suurempaa moitittavaa nykyhallituksen toiminnassa, pikemminkin päinvastoin. Tästä on hyvä lähteä eteenpäin.

Ed. J. Andersson kritisoi KHO:lle, korkeimmalle hallinto-oikeudelle, osoitettua 4 miljoonan markan lisämäärärahaa Natura-sotkujen selvittämiseksi. Ed. Andersson halusi kääntää erittäin perustellun Natura-arvostelun muiden kuin ympäristöviranomaisten syyksi muun muassa sen vuoksi, että ympäristöministeriöllä ei olisi ollut riittävästi määrärahoja hoitaa suojelukysymystä asianmukaisesti. Kyllä mielestäni on niin, hyvät vihreät, että huolimattomasti tehdyt suojeluohdotukset ja maanomistajien niistä tekemät perustellut muistutukset on suurelta osin jätetty huomiotta. Tämä on syynä näiden valitusten tulvaan, jotka on KHO:lle osoitettu.

Toinen vihreiden arvosteleva kohta koski puolustusministeriön hallinnonalalla puolustusmateriaalihankintoihin osoitettua 200 miljoonan markan määrärahaa. Määrärahaa on tarkoitus käyttää kotimaisen teollisuuden tuotannon kehittelyyn, kotimaisen tuotannon ylläpitämiseen ja monipuolistamiseen.

Ed. Lahtela esitti, että nämäkin määrärahat, jotka on työllisyyteen tällä tavalla osoitettu, menevät hukkaan. Minä näen kuitenkin sillä tavalla, että lyhyellä ajalla aseellisuuden suuntaa ei voi sillä tavalla kääntää, että rahat voitaisiin käyttää aurojen takomiseen.

Toivon, että näistä määrärahoista riittäisi jokunen miljoona joidenkin Merivoimien tarvitsemien alusten peruskorjaamiseen. Tällä tavalla voitaisiin työllistää Pohjanmaan rannikon, lähinnä Pietarsaaren seudun, pieneläkoita.

Lopuksi toivon, arvoisa rouva puhemies, että hallitus kuitenkin kuuntelisi herkällä korvalla Keski- ja Pohjois-Suomen edustajien tekemiä varsin perusteltuja määrärahaesityksiä näiden seutujen olosuhteiden ja elämisen olosuhteiden parantamiseksi.

Ed. Kemppainen: Rouva puhemies! On todella miellyttävä jatkaa ed. H. Koskisen puheenvuoroa, kun hän päätti sen sillä tavalla, minhin pitäisi hallituksen kiinnittää huomiota. Mut-

ta kun katsomme tosiasioita, mitä on tapahtunut ja mitä on esitetty, aika murheellinen on kuva.

Itse asiassa koko tätä keskustelua ja tämänhetkistä poliittista ilmapiiriä leimaa minusta liian paljon kaksijakoisuus. Sekin ensin, miten tämä lisäbudjetti, niin kuin syksyn budjetti, täällä eduskunnassa nähdään. Hallituspuolueiden edustajat kehuvat ilman kritiikkiä tässä salissa — korostan: tässä salissa — hallituksen budjettiesitystä ja me tietysti oppositiossa arvostelemme. Näinhän on ollut iät ajat politiikassa. Tietysti pitää kysyä, kumpi on enemmän oikeassa.

Kaksijakoinen tilanne on siltä osin, kun katomme poliittista päätöksentekoa tämän päivän Suomessa. Otetaan tämä sali esimerkiksi ja kunnanvaltuustojen salit, joissa tehdään budjetit. Ilmapiiri ja tunnelma ovat täysin erilaiset. Se harmittaa kyllä, että hyvin monet hallituspuolueidenkin edustajat istuvat kunnanvaltuustoisissa ja heidän puheensa ovat aivan erilaisia siellä.

Minusta poliittinen ilmapiiri ja poliittinen käyttäytyminen, jotta politiikalla olisi uskottavuutta, ansaitsisi vähän toisenlaisen itsekritiikin ja ehkä julkiselta sanaltakin vähän erilaisen suhtautumisen.

Toisaalta kahtiajakaisuus on siinä, minkälaisena nähdään tämänhetkinen ja tuleva taloudellinen kehitys. On ollut nyt tilaisuus pikkuisen matkustaa ja kysellä talousilmapiiriä esimerkiksi New Yorkissa tai muualla Euroopassa tai Moskovassa tai sitten maakunnissa. Missään muualla taloudellista tilannetta ei kehuta kuin hallituksen toimesta. Jokaisessa muussa paikassa todetaan, että nyt on vaikea tilanne ja nyt on poikkeuksellisen suuret haasteet ja jos nyt ei osata valmistautua oikein tulevaan, tulee huonoa.

Itse asiassa tätä tilannetta voi verrata sinipuhallituksen aikaan 90—91 talvella. Samalla tavalla yritetään piilottaa todellista tilannetta.

Minä tavallaan ymmärrän sen, että ei myöskään mustamaalaus ole hyväksi. Mutta mikä on opposition rooli, jos meillä on tällainen tehtävä, että me yritämme teidän kuplaanne puhdistaa, yritämme esittää vaihtoehdon, ja vaikka kuinka asiallisesti sen teemme, hallituksesta ei muuten puolustauduta kuin sanotaan, että kaikki teidän arvostelunne on mustamaalaamista ja epätoivon lietsomista, huonon tulevaisuuskuvan luomista? Ei tämä poliittinen keskustelukulttuuri ole kovin pitkälle edennyt. Toivoisi kyllä, että me pikkuisen enemmän puhuisimme ja saisimme debattia aikaiseksi. Kun minua on monesti arvosteltu, syytetty, että minä olisin vain mustamaalaja, niin toivoisin, että hallituspuolueista ainakin esi-

tettäisiin samaa linjaa eri paikoissa ja otettaisiin tosiasiat huomioon.

Herra puhemies! Tilastokeskuksen pääjohtaja vieraili viikko sitten Kainuussa, ja hän esitti täysin ulkopuolisenä erittäin haastavan arvion siitä, mikä on aluekehityksen tulevaisuus. Jos minä esitän edes sievemmin sanottuna, niin sanotaan, että se on mustamaalausta. Tänä päivänä tiedotusvälineissä, muun muassa pääkaupunkiseudun lehdissä, on kuluttajien suhdanneodotukset eri alueilla. Kuinka isot erot me näemme eri alueiden suhtautumisessa? On väärin väittää, että nämä suhdanne-erot olisivat tulleet vain opposition puheiden seurauksena. Silloin voisi sanoa, että onpa meidän sanan mahti voimakas, kun meillä ei ole muuta mahtia kuin kirjoittaa ja puhua, kun hallituksella ja hallituspuolueilla on kaikki se valtakoneiston mahti, jolla tehdään näitä tekoja: tehdään kunnille, kuntataloudelle raamit, tehdään maaseutukehitykselle raamit ja esimerkiksi ne toimenpiteet, jotka on tehty suojelun muodossa Pohjois-Suomeen.

Minusta nämä kolme asiaa ovat ne suurimmat kysymykset, joilla suhdannekuvaero ja kehityskuvien ero, alueellisen kehityksen erittäin raju kahtiajakautuminen on saatu aikaan. Toki siinä on markkinavoimillakin osansa, mutta sitä varientahan meillä valitaan päättäjät ja hallitus, että pitää pyrkiä pehmentämään ja vastustamaan markkinoiden kahtia jakavia voimia. Sitä todella hallitus ei ole tehnyt, vaan se on omilla toimenpiteillään ollut lisäämässä tätä kehitystä.

Herra puhemies! Sitten kysymys, johon ei ole kovin paljon tämän syksyn aikana eikä oikeastaan tämän hallituksen aikana palattu: Miksi työttömyys ei ole laskenut niin paljon kuin hallitus lupasi? Hallitushan on vastannut siihen, että työttömyys on laskenut tai se on jopa lähes puolittunut. Kyllä kai, jos käytetään erilaisia tilaston tulkintamenoja, voidaan niinkin myönteisesti nähdä. Mutta jos rehellisiä ollaan, niin työllisyys, työssä käyvien määrään ei ole lisääntynyt kuin jollakin 70 000:lla, kun hallituksen työttömyyden puolittamistavoite tai -lupaus olisi edellyttänyt tuommoista 220 000—230 000 uuden työpaikan syntymistä.

Tätä kysymystä pitäisi kyllä esittää useammin, koska hallitus todella sai aika hyvän perinnön silloin, kun se aloitti. Silloin talouskasvu lähti vauhtiin, 94—95. Se tosin ei ollut vielä kuin 5 prosentin luokkaa, mutta työllisten määrä lisääntyi yhdessä vuodessa 60 000:lla, ja siitähän se laskettiin ja sillä varallahan oppositiossa olevat puolueet laskivat, että kun samalla vauhdilla

mennään, niin voidaan todella rehellisesti puolittaa työttömyys. Sen jälkeen itse asiassa kasvu-edellytyksethän ovat vain parantuneet, ja Suomi on Irlannin ohella ainoa kansantalous maailmassa, joka on saanut purjehtia näin myönteisessä tulessa.

Mutta mitä työllisyyskehitykselle on tapahtunut? Itse asiassa uusia pysyviä työpaikkoja, jotka olisivat aidosti korvanneet menetettyjä työpaikkoja, ei ole syntynyt kuin 10 000—20 000 sen jälkeen, kun Ahon hallitus lopetti. Parantuneet työllisyystilastot johtuvat työllisyyden erilaisesta tulkinnasta, siivoamisesta, työttömyyseläkeputkesta jne. Suomen Pankin tilastojen tämä pitäisi selvästi osoittaa, ja tämä ilmapiiriin keinotekoisesti myönteiseksi luominen ei ole mielestäni oikein. Olkoon se hallituksen oikeus, että yritetään kannustaa, ja sitä paitsi nythän elämme noususuhdannetta. Eihän nyt pitäisi edes rohkaista ihmisiä kuluttamaan. Nythän pitäisi olla vähän varovainen. Rohkaisunhan pitäisi tulla vasta sitten, kun todellinen lama on. Sen takia me olemme nyt poikkeuksellisen huonossa saumassa, ja miten tästä eteenpäin? Ei tämä kasvu millään pysty ikuisesti jatkumaan.

Herra puhemies! Iso kysymys on, onko ensi vuoden budjetti tasapainoinen. Tämähän on viimeinen hallituksen budjettiesitys. En ollut itse budjetin lähetekeskustelussa. Siitä pitää sallia jokin sana. Se on niin monelta osalta auki ja niin monelta osalta lisätuloja seuraavan hallituksen niskaan kaatava, että tämä kupla pitäisi puhkaista eikä siinä pitäisi nähdä mitään mörköjä, että silloin politiikassa tehtäisiin mitään väärin. Tässä keinotekoisien optimistisissa ilmapiirissä ei ole muuta nähtävissä kuin että hallituspuolueet ovat lähdössä taas antamaan katteettomia lupauksia vaalikentille eivätkä poliittinen keskustelu ja vaalikampanja tule olemaan yhtään parempia kuin ne olivat neljä vuotta sittenkään. Ei demokratia sillä tavalla parhaalla tavalla toimi. Silloin usko poliitikkoihin loppuu, jos nyt luvataan, että tästä paljon paremmalle tielle on käännytty.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa herra puhemies! Todella ed. Kemppaisen puheen alkupuoolella, kun hän puhui saleista, tästä salista, kunnanvaltuuston saleista, niin siinä on tietysti sinänsä ihan vinha perä. Miten niihin puheisiin sitten pitäisi

suhtautua? Itse ainakin, ed. Kemppainen, vaikkakin olen hallitusta tukevan eduskuntaryhmän jäsen, omassa kunnassani Kotkassa uskallan kritisoida sellaisia säästöpäätöksiä, jotka eivät ole suinkaan välttämättömiä. On monessa kunnassa, etenkin suuremmissa kunnissa, aivan selvästi väljyyttä kuntien taloudessa, mutta siitä huolimatta käytetään hyväksi mahdollisuutta esimerkiksi rokottaa sairaanhoito- ja terveystalveta tarvitsevia ihmisiä. (Ed. Kemppainen: Minkähän takia?) — Syyksi, kun kysyitte, minkä takia, sanotaan kuntien talouden tila, mutta samaan aikaan miljoonia löytyy sellaisiin menoihin, jotka eivät ole suinkaan välttämättömiä, näin ainakin omassa kunnassani.

Mutta haasteista. Tietysti tiedämme, että monet teollisuuden osat, esimerkiksi paperiteollisuus, tekee jo varastoja täyteen, enää uutta vientikysyntää ei sillä tavalla ole. Esimerkiksi Kuusankoskella on irtisanomisia ollut paperiteollisuuden piirissä. Tietysti suhdannekehitykset ovat yleisessä tiedossa. En usko, että siinä nyt kamalasti on pää säkissä. Virallinen liturgia on aina virallista liturgiaa. Selkeästi globaalisti ovat nähtävissä ja uskoakseni Suomessakin nähdään mainitsemanne kehityssuunnat.

Mutta itse lisätalousarvioon varsin lyhyesti. Kuulin ed. Hassin puheenvuoron aikaisemmin tänään ja pidin sitä erinomaisen hyvänä. Hänen sanomisensa puolustusministeriön hallinnonalasta, pääluokka 27:stä, oli varsin oikeaan osuut. Olemme tänään huomanneet ja todenneet useaan kertaan 200 miljoonan markan lisäyksen Puolustusvoimien menoihin. Samaa aikaan muistamme sen, että sosiaali- ja terveyshoidon puolelta rakennuksien peruskorjauksesta ja sosiaali- ja terveydenhoidon rakentamisesta poistettiin 500 miljoonaa markkaa ensi vuoden varsinaisesta budjetista. Siinä monelta homesairaalaralta ja hometerveyskeskukselta jäi määräraha saamatta. Tähän epäkohtaan on monesti muun muassa ministeri Terttu Huttu-Juntunen kiinnittänyt huomiota. Näin ollen tässä asiassa ollaan nyt mielestäni väärällä linjalla, kun pääluokka 27:ään näin yllättävästi löytyykin 200 miljoonaa markkaa.

Liikenneministeriön pääluokan kohdalla positiivinen asia on todellakin ratojen kulunvalvontalaitteisiin ja peruskorjauksiin löytyvä lisämääräraha. Aikaisemminhan puhuttiin jopa VR:nkin suunnalta, että lisärahoituksella ei oleellisesti voida tilannetta ja turvallisuutta parantaa. Näihin kuitenkin nyt osoitetaan lisämäärärahaa kohtalaisen huomattava summa.

Tällä tavalla uskon, että voidaan kuitenkin turvallisuuttakin lisätä — erittäin positiivinen asia.

Moottoritien rakentamisessa haluaisin myös yhtyä siihen perusajatteluun, jonka ed. Hassi toi esille. E18:aa liian voimakkaasti ja liian ikään kuin pelkistetysti, uutta moottoritietä, rakentaen viedään rahoitusmahdollisuuksia ja varsin paljon kevyempää ja myös taloudellisesti kevyempää rahoitusta muualta pois. Porvoo — Koskenkylä-tiejakson edistäminen on varmasti sinänsä tärkeätä, mutta kaiken kaikkiaan sellainen moottoritien rakentamisfilosofia, että viedään moottoritie uusia tielinjauksia myöten, tehdään se mahdollisimman täydellisesti tämän filosofian mukaisesti ja raskaalla ja kalliilla tavalla, ei ole oikein. Samoilla linjoilla E18-suunnalla näemme, että paljon pienemmillä rahoilla voidaan liikennettä ja turvallisuutta edistää, kuten on tapahtunut esimerkiksi Pyhtään alueella Kotkan ja Loviisan välillä. Siellä nimenomaan toivonkin jatkossa jatkettavan sen suuntaista tienpidon kehittämistä ja myös liikenneturvallisuuden edistämistä.

Lopuksi, arvoisa puhemies, mitä ympäristöministeriön hallinnonalasta on sanottu ja summasta, joka sinne on osoitettu Natura-hankkeiden loppukäsittelyn mahdollistamiseksi, tässä asiassa, että tähän on jouduttu, varsin usea taho voi katsoa peiliin.

Ministeri H u t t u - J u n t u n e n : Arvoisa puhemies! Pysyn vastauspuheenvuoroa ed. Kemppaisen puheenvuoron jälkeen. Saanen käyttää sen, vaikka tässä välissä ed. Tiusanen puhui.

Ed. Kemppainen käytti paljon aikaa ja varsin pitkän puheenvuoron. Odotin todella, että puheenvuorossa olisi tullut joitakin konkreettisia ehdotuksia näistä asioista, joihin ed. Kemppainen tarttui, mutta en löytänyt yhtään vaihtoehtoista esitystä, yleistä valitusta kylläkin.

Ed. Kemppainen puhui työllisyystilastoista ja katsoi, että työllisyys on alentunut lähinnä siitä syystä, että tilastoja on mestaroitu ja siivottu. Tässä esitän jyrkän vastaväitteen. Hallitus ei ole millään lailla pyrkinyt mestaroimaan tai muuttelamaan keinotekoisesti tilastoja. Tämä väite ei kerta kaikkiaan pidä paikkaansa.

Kansalaisia on tietenkin jonkin verran hämentänyt se, että meillä on kahdenlaisia tilastoja. Meillä on Tilastokeskuksen tilastot lähinnä EU:n vaatimuksesta. Meillä täytyy olla sellaiset tilastot työttömyydestä ja työllisyydestä, jotka ovat vertailukelpoisia Euroopan unionin jäsen-

maiden kanssa. Mutta kotimaiset tilastot, työministeriön tilastot, ovat aivan samanlaiset, ed. Kemppainen, kuin ne olivat aikaisemminkin. Niitä ei millään tavalla ole mestaroitu.

Ed. Kemppainen sanoi — nyt puhutaan lisä-lousarviosta, mutta viittasitte ensi vuoden budjettiin — että siihen sisältyy aikamoinen kupla ja seuraava hallitus joutuu sen korjaamaan. Siellä oli ehdotuksia leikata määrärahoja, muun muassa lomittajamäärärahojen leikkaaminen, sairausvakuutuksen omavastuun kasvattaminen jne., mutta päädyimme tällaiseen esitykseen, joka kansalaisten näkökulmasta kuitenkin on parempi kuin esitetty leikkausvaihtoehdot.

Mitä taloustilanteeseen tulee, itse lähen siitä, että meidän on hyvin reaalisesti katsottava tätä tilannetta. Toki talous on tunnuslukujen valossa saatu parempaan kuntoon kuin se oli silloin, kun hallitus aloitti. Mutta meillä on tiettyjä uhkakuvia olemassa maailmantalouteen liittyen, joihin minusta on syytä suhtautua aivan vakavasti ja jotka on otettava huomioon.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kaikkeen en ehkä ehdi vastata.

Ed. Tiusaselle Natura-rahoista. Tämähän on hallituksen ja eduskunnan päätöksen syy, että näitä tarvitaan. Kyllähän täällä tuli tarpeeksi selvästi sanottua, että nyt poliittiset vaikeudet siirretään vain oikeusistuimen päätettäväksi ja pienomistajien oikeusturva sitä kautta vaarantuu. Se on sen takana, miten oikeus tapauksessa päättää. Olisi pitänyt lykätä päätöksentekoa.

Ministeri Huttu-Juntuselle: Työttömyysarviot pitäisi perustella sillä, kuinka paljon meillä on työttömiä yhteiskunnan huollettavana. Tämä on se kokonaistyöttömyysluku, joka ei ole merkittävästi alentunut, se on vain 70 000—80 000 alentunut. Tämä nähdään vaikka mistä tilastoista. Sillä, että meillä yhä enemmän julkisuudessa on alettu käyttää Tilastokeskuksen tilastoja, on myös selvästi poliittinen tarkoitus. Työministeriön työttömyystilastothan eivät mittaa esimerkiksi tukityöllistettyjä, mutta hekin ovat yhteiskunnan työllistämisvastuulla eivätkä ole sillä lailla tuotannollisessa toiminnassa, niin hyödyllistä kuin työttömille sinällään tukityöllistämisen on, eli he ovat kuitenkin kustannus.

Ministeri Huttu-Juntunen, en esittänyt konkreettista tässä puheessa, mutta toki sitä voi esittää ja sanoa, miten aluepolitiikkaa pitää tehostaa, miten esimerkiksi Soneran myyntituloja pitäisi siirtää myös investointeihin kehitysalueille, infrastruktuuriasioihin. Niistä voisi tehdä vaikka

kuinka monta esitystä. Mutta oleellistahan tällä hallituskaudella olisi ollut, että ei olisi pitänyt antaa niin paljon periksi ja tehdä sellaisia säästöjä, jotka ovat aiheuttaneet työttömyyttä.

Ed. L a a k s o n e n : Arvoisa herra puhemies! Kuuntelin varsin pitkään työhuoneessani salissa käytyä keskustelua lisätalousarviosta. Muutama huomio käydystä keskustelusta.

Ensinnäkin mitä tulee usein esitettyyn väitteeseen työllisyystilastoista tai työttömyyden hitaasta kasvusta, sitähan pitäisi lähestyä ihan toisella tavalla kuin miten keskustelua on käyty, ettemme petä itseämme niin raskaasti kuin olemme pettäneet. Tosiasia on se, että meillä on ollut poikkeuksellisen voimakas taloudellinen kasvu ja ehkä työllisyyden olisi pitänyt parantua paremmin kuin tähän mennessä. Mutta niin vain ei käy. On syytä myös keskustaoppositiossa miettiä, miksi ei käy. Enää ei synny samalla tavalla työpaikkoja, kun samaan aikaan tapahtuu voimakasta rationalisointia. Meillä on ollut 3:n, jopa 5 prosentin taloudellista kasvua. Tosiasia on se, että vain yli 3 prosentin taloudellisella kasvulla työttömyys pysyy ikään kuin tasapainossa ja hitaasti alenee. Nyt olemme todella vakavassa tilanteessa sen suhteen.

Minäkin ihmettelin ministeri Niinistön puheenvuoroa, kun hän tavallaan väheksyi kasvuennusteen tilannearvioita, joita muut tutkimuslaitokset ovat tehneet, ja valtiovarainministeriö ei ole vielä tehnyt korjausarvioita. Todellisuudessa saattaa käydä ulkoisista häiriötekijöistä johtuen niin, että olemme lähestymässä taantumaa. Jos kansantalouden kasvu jää alle 3 prosentin, sehän tietää vääjäämättömästi sitä, että meillä työttömyys tulee nousemaan eikä tapahdu laskea. Tämä on silloin yhteinen ongelma ihan taakuvarmasti, nykyisen opposition tai nykyisen hallituksen, tai kuka sitten onkin hallitusvastuussa vaalien jälkeen. Tästä kai pitäisi olla varsin yksimielinen ja koettaa löytää niitä keinoja ja ajatuksia, miten taloudellinen kasvu turvataan jatkossakin niin, ettei tule häiriötekijää, joka olisi todella katastrofi tälle maalle, kun työttömyyden taso on tätä luokkaa ja kun valtionvelka, josta maksamme yksistään korkomenoja 28 miljardia vuodessa, on tätä luokkaa eikä vielä päästä velan lyhentämiseen. Tämähän on suuri kysymys, miten tästä eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Ajattelin lisätalousarviossa kiinnittää huomiota vain yhteen asiaan, johon monet Etelä-Suomen ja Uudenmaan kansanedustajat ovat viitanneet. Ymmärrän hyvin sen

suitsutuksen, jota on esitetty lisätalousarviossa olevaan tiehankkeeseen, joka on tämä 90 miljoonaa markkaa Porvoon — Koskenkylän moottoritien rakentamiseen ja myöhemmin sitovana valtuutena 270 miljoonaa markkaa, jotta tämä 25 kilometrin moottoritiepätkä saadaan valmiiksi E18-osahankkeena.

Mutta kannattaa muistaa, veljet ja sisaret, se, että meille esiteltiin kaksi kuukautta sitten varsinainen talousarvio, jossa oli hallituksen ja eduskunnan hyväksymiä kehittämishankkeita toistakymmentä. Näistä kehittämishankkeista leikattiin 100 miljoonaa markkaa rahaa pois. Mitä tästä seuraa? Siitä seuraa, että näiden 12:n aikaisemmin eduskunnan hyväksymän kehittämishankkeen aikataulu viivästyy, hankkeet viivästyvät. Näin ollen tulee yhteiskuntataloudellisia tappioita Tielaitoksen laskelmien mukaan noin 150 miljoonaa markkaa sen vuoksi, että käynnistetyt hankkeet viivästyvät. Tämä logiikka ei oikein pelaa, että nyt yhtäkkiä löytyi kuitenkin uusi kohde. Meillehän niin vakuutettiin hallituksen taholta, ettei ole varaa yhteenkään uuteen hankkeeseen varsinaisessa talousarviossa. Ja vielä toimitaan hölmöläisellä tavalla niin, että hankkeista niistetään rahoitusta niin, että hankkeitten valmistuminen viivästyy ja se tulee yhteiskunnalle todella kalliiksi.

Mielestäni tätä kysymystä tulisi tarkastella myös avoimin silmin niin, että löytyykö näille jo käynnistetyille hankkeille lisärahoitusta varsinaisen talousarviokäsittelyn yhteydessä, jolloin voisi olla oikea tapa lähestyä asiaa siten kuin on perusteltu, että valtionyhtiöitten myyntituloista ei pelkästään lyhennetä velkaa tai supisteta lisälainanottoa. Valtionyhtiöistä saatuja myyntituloja tulisi käyttää myös näihin tarkoituksiin, koska infrastruktuuri todella kaipaava lisärahoitusta ja erityisesti tiepuolella.

Olemme nyt tulossa siihen tilanteeseen, joka oli muutama vuosi sitten. Edellisen ja sitä edellisen hallituksen aikana voimakkaasti leikattiin rautateitten rahoitusta ja kehitys kääntyi todella huonoon suuntaan. Rataverkko rapautui, tuli paino- ja akselirajoituksia, nopeusrajoituksia jnp. Nyt vaivoin tämän hallituksen aikana, kun ratarahoitusta on lisätty, on päästy siihen tilanteeseen, että huono kehityssuunta ei enää jatku, mutta kuitenkin ei riittävästi päästä kehittämään rataverkkoa sillä tavalla kuin edellytettiin silloin, kun VR liikelaitostettiin.

Nyt on todella kasautumassa sellaisia merkittäviä paineita tulevaisuutta ajatellen tierahoitukseen, että eduskunnan pitäisi kyllä ryhdistäytyä

ja ottaa huomioon se, mitä eduskunta itse asiassa on useamman talousarvion yhteydessä päättänyt ja esittänyt toiveita hallituksen suuntaan: että valtionyhtiöiden myyntituloista voitaisiin panostaa lisärahoitusta tieverkkoon, joka on pahasti rapautumassa erityisesti alemmanasteisen tieverkon osalta, mikä jo tällä hetkellä vaikeuttaa meidän elinkeinoelämän toimintaa. Näinhän ei tietenkään saa olla. Tässä peräänkuulutan kaikilta edustajilta myötämielistä suhtautumista, mikäli valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto ja valiokunta päätyvät esittämään lisärahoitusta näille aikaisemmin hyväksytyille tiehankkeille, joista nyt oltiin leikkaamassa. Sitä olen toivomassa, jotta kehitys ei menisi huonoon suuntaan, vaan voitaisiin infrastruktuuria kehittää ja nimenomaan alueellisesta näkökulmasta tasapainoisesti eikä vain niin, että se painopiste on pelkästään täällä Etelä-Suomessa, mikä nyt näyttää olevan tämä hallituksen linja. Tästä näkökulmasta on kyllä syytä arvostella hallituksen huonoa linjaa. Se ei ole kestävällä pohjalla.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Käsin kosketeltavalla ja korvin kuultavalla tavalla saimme havaita vasemmistoliiton nykyisen suunnan. Ed. Laaksonen, joka joskus on käyttänyt sanaa toverit, ei puhunut enää "toverit", vaan "sisaret ja veljet", joka on smp:läinen ja keskustalainenkin sanontatapa. (Naurua) Tervetuloa vaan joukkoon, mutta näin on. Se oli ihan vilpittöntä. Ed. Laaksonen on aina ollut hyvä ja vilpittön kansanedustaja. Hän ei millään tavalla näytellyt tässä asiassa. Hän vain sanoi niin kuin sielu kertoi. Toverit pois, sisaret ja veljet tilalle.

Ed. Laaksonen puhui siitä, että me kaikki kannamme suurta huolta työttömyydestä ja yhteiskunnan tilasta ja sillä tavalla. Näinhän sen pitäisi olla ja minä uskon, että keskusta tänä päivänä kantaa. Mutta mitä vasemmistoliitto ja sosialidemokraatit tekivät 91 vaalien jälkeen, sen jälkeen kun sosialidemokraatit houkuttelivat Ahon hallitusvastuuseen, vaikka tiesivät hyvin, että maan talous romahtaa 20 miljardin markan verran seuraavien kuukausien aikana? Se neljä vuotta, mitä Ahon hallitus yritti pelastaa tätä maata ja onnistuikin, sosialidemokraatit ja vasemmistoliitto eivät muuta kuin lyöneet joka paikassa, ja he ottivat vielä käsikassarakseen ammattiyhdistysliikkeen, millä mätkittiin sen kun ehdittiin. Onko tämä sitä yhteisvastuuta kaikkein vaikeimpina aikoina 91—95, kun te, ed. Laaksonen, sanoitte, että kaikki tunnemme vastuuta? Ei ainakaan demarit tunteneet vastuuta eikä myöskään vasem-

mistoliitto, jota nykyisin ei enää ole, koska se kävelee kokoomuksen kanssa käsikynkässä.

Herra puhemies! Sitten pari asiaa. Ensinnäkin tämä Puolustusvoimain määräraha, 200 miljoonaa markkaa, joka etupäässä tukee kotimaista puolustusvälineteollisuutta. Minä ymmärrän, että sosiaalipuolelle tarvitaan rahaa. Se on selvä asia. Mutta kuinka monta kertaa me olemme tässä salissa kantaneet huolta siitä, että kotimainen puolustustarvike- ja -välineteollisuus on suurissa vaikeuksissa ja se tuhoutuu ja loppuu kokonaan? Ei nyt kannata siinä vaiheessa, jos saa 200 miljoonaa markkaa siihen, että sitä pidetään hengissä, ei meidän kannata sitä ruveta valittamaan, niin kuin esimerkiksi täällä ed. Hassi ja ed. Tiisänen erityisesti kantoivat siitä huolta. Tänä ajatellaan vähän tällä tavalla ja huomenna tuolla tavalla. Tämä politiikka on semmoista, että aina otetaan se vastakkainen kanta. Se tuntuu mukavammalta.

Sitten vielä, herra puhemies, tästä oppisopimuskoulutuksesta. Kun aikaisemmin varsinaisen puheenvuoron käytiin ja puhuin poliisiasioista ja vähän historiankertomusta tässä vetelin, niin tämä oppisopimuskoulutuksen lisämääräraha on äärettömän tärkeä. Siinäkin on oikeastaan huvittavaa se, että kun jo vuosien saatossa olemme havainneet, miten tärkeä pysyvän ja hedelmällisen työllistämisen keino oppisopimuskoulutus on, siinä tulee ammatti-ihmisiä kädestä pitäen ja turvallisesti, niin siinä on määrärahojen vähyys haitannut ja myös eräiden säännösten puutteellisuus aika tavalla haitannut oppisopimuslain kautta tapahtuvaa työllistymistä. Mutta tämä suunta on erittäin hyvä, että tähän oppisopimuskoulutukseen rahaa saatiin. Se on tuolla Tampereen suunnallakin huomattu, että se on äärettömän tärkeä. Mehän olemme, niin kuin ed. Rimmikin tulee todistamaan omassa vastauspuheenvuorossaan, saaneet sieltä yhteydenottoja, että pitäisi oppisopimuskoulutukseen saada lisää varoja ja ehkä vähän sääntöjenkin muutosta.

Siinä mielessä, kun niin kovin vähän on Lipposen hallituksessa kehumista, niin kun oikein etsii, niin aina jotakin hiukan löytää, ja tässäkin nyt, herra puhemies, on lyhyessä puheenvuorossa ihan kaksi hyvää asiaa. Puolustusvälineteollisuuden ylläpitäminen ja oppisopimuskoulutuksen lisämäärärahat ovat erinomaisia asioita. Kyllä sieltä hyvääkin löytyy, tosin vähän ja tiukuen.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen puheenvuoron johdosta, kun hän kehui niin kovasti sitä, kuinka

hyvin Ahon hallitus hoiti tätä maata, ja sitten samassa puheenvuorossa puolusti tätä suomalaisen puolustusvälineteollisuuden rahoitusta, totesin, että onhan se siinä mielessä myönteisempää, kun kannetaan kuitenkin hiukan huolta siitä, että ammattitaito ja työpaikat suomalaisessa teollisuudessa säilyvät. Sen sijaan edellisellä kaudella, jos ed. Aittoniemi haluaa muistaa, ostettiin rynnäkköviväreitä Kiinasta ja Saksasta panssarivaununromuja, joita ei ole vielä kukaan kytetty korjaamaan, ja samanaikaisesti oma teollisuutemme kärsi työpaikkojen menetyksistä jne.

Mitä tulee suomalaiseen puolustusvälineteollisuuteen vielä, niin siellä tehdään paljon muutakin kuin aseita: korkeatasoista avaruusteknologiaa muun muassa Kuorevedellä, jos ed. Aittoniemi joskus kiireiltään ehtii vaikka tutustumaan.

Ed. L a a k s o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauspuheenvuorona ed. Aittoniemen puheenvuoron johdosta totean ja kiitän edustajaveri Aittoniemeä tästä värikkästä puheenvuorosta. Olin havaitsevinani, että puheenvuoron loppuosassa oli hieman järkeäkin, koska keuhitte jopa hallituksen lisätalousarvioesitystä. Se alkuosa oli sitä väripuolta. Mutta vielä kerran totean, että toveri-sana on varastossa edelleen ja kiitän todella edustajaveri Aittoniemeä tästä värikkästä puheenvuorosta.

Ed. A l a - H a r j a : Arvoisa puhemies! Pysin tämän puheenvuoron vastauspuheenvuoroksi ed. Kemppaiselle, kun hän vaati, että näitä Soneran myyntituloja pitäisi jakaa alueellisesti eikä tekniikan ja tietotutkimuksen rahoiksi. Nyt olen kyllä sitä mieltä, ja tämän hallituksen politiikka on ollut, että rahaa annetaan tutkimukseen ja tuotekehittelyyn. Sitä kautta on luotu uusia työpaikkoja, ja juuri tietotekniikan alueella työpaikat ovat lisääntyneet yli 9 prosenttia niissä tehtaissa, jotka ovat tätä tietotaitoa käyttäneet. Jos nyt raha jaettaisiin alueellisesti, kyllä sitä jaetaan, jos siellä on hyviä projekteja, mutta ei sitä kannata turhan takia kylvää, jos se ei kuitenkaan tuota mitään.

Minusta on kummallista, ettei ymmärretä sitä, että pitäisi lyhentää velkoja, kun kuitenkin melkein 5 miljardia on lisäbudjetissa korkojen maksua. Korot eivät laske siitä, ellei pääomaa ruveta laskemaan ja maksamaan velkoja takaisin. Hämmentelen näitä kannanottoja, että olisi pitänyt Soneran rahat panna johonkin muuhun, aivan rakentamiseen ja sen sorttiseen, joka ei tuota

sinänsä mitään työtä, ja velat jäävät yhtä suureksi ja joudumme maksamaan tulevaisuudessa korja-

Olen sitä mieltä, että ed. Aittoniemi on aivan oikein oivaltanut, että oppisopimuskoulutusasia on todella tärkeä. Opetussuunnitelmassahan on, että 20 prosenttia ammattikoululaisista valmistuisi oppisopimuskoulutuksen kautta ammatteihin. Tämä on tulevaisuuden alue. Toivotaan, että saadaan siihen lisää rahaa myöhemmin.

Ed. K u o p p a : Herra puhemies! Hallituksen lisäbudjetissa esitetään lisää rahaa työmarkkinatukeen. On tietenkin hyvä, että hallitus esittää lisää rahaa työmarkkinatukeen, mutta jos rupeaa miettimään, minkä johdosta työmarkkinatukeen tarvitaan lisää rahaa, sehän todistaa sitä, että ne leikkaukset, jotka ansiosidonnaisen työttömyysturvan säilyttämisen edellytyksiin on tehty, ovat johtaneet siihen, että pitkäaikaistyöttömyyden sisältö on muuttunut niin, että ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien osuus on kasvanut. Sieltä on tullut erittäin paljon ihmisiä, jotka ovat pudonneet ansiosidonnaiselta työttömyysturvalta ja pudonneet sitä kautta työmarkkinatuella. Edelleen se merkitsee sitä, että työmarkkinatuella pudonneet pitkäaikaistyöttömät joutuvat turvautumaan myös toimeentulotukeen. Toimeentulotukeakin on leikattu, jotta siellä on saatu säästöjä, mutta näitten ihmisten taloudellinen asema on erittäin huono.

Ed. Kempainen hyökkäsi työllisyysmäärärahoja vastaan puhumalla, että työllisyysmäärärahalla työllistetyt ihmiset eivät olisi työssäolevia. Tässä asiassa olen erittäin jyrkästi eri mieltä. Mielestäni työllisyysmäärärahoja tulisi lisätä ja ihmisiä pitäisi työllistää. Ellei yksityinen sektori pysty työllistämään, silloin yhteiskunnan pitää työllistää. Mielestäni heidät pitää laskea työssä oleviksi. Eihän sillä tavalla voida laskea, että jos valtio maksaa palkan, henkilö ei olisi työssä oleva. Tässä tapauksessahan näin on kuin ed. Kempainen esitti: jos valtio maksaa, on työ sitten työllistämistöiden nimellä tai jollain muulla nimellä — valtiohan maksaa aika suurelle osalle ihmisiä palkkaa — he ovat työssä olevia ihmisiä. On tietenkin eri asia, minkä suuruinen tämä palkka on. Työllistämistöistähän maksetaan todella vähän, pientä palkkaa, mutta työssä olevia he ovat.

Pitää muistaa se, että näille ihmisille pystytään tarjoamaan hyvin järkeviä työtehtäviä. On paljon laitoksia, joissa on erittäin alhaalle viety oma vakituinen henkilöstö. Näillä henkilöillä korva-

taan vakituista henkilöstä. Näin ollen se on aivan järkevää ja yhteiskunnalle kannattavaa työtä. Mielestäni heidät tulee laskea työllisiksi ihmisiksi.

Näin ollen olen myös sitä mieltä, että työllisyysvaroja pitäisi päinvastoin lisätä eikä missään tapauksessa supistaa, jotta ihmiset työllistyisivät. On aina järkevämpää, että ihmisille maksetaan työstä palkkaa, kuin että he joutuvat jopa vuosikymmeneksi pitkäaikaistyöttömiksi työmarkkinatuella, mikä uhkaa suurta määrää ihmisiä. Jos oikein muistan, niin yli 50 000 yli 50-vuotiasta työttömistä, joita on noin 130 000 kaikkiaan, on pitkäaikaistyöttömiä. Tämä määrä on voimakkaasti kasvamassa.

Tähän suuntaan pitäisi kehittää työllistämistyötä ja ainut, millä todella voitaisiin vaikuttaa ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien työllisyyteen, on se, että säädettäisiin uudelleen työllistämismuoto yhteiskunnalle. Se on sellainen laki, jolla pystyttäisiin hoitamaan asiat niin, että pitkäaikaistyöttömyys ei muodostu sellaiseksi kuin se nyt uhkaa muodostua eli kestämaan pahimmassa tapauksessa jopa kymmenen vuotta.

Lisäbudjetissa on puhuttu myös uuden moottoritien aloittamisesta. On aika mielenkiintoista, kun mielestäni ministeri Aura puhui jokin aika takaperin, ettei yhtään uutta tiehanketta ei Suomessa aloiteta. Nyt kuitenkin yhtäkkiä löytyvät rahat tällaisen uuden tiehankkeen aloittamiseen. Samanaikaisesti alempiasteinen tieverkko eli soratiet uhkaavat joutua keli- ja katuhoitotien kohteiksi suuressa osassa maata. Sateinen kesä tietenkin vaikuttaa siihen, mutta myös tiestön kunto on rapautunut, koska ylläpitomäärärahoja on ollut riittämättömästi. Mielestäni ensisijaisesti olisi pidettävä huoli siitä, että alempiasteinen perustieverkko pysyisi edes jonkinmoisessa kunnossa, liikennöitävässä kunnossa, koska se tulee aiheuttamaan myös teollisuudelle ongelmia puuhuollon suhteen. Ei voida esimerkiksi kaikkia leimikoita hakata, ja puuhuolto saattaa joutua ongelmiin, ellei tule pakkasia lähiaikoina. Sitä kautta tulee myös todella suuret kustannukset, jos teollisuus joutuu seisomaan sen takia, ettei puuta saada liikkeelle, koska metsät eivät valitettavasti ole kaikki läheskään moottoritien varsilla.

Mielestäni tähän lisäbudjettiin tierahojen suuntaaminen olisi tullut tehdä toisella tavalla, samoin myös työllisyysrahat. Työttömyys jatkuu edelleenkin suurena, vaikka työllisyystilanne on parantunut. Se on myös todettava, että työllisyystilanne on parantunut, mutta työttömyys jat-

kuu suurena. Näin ollen tämän pääongelman, joka Suomessa on, eli suurtyöttömyyden voittamiseen pitäisi keskittyä nykyistä enemmän.

Ed. K e m p p a i n e n : Herra puhemies! Minun on jyrkästi kiistettävä äskeinen tai ainakin sanottava, että ed. Kuoppa on minun ilmaisuni ymmärtänyt täysin väärin, jos hän sanoo, että minä en pidä hyvänä, että ihmisiä työllistetään. Mutta joka tapauksessa tukityöllistetyt ovat julkisessa taloudessa työttömyyshoitomenojen sisällä, ja heidät lasketaan yhteiskunnalle työttömyydestä aiheutuviksi kustannuksiksi, ja siinä mielessä he eivät ole kunnan eivätkä valtion budjetissa normaalissa ja tuottavassa työssä, vaan kansantaloudelle tällä tavalla mitattuna rasite.

Itse asiassa tukityöllistäminen ei ole palveluiden kannalta normaali tapa. Se osoittaa vain tämän, kuinka epänormaali on budjettitilanne tällä hetkellä. Kun työllistetään ammattitaitoisen hoitaja hoitolaitokseen työllisyysvaroilla, niin sehän on edullista työnantajalle, kunnalle, palveluiden saajalle ja tietysti entiseen tilanteeseen nähden työttömälle. Mutta on se väärin, kun hän tekee kuitenkin samaa työtä kuin muutkin ammattitaitoiset ihmiset. Se on joka tapauksessa hänelle erittäin tärkeää. Se pitää hänet työelämässä ammattitaitoisena mukana. En minä sitä arvostele. Se on tärkeää. Mutta korostan vielä, että he ovat työllisyyden hoitomenoissa ja ne ovat yhteiskunnalle kustannus. Jos heidät saataisiin kunnan palkkalistoille ja kunta normaaleilla tuloilla työllistäisi työhön, jota he ovat tekemässä, silloin olisimme normaalitilanteessa ja silloin heitä ei laskettaisi työttömiksi. Verorahoilla tällä tavalla työllistäminen on joka tapauksessa keinotekoista.

Herra puhemies! Ed. Laaksonen poistui, mutta minun täytyy kiittää häntä hänen puheensa alkuosasta. Pyysin vastauspuheenvuoron hänen puheenvuoroonsa, en saanut. Minusta hän puhui tämänhetkisestä taloudellisesta tilanteesta suurin piirtein samoin kuin minäkin, vaikka täällä ed. Ala-Harja minun puheeseeni totesi, että minä maalaan mustaksi tulevaisuutta. Minusta pitää olla huolestunut, enkä minä sen haastavammin puhunut kuin hänkään. Hän otti ihan oikeat asiat esille, ja olen oikeastaan lähes kaikista asioista, jotka hän työttömyyspuheesta kertoi, samaa mieltä.

Mutta sitten tullaan siihen kysymykseen, miksi työttömyys ei ole nopeammin laskenut, vaikka olisi pitänyt. Uskon, että siinä me olemme vähän

eri mieltä, ja tulin tänne korokkeelle sen takia, että minun mielestäni meidän pitäisi siitä keskustella tosi paljon. Yksi pääsyy on hallituksen tänä hallituskautena tekemät sellaiset leikkaukset, jotka ovat olleet leikkauksia suoraan kortistoon. Juuri ed. Kuopan kanssa olemme käyneet keskustelua kuntasäästöistä. Kuntataloudesta on leikattu niin paljon, että ne leikkaukset ovat olleet suoraan kortistoon. Toinen leikkauslinja olisi pitänyt kuntatalouden oikealla tasolla. Muistamme Ahon hallituksen viimeisen budjetin, kun kunnat pystyivät ihan rehellisesti lisää työllistämään. Me olemme kyllä olleet alun pitäen samalla linjalla, että toki velkaantumista pitää vähentää, ja se ei ole helppo tehtävä, eikä se tule olemaan tästä eteenkäänpäin. Mutta hallituksen tavalla toteutettuna se on ollut vain siirtämistä paikasta toiseen, hölmöläisen peitonjatkamista, jossa on välillä leikatessa tullut hukkapaloja ja ihmisiä on jäänyt työttömiksi. Yksi on juuri tämä kuntatalous, toinen maaseudun leikkaukset.

Täällä aikaisemmassa puheenvuorossani toin esiin huolen alueellisista eroista. Kainuussa viimeisen kahden kolmen vuoden aikana joka viides maatalousyrittäjä on lopettanut. He ovat työttömiä tai ovat muuttaneet tänne. Nämä leikkaukset ovat olleet työllisyyden kannalta erittäin raskaita. Maatalouslomitus on yksi esimerkki, joka on ollut suoraan työttömiksi tekemistä. He ovat olleet kuitenkin sellaisessa työssä, joka on ollut tuotannollista. Siitä on saatu tulosta. Mutta hallituksen linjalla tapahtuneet leikkaukset ovat olleet yksi esimerkki siitä, miksi voimakkaasta talouskasvusta huolimatta työttömyys ei ole parantunut.

Kolmas erittäin iso asia pohjoisilla alueilla on ylimitoitettu suojelu. Sen kerrannaisvaikutukset ovat ehkä yksi suurimpia syyllisiä ainakin Kainuussa, koska vanhojen metsien suojelu koski Kehys-Kainuun kuntia kaikkein kovimmin. Tämä on eniten vaikuttanut ilmapiiriin ja eniten tulevaisuudenuskoon. Nämä ovat esimerkiksi niitä selityksiä.

Sitten lisäksi täällä sanottiin, että me emme ole esittäneet vaihtoehtoja investoinneille. Täällä on kehuttu moottoritieinvestointia, toki arvosteltukin. Totta kai kunnossa olevan kansantalouden pitää pystyä investoimaan, mutta se investointi osuu pelkästään Etelä-Suomeen. Kyllä tieinvestointeja, tieliikenteen kannalta kannattavia investointeja olisi yhtä lailla myös pohjoisessa, kunnossapitoinvestointeja ja suuriakin investointeja. Oulunjärven oikotie ynnä muita voisi

ottaa esimerkiksi, kun niitä vain aktiivisesti oltaiisiin panemassa käytäntöön.

Ed. Ala-Harja totesi Soneran rahoista, että niitä ei pidä jakaa ilmaiseksi tai ilman kustannus-tehokkuutta. Kukaan meistä ei toki sellaista rahan jakamista kannata. Mutta pitäisi toki hallituksella olla strategia, jolla teknologian käyttöönotto tehtäisiin koko maassa mahdolliseksi ja myös sen tuotannollista pohjaa voitaisiin alueellisesti, aluepoliittisesti, tehdä tasaisemmaksi. Kyllä tästä on esimerkkejä Oulun seudulla, Kemijärvellä, Kainuun kunnissakin, että tällaiset tietotekniset investoinnit ovat mahdollisia, ja esimerkiksi niiden aluepoliittinen tukeminen Soneran rahoilla olisi erittäin kannattavaa ja erittäin hyvä aluepoliittinen investointi, saati sitten se, joka keskustaryhmän taholta on esitetty meidän teknologiaesityksessämme. Rakennettaisiin koko maahan tietoverkkoa, joka tekisi mahdolliseksi etätyön ynnä muun.

Herra puhemies! Ei tällä erää enempää.

Ed. K o r t e n i e m i : Herra puhemies! Täällä on useissa puheenvuoroissa kiinnitetty huomiota siihen, että lisätalousarviossa ei osoiteta lisää rahaa niin sanotun alemman asteisen tieverkon hankkeisiin. Liikenneministeriön hallinnonalan lisämäärärahat ovat menossa moottoriteille ja valtateille. Tämä noudattaa samaa linjaa kuin varsinainen talousarvioesitys. Tästä linjasta on seurannut, että alemman asteiset tiet ovat jääneet lapsipuolen asemaan. Nyt ollaan jo tilanteessa, että alemman asteiset tiet ovat rappeutumassa. Edes riittävään kunnossapitoon ei ole rahaa, puhumattakaan peruskorjauksista. Totta on se, mitä ed. Kuoppa sanoi. Sorateitä on jouduttu panemaan näin syksylläkin keliirikkoteiksi. Näin tapahtui viikko sitten Lapissa.

Toivottavasti vaalien jälkeen saadaan hallitus, joka muuttaa tiemäärärahojen suuntaamista siten, että myös seudullisesti ja paikallisesti tärkeiden teiden kunnossapitoon ja peruskorjauksiin saadaan enemmän ja riittävästi rahoitusta. Tärkeitä ovat myös liikenneturvallisuutta parantavat kohteet. Myös niitä varten tulisi osoittaa nykyistä enemmän määrärahoja.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Keskustelu valtionyhtiöiden myynnistä saatavasta tulosta on minusta periaatteellisesti erittäin tärkeä. Jos noudatamme sitä linjaa, joka aiemmin omaksuttiin, että osa näistä varoista käytetään alueelliseen kehittämiseen, uuden yrittäjyyden, pienen ja keskisuuren yritystoiminnan aikaansaamiseen,

varmuudella tätä kautta luodaan myös lisää py-syviä, elinvoimaisia työpaikkoja sinne, missä niitä kipeimmin tarvitaan. Minusta tässä on muistettava se, että valtionyhtiöt ovat alun alkaen olleet keskeinen osa tuolloista aluepolitiikkaa ja maan tasapainoista kehittämistä.

Jos taas, kuten nykyinen hallitus on toiminut, teknologia- ja tuotekehitysrahoitusta, joka sinällään on tärkeää, yksinomaan kehitetään ja vastaavasti perinteinen yritysten hyödyksi, niiden investointeihin ja käynnistämiseen, suuntautuva aluepoliittinen tuki ajetaan alas, tällä tavoin vauhditetaan maassa väestön muuttoa ja keskittymistä. Tästä meillä on vakavat esimerkit nyt nähtävissä, kun muuttoliike on hyvin voimakkaasti lisääntynyt. Muuttoliike on myös hyvin valikoivaa. Eritoten koulutetut ovat herkkiä muuttamaan, ja he muuttavat niihin keskuksiin, joissa teknologiarahoitusta ja uusia työpaikkoja tätä kautta on eniten syntymässä. Jos ja kun oikealla tavalla toimittaisiin, osa rahasta tulisi suunnata tasaisesti ympäri maata niin, että myös muualle syntyisi elinvoimaisia teknologiayrityksiä.

Ed. Vehkaja: Arvoisa herra puhemies! Lisätalousarviosta on syytä poimia ensin eräs myönteinen asia, joka ainakin tämän talon naisverkostoa miellyttää. Se on Keran korkotuen kohdalla, kun erityislainojen määrärahojen käyttötarkoitusta aiotaan muuttaa niin, että voidaan lisätä naisyrittäjälainojen valtuuksia. Tämä on minusta hyvä vastaus tarpeeseen, joka varmasti yllätti meidät kaikki. Näin minusta vuoropuhelu eduskunnan ja hallituksen välillä on osoittautunut hyvin onnistuneeksi.

Olin toisaalta lausunut ihmytykseni pääluokan 33 kohdalla, kun täällä on sairausvakuutusmäärärahojen vähennystä 450 miljoonaa. Syytä ei täällä selvitetä muulla lailla kuin niin että menoarviot ovat tarkentuneet. Kun valiokunnan jäsenenä olen ollut aiempia esityksiä käsittelemässä, herää tietysti pelko, onko meille esitetty päätöksenteon pohjaksi väärä lukuja; toivottavasti ei kuitenkaan tahallaan. Nimittäin tämä on erittäin suuri summa verrattuna niihin summiin, joista siellä on tehty päätöksiä. Nyt tässä ei selviä, onko kysymys päivärahapuolen vai tutkimuksen ja hoidon korvaamisesta, mutta olkoon kummasta tahansa kysymys, tämä on sietämättömän suuri erhe näissä laskelmissa. Tulevaisuus näyttää, mihin sapiskat ohjataan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

2) Hallituksen esitys laiksi kiinteistön myymisestä Suomen Pankille

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 158/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 35/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laiksi tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 1999 perittävästä maksusta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 168/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 36/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys kirjastolaiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 210/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 10/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelu:

Ed. Alajärvi: Arvoisa puhemies! Kysymyksessä on hallituksen esitys uudeksi kirjastolaiksi, joka kattaa yleisten kunnallisten kirjastojen antamat kirjasto- ja tietopalvelut. Esityksen tarkoituksena on turvata kaikille yhtäläiset mahdollisuudet ajanmukaisiin ja laadukkaisiin kir-

jasto- ja tietopalveluihin asuinpaikan ja varattomuuden sitä estämättä. Esityksessä säädetään myös kirjastotoimen valtion aluehallinnosta ja kirjasto- ja tietopalvelujen arvioinnista.

Suomi on kansainvälisesti kuuluisa laadukaasta ja tehokkaasta kunnallisesta kirjastotoiminnastaan, onhan kirjastolaitoksemme yli 200 vuotta vanha. On hyvä muistaa, että 1795 Vaasaan perustettiin ensimmäinen suomalainen kirjasto. Kirjastomme on siis sivistyksen helmi. Kirjasto antaa mahdollisuuden jokaiselle kehittää itseään muuttuvassa ja kansainvälistyvässä maailmassa sekä yksilönä ja yhteiskunnan jäsenenä parantaa työelämän tuntemustaan. Kirjasto antaa mahdollisuuden elinikäiseen oppimiseen.

Valiokunta yhtyy hallituksen kantaan siitä, että kirjastoja tulisi kehittää myös digitaalisten kulttuuri- ja tietopalveluiden keskuksiksi.

Ed. Kemppainen peräänkuulutti koko maan kattavaa tietoverkkoa. Tietoyhteiskunnassa juuri kirjastoissa tämä verkostoituminen tapahtuu ja sen merkitys korostuu. Internet ja muut verkostot tarjoavat mahdollisuuksia hyödyntää kirjastojen kokoelmien käyttöä. Maakuntakirjastot ja yleiset kunnan kirjastot ovat hyvin monella alueella jo verkostoituneet yhteen, ja tällä tavalla voidaan parantaa kirjaston käyttäjien palveluita. Myös erikoiskirjastot ja tieteelliset kirjastot ovat oleellinen osa kirjastoverkostoa ja parantavat niin ollen käyttäjien tietojen saatavuutta.

Valiokunta korostaa kuntien yleisten kirjastojen ja koulukirjastojen yhteistyötä. Jokaisessa kunnassa tämä yhteistyö kannattaa suunnitella järkevästi kunnan olosuhteet huomioon ottaen. Muistutankin siitä, että koululakien käsittelyn yhteydessä sivistysvaliokunta nosti kirjaston asetustasolta lain tasolle ja vielä velvoitti opetusministeriötä varaamaan rahaa kirjastopalvelujen toiminnan kehittämiseen. Kirjasto on hyvin tärkeä osa suomalaista sivistystä myös tulevaisuudessa.

Valiokunta pyysi lausunnon hallintovaliokunnalta ja yhtyi siihen kantaan, että tietoyhteiskunnassa laaja-alainen kansainvälistyminen on luonnollinen kehityssuunta. Valiokunta lisäsi pykälään ”kansainvälistyminen”-sanat. Yleisten kirjastojen tehtävä on lisätä väestön mahdollisuuksia kansainvälistymiseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Samaan pykälään lisättiin myös uusi momentti siitä, että kirjastoilla on keskeinen rooli osana virtuaalisen tiedon leviämistä ja tiedonhankinnan verkostoa. Tämä sama asia on kyllä hallituksen esityksen perusteluissa, mutta valiokunta ha-

lusi korostaa sitä ja nosti sen lain tasolle. Siis kirjastotoiminnassa tavoitteena on edistää myös virtuaalisten ja vuorovaikutteisten verkkopalveluiden ja niiden sivistyksellisten sisältöjen kehittämistä.

Muutamia pykälämuutoksia tehtiin tämän lisäksi, esimerkiksi 3 §:ssä, jossa on säädös kaksikielisissä kunnissa molempien kieliryhmien tarpeista. Ne on otettava yhtäläisin perustein huomioon kirjastopalveluita turvattaessa. Valiokunta lisäsi tähän pykälään myös saamelaiset niin, että saamelaiskunnissa saamelaisten ja suomenkielisen väestön tarpeet tulee ottaa yhtäläisesti huomioon.

Valiokunta muutti 4 luvun otsikon, joka oli siis Kirjastopalveluiden maksullisuus, Kirjastopalveluiden maksuttomuudeksi, koska hyvin paljonhan on, ennen kuin tämä lakiesitys annettiin, keskusteltu ja herätelty pelkoja siitä, että kirjastopalvelut tulevat maksullisiksi. Näin ei kuitenkaan ole tapahtunut. Uudessa laissa pykälässä on varmistettu, että kirjaston omien kokoelmien käyttö kirjastossa ja niiden lainaus on maksutonta. Samoin keskuskirjaston ja maakuntakirjastojen antamat kaukolainat ovat yleisille kirjastoille maksuttomia. Muista kirjaston suoritteista kunta voi periä maksun, mutta enintään suoritteen omakustannusarvoa vastaavan maksun, mikä on mielestäni ihan kohtuullinen mahdollisuus.

Sivistysvaliokunta yhtyy myös hallintovaliokunnan kantaan henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista ja ammattitaidosta. 8 §:ssä on maininta henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista, että niistä säädetään asetuksella, ja sivistysvaliokunta yhtyy hallintovaliokunnan kantaan, että kirjastoasetuksessa tulisi kirjasto- ja tietopalveluista vastaavalta henkilöltä vaatia tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, johon sisältyy tai jonka lisäksi on suoritettu vähintään 35 opintoviikon laajuiset kirjasto- ja informaatioalan aineopinnot.

Valiokunta korostaa kirjastohenkilökunnan jatkuvaa koulutusta. Kirjastoalalla tapahtuu nopeaa muutosta ja kehitystä erikoisesti tiedonhallintataidossa. Tietolähteiden määrä kasvaa nopeasti, tietotekniikka ja sen vaikutukset lisääntyvät, ja siksi kirjastohenkilökunnalla täytyy olla mahdollisuus kouluttaa itseään ja kunnan työntantajana on varattava tähän mahdollisuus. Kunnallisen kirjastotoiminnan rahoitus tulee valtion opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksen kautta.

Valiokunta muutti rahoituspykälän eli 9 §:n 3 momenttia siten, että siinä ehdotetaan otettavak-

si käyttöön säännöstö veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarojen käyttämisestä kirjastolain mukaisiin valtionosuuksiin. Opetusministeriöltä saadun selvityksen perusteella valiokunta lisäsi momenttiin maininnan myös valtion avustuksista. Valiokunta kuitenkin korostaa, että veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarojen käyttäminen lakisääteisiin menoihin on poikkeusluontoinen eikä ole tarkoitettu pysyväksi. Valiokunta taas kerran kiirehtii arpajaislakia.

Voimaantulosäännöstä muutettiin niin, että laissa tarkoitettuihin valtionosuuksiin ja valtion avustuksiin voidaan vuoden 99 loppuun saakka käyttää veikkaus- ja raha-arpajaisten voittovaroja. Siis ei mitään pysyvää oikeutusta, vaan ensi vuoden ajaksi annettiin tämä mahdollisuus.

Arvoisa puhemies! Tämä uusi kirjastolaki, jota on pitkään odotettu, on hyvä laki. Sivistysvaliokunta hyväksyi sen yksimielisesti. Laki turvaa maksuttomat palvelut ja antaa myös mahdollisuuden kirjastoille kehittyä kirjojen, ääni- ja kuvatalenteiden, elektronisten tallenteiden, tietoverkkojen ja virtuaalisten ja vuorovaikutteisten tietojen tietokeskuksiksi, joiden palvelut ovat kaikkien käytössä ja maksuttomia. Näin voidaan todeta, että kirjasto tulevaisuudessakin on tietokeskus, joka täyttää monipuolista sivistystehtävää suomalaisessa yhteiskunnassa.

Ed. K o r t e n i e m i : Herra puhemies! Kuten valiokunnan mietinnöstä ilmenee ja kuten valiokunnan puheenjohtaja ed. Ala-Harja totesi, sivistysvaliokunta laati kirjastolaista yksimielisen mietinnön. Tämäkin jo kertoo sen, että meillä vallitsee Suomessa hyvin laaja yksimielisyys niistä periaatteista, joiden mukaan kirjastotoimi halutaan järjestää.

Suomessa on kansainvälisestikin arvioiden laadukas ja tehokas kunnallinen kirjastojärjestelmä. Tähän liittyy lisäksi se, että kirjastopalveluita on saatavissa melko tasaisesti kautta maan. Kirjastot ovat pysyneet hyvin mukana myös siinä kehityksessä, jonka tietotekniikan nopea kehitys on avannut. Kirjastot eivät olekaan enää pelkästään lainakirjastoja, vaan ne ovat usein myös digitaalisten kulttuuri- ja tietopalvelujen keskuksia, joissa nekin, joilla ei ole kotonaan tietokoneita tai tarvittavia tietokoneohjelmia, voivat päästä tutustumaan tietoverkkoihin.

Kirjastolaki vahvistaa edelleen sen, että kirjastojen peruspalvelut säilyvät maksuttomina. Muistamme, millaisen arvosteluryöpyn valtiovarainministerin lausunto taannoin aiheutti. Hänkin kyseli eräässä puheenvuorossaan, miksi kir-

jastojen palvelut ovat maksuttomia. Epäselväksi jäi silloin, oliko kysymys jonkinlaisesta ääneen ajattelusta vai oliko valtiovarainministeriössä jo ajateltu saattaa kirjastopalvelut maksullisiksi. Valtiovarainministerin lausuma herätti poikkeuksellisen laajan vastareaktion. Kaikki poliittiset tahot kiirehtivät heti puolustamaan kirjastopalvelujen maksuttomuutta.

Tältä pohjalta on valmisteltu myös hallituksen esitys, ja tätä periaatetta sivistysvaliokunta on mietinnössään pyrkinyt vielä vahvistamaan. Tätä kuvaa hyvin sekin, että kun hallituksen esityksessä 4 luvun otsikkona on Kirjastopalvelujen maksullisuus, niin valiokunta muutti otsikon muotoon Kirjastopalvelujen maksuttomuus. Käytännössä ero ei ole suuri, koska lakipykäläin ei tämän otsikkomuutoksen takia tarvinnut tehdä muutoksia, sillä otsikosta huolimatta hallituksen esityksessään pykälä oli sisällöltään sellainen, että kirjastopalvelut säilyvät maksuttomina.

Ongelmallisempi onkin tietoverkon käytön maksuttomuus. Tiedämme, että tietoverkkojen käyttö saattaa kustannuksiltaan muodostua hyvinkin kalliiksi, jollei käyttöä rajoiteta. Jos verkkokäyttö säilytetään täysin maksuttomana ja käyttö rajoittamattomana, tämä saattaa syödä kohtuuttomasti resursseja kirjaston muulta toiminnalta. Tätä kysymystä joudutaan varmasti tarkastelemaan uudelleen, kun nähdään, kuinka laajaksi verkkokäyttö ja sen kustannukset muodostuvat. Tähän on viitattu myös valiokunnan mietinnössä.

Sivistysvaliokunta teki 3 §:ään lisäyksen, joka on otettu uudeksi momentiksi. Sen mukaan "Saamelaisen kotiseutualueen kunnissa sekä saamenkielisen että suomenkielisen väestöryhmän tarpeet tulee ottaa huomioon yhtäläisin perustein." Aloite tästä lisäyksestä tuli saamelaiskäräjien asiantuntijalausunnossa. Valiokunnassa tämä ehdotettiin keskustan toimesta otettavaksi lisäyksenä lakiin. Tähän valiokunta yhtyi yksimielisesti. Tämä on tärkeä lisäys.

Saamen kielen ja saamelaisen kulttuurin vahvistaminen on tärkeä asia. Kirjastoilla on suuri merkitys tämän asian hoitamisessa. Saamenkielistä kirjallisuutta yleensäkin on varsin vähän, ja sen saatavuuskin on usein vaikeaa. Siksi on tärkeää, että saamelaisalueen kirjastot voivat palvelulla mahdollisimman hyvin myös saamenkielisiä. Voi ajatella myös niin, että kaukolainauttoiminnan välityksellä varsinaisen saamelaisalueen ulkopuolella asuvatkin voivat saada käyttöönsä paremmin saamenkielistä kirjallisuutta, kun var-

sinaisella saamelaisalueella toimivilla kirjastoilla on tarjolla mahdollisimman monipuolinen valikoima saamenkielistä kirjallisuutta.

Tässä yhteydessä on otettava huomioon myös kolttien ja Inarin saamelaisten pienet kieliryhmät. Kun saamelaisalueen kirjastoille asetetaan näin uusia velvoitteita, on syytä muistuttaa myös siitä, että saamelaisalueen kunnille tulee antaa riittävät taloudelliset resurssit tämän lisätehtävän suorittamiseen.

Kunnallisten kirjastojen taloudellinen asema on heikentynyt viime vuosina jyrkästi monissa kunnissa. Tämä johtuu ylisuurista valtionosuusleikkauksista. Köyhimmissä kunnissa säästöpolitiikassa on menty jo liian pitkälle. Lain edellyttämä tavoite, että kirjasto- ja tietopalvelut olisivat koko väestön saatavissa yhtäläisin perustein, ei valitettavasti enää kaikkialla toteudu. Monissa kunnallisissa kirjastoissa on esimerkiksi uusien kirjojen hankinnoissa jouduttu tinkimään määrärahoista niin paljon, ettei uusia kirjoja pystytäkään hankkimaan riittävässä määrin. Siksi täminkin asian yhteydessä on syytä muistuttaa siitä, että kuntien valtionosuudet tulee mahdollisimman pian korjata sellaiselle tasolle, että kansalliset voivat saada peruspalvelut koko maassa yhtäläisin perustein.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Ensimmäisessä käsittelyssä oleva kirjastolaki oli hallintovaliokunnassa lausunnolla, ja myös hallintovaliokunnan lausunto on kaikilta osin yksimielinen.

Voidaan todeta, että Suomen kirjastolaitos, kuten sivistysvaliokunnan puheenjohtaja totesi, on varsin korkeatasoinen ja on osoittanut myös elinvoimaisuutensa ja kehityskelpoisuutensa. Meillähän asiakkaiden määrät ja kirjastojen käyttöaste ovat eurooppalaisittain varsin korkeat. Muualla Euroopassa käyttöasteet ovat olennaisesti pienempiä. Ehkä tähän on johtanut se perinteinen lähtökohta, pohjoismainen malli, joka meillä Suomessa kirjastolaitoksen osalta on lähtötilanteena. Tasavertaisten palveluiden saannin ja laatutason kehittämisen tulee olla jatkuvasti tärkeällä sijalla, kun kunnallista kirjastolaitosta kehitetään.

Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä määritellään ensimmäisen kerran kirjasto- ja tietopalvelujen järjestämisen kunnan tehtäväksi. Tätä se on tosiasiaa ollut aiemminkin, nyt vain lakiin kirjataan tosiasiallinen tilanne.

Kuten ed. Korteniemi totesi, tällä hetkellä on-

gelmana on kuntien talouden tiukka tilanne. Monissa kunnissa, olen sen pannut omassa maakunnassanikin merkille, kirjastoverkon harventamista on säästösyistä harkittu. Toinen ongelma on se, että kirjastorakennusten tarvittavat investoinnit ovat siirtyneet ja näin ollen monissa kunnissa joudutaan työskentelemään nykyaikaisia oloja ja tarpeita ajatellen puutteellisissa tiloissa.

Minusta lähtökohtana pitäisi jatkossakin olla se, että kirjastoverkko on mahdollisimman kattava, että jokaisella kansalaisella hallitusmuotomme mukaan olisi tasavertainen, yhtäläinen mahdollisuus itsensä kehittämiseen asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumatta. Tähän minusta pitää liittää myös se näkökulma, että kylissä asuvat iäkkäät, usein myös liikuntarajoitteiset ihmiset, voisivat myös tasavertaisesti käyttää kunnallista kirjastolaitosta ja sen palveluja, eri muotoisia palveluja. Tänä aikanahan eritoten sähköisten tietopalvelujen käyttö on lisääntymässä, ja kirjasto voisi parhaimmillaan olla paikka, jossa kylittäin mahdollisuudet laajan palvelun hyödyntämiseen olisivat tarjolla.

Lakiehdotuksen lähtökohtana siis on, että kirjasto- ja tietopalvelut ovat meillä kunnallisia peruspalveluja ja niistä on kuntien huolehdittava. Tätä seurataan myös arvioinnin kautta. Nämäkin säännökset liittyvät lakiin.

Ulkoinen arviointi, joka lääninhallitusten toimesta suoritetaan asiantuntijatehtävänä, täydentää kuntien omaa sisäistä arviointia. Arviointi, joka tänä aikana on eri tehtävien toteutuksessa lisääntymässä ja lisääntynyt, pitäisi sisällään kirjastoverkon kattavuuden ja toimivuuden arvioinnin samoin kuin kirjastopalveluiden laadun, taloudellisuuden ja vaikuttavuuden yleisen arvioinnin. Kunnallisten peruspalvelujen osalta arviointi on nyt tulossa entistä tärkeämmäksi, koska normiohjaus on vähentynyt ja toimintaympäristö erityisesti juuri tietopalvelujen käytön ja yleensäkin yhteiskunnallisen kehityksen vuoksi on nopeasti muuttumassa. Arviointi tukee myös sitä keskeistä tavoitetta, joka on lakiesityksen lähtökohtanakin, että kirjastolaitos, sen tarjoamat monipuolistuvat palvelut, olisivat asiakaslähtöisiä mahdollisimman pitkälle, asiakkaiden tarpeista lähteviä.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta käsiteli, kuten sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, ed. Ala-Harja jo totesi, myös henkilöstön kelpoisuusvaatimuksia ja ammattitaitokysymyksiä varsin perusteellisesti. Saatoimme todeta, että kirjastojen henkilöstö on varsin hyvin pitänyt

huolen omasta ammattitaidostaan ja ajan tasalla pysymisestä. Kuitenkin, kun väestön koulutustaso kaiken aikaa on kohoamassa, edellyttää se tietoammateissa, jota kirjastoissa työskentelevien ammatit parhaimmillaan voivat olla, jatkuvaa itsensä kehittämistä ja myös korkeaa ammatiosaamista. Tästä syystä katsoimme, että ne tavoitteet, joita nyt lakiin on kirjattu koulutustason osalta, kelpoisuusvaatimusten osalta, ovat tänä aikana varsin paikallaan.

Arvoisa puhemies! Kaikkienensa tämä kirjastolaki, niin uskon, tukee suomalaista sivistyspääoman käyttöä ja hyödyntämistä. Kirjastolaitos on tärkeä ja monipuolinen väline kansallisen sivistystehtävän suoritusta ajatellen, ja kirjastolaitos muuttuvassa ja kansainvälistyvissä toimintaympäristössämme liittyy tärkeänä osana koko kansakunnan selviytymiseen ja myös tasa-arvoiseen alueelliseenkin kehittämiseen ja ennen muuta myös kaikkien kansalaisten tasa-arvoiseen mahdollisuuteen itsensä kehittämiseen, sivistämiseen ja myös tärkeään elinikäiseen oppimiseen.

Ed. Alaranta: Puhemies! Tämä nyt säädettävä uusi kirjastolaki on varmasti juuri niin hyvä kuin edellisessä puheenvuorossa on useampaan kertaan todettu. Mutta ettei tämä menisi pelkäksi hymistelyksi ja keskinäisen kehumisen kerhoksi, olen kerännyt molempien valiokuntien ulkopuolisena kansanedustajana muutaman kriittisenkin huomion tästä eduskuntakäsittelystä.

Ensimmäinen niistä on minusta asiantuntijakuulemiseen liittyen se, että aika vähän valiokunnat ovat kuunnelleet pienempien kirjastojen edustajia. Täällä on maakuntakirjastojen ja suurten kaupunginkirjastojen edustajia. Karkkilan kaupungin kirjastotoimen johtaja taitaa edustaa ainoana hallintovaliokunnan kuultavana olleena asiantuntijana vähän pienempää kirjastoyksikköä. Minusta kuuleminen olisi ollut tarpeellista siksi, mihin kyllä jo viitattiinkin, että nämä ylevät periaatteet, niin hyviä kuin ne ovatkin, eivät usein toteudu käytännössä rahanpuutteen takia. Kunnissa tehdään arvovalintapäätöksiä, ja nykyään voi päivittäin lukea lehdistä, miten myös pääkaupunkiseudulla keskustellaan kirjastojen lakkauttamisesta, ainakin lainausasemien tai niin kuin ennen sanottiin sivukirjastojen lakkauttamisesta. Tähän ongelmakenttään olisi varmaan ollut tarpeen valiokuntakuulemisissa paneutua.

Toinen huomioni koskee henkilöstön koulu-

tusta. Se on tietysti tärkeää, mutta yksityiskohdainen kannanotto siitä, onko johtavalla kirjastonhoitajalla tai vastaavalla henkilöllä korkeakoulututkinto vai ylempi korkeakoulututkinto, tuntuu jotenkin erikoiselta tänä aikana, jolloin yksityiskohtaisia normeja on purettu ja kunnille on annettu paljon päätösvaltaa. Ymmärrän sen huolen, mikä valiokunnissa varmaan on ollut ammattitaidon säilymisestä, mutta toisaalta siinä olisi ehkä ollut mahdollisuus jättää kunnille vähän enemmän liikkumatilaa.

Kolmanneksi saamelaisten asiaa tässä hieman mietiskelen, kun luen tuota hallituksen esityksen 3 §:ää, jossa on momentti kaksikielisyydestä, että sitten on lisätty saamenkielisistä aivan erillinen momentti. Näin ulkopuolisena tarkkailijana tuntuu, että tuon saman asian olisi voinut yhdistää lakiteknisesti hyvin näitesti myös tähän hallituksen esityksen momenttiin, mutta ehkä sillä on joku viestiarvo, että se on oma momenttinsa.

Ed. Olin: Arvoisa puhemies! Kirjastolaki on nyt meillä täällä käsiteltävä laki, ja on aivan paikallaan, kuten ed. Ala-Harja esitti, kertoa se käsittelyprosessi ja oikeastaan se laaja yksimieliisyys, joka on heijastunut myös muissa puheenvuoroissa. Mutta yhtä lailla on olennaista, että ed. Alarannan tapaan tarkastellaan lakia myös kriittisesti. Nämä havainnot, jotka hän esitti, ovat hyvin perusteltuja, ja niihin on todella syytä kiinnittää jatkossakin huomiota.

Näkökulmani tähän lakiin liikkuu ajassa taaksepäin. Haluaisin korostaa sitä, että kysymys kirjastoista ja kirjastojen asemasta suomalaisessa yhteiskunnassa liittyy merkittävään kansansivistystehtävään. Kun asiaa käsitellään Suomen eduskunnassa, on mielestäni aivan hyvä aikakirjoihin kirjata, että Suomessa ovat nimenomaan poliittisista liikkeistä erityisesti työväenliike, sosialidemokraatit siinä etunenässä, mutta myös nykyinen keskusta, agraariyhteiskunnan väestönosaa edustava liike, hyvin vahvasti korostaneet juuri kansansivistystehtävää, kuten useat merkittävät uskonnolliset liikkeetkin eri puolilla maamme.

Kysymykseen kirjastoista, arvoisa puhemies, liittyy olennaisesti kysymys siitä, että aikanaan suomalaisille järjestyi mahdollisuus lukutaitoon ja kirjoitustaitoon sekä saatavilla olevaan tietoon: kirjoihin, lehtiin ja muuhun vastaavaan dokumentaatioon.

Siis tavallaan ihmisen tarve, halu, kiinnostus tietää itsestään ja ympäristöstään enemmän ovat olleet aina kirjastopolitiikkaan liittyviä kysy-

myksiä. Mutta tämän kirjastolain käsittelyaika eduskunnassa on sikäli toinen, että nämä kirjastotoiminnan perusedellytykset, luku- ja kirjoitustaito, ovat ikään kuin saavutetut tässä maassa. Mutta mikä on ymmärtämisen taito ja miten kirjastotoimi sitä edistää, ne ovat yhä ajankohdaisia kysymyksiä.

Puhemies! Tähän lakiin liittyy toisaalta sellainen hyvin tyypillinen rikkaan suomen kielen kehitysmättömyyden piirre, että kun kirjasto lähtee sanasta kirja — kirjoittaa, kirjasto, kirjoitus-kone — niin valitettavasti meidän suomen kiellemme ei ole löytänyt nykykirjastolle oikeaa käsitettä. Tästähän me, kuten sivistysvaliokunnan arvostettu puheenjohtaja tietää, keskustelimme jonkin verran valiokunnassa, mutta emme lähteneet mitään esityksiä tekemään vaan teimme itsemme tietoisiksi tästä asiasta. Mutta sitä kaikkea, mitä kirjaston nimissä ja alla tänä päivänä tapahtuu, kirja — kirjasto ei enää kuvaa. Ajatellaan tekstinkäsittelyä; miten kuiva, kalskea sana se on verrattuna käsitteeseen kirjoittaa. Heti tulee mieleen hyvä kirjoituskäsiala tai heikko.

Edelleen, arvoisa puhemies, tämä etymologia, siis sanojen historia, liittyy siihen, että aikanaan kirjastot olivat, mekin muistamme, lainastoja, niistä lainattiin. Sitten tuli kirjasto. Välillä tarjottiin mediateekki-käsitettä, joka on joissakin muissa maissa tarttunut käytäntöön. Joissakin maissa se on informaatio-dokumentointi-keskyskyskikkö. Mutta vaille huomiota en halua tässä yhteydessä jättää sitä, että myös me eduskunnassa olemme tietoisia siitä, että suomen kieli myös tässä suhteessa varmasti löytää parempiaakin mielikuvia ja sisältöjä kuin ehkä ennätimme tähän lakiin kirjata.

Vaikka tässä on kyse yleisistä kirjastoista, kuntien erityisesti, haluan korostaa sitä, että kirjaston merkitys tänä päivänä on esimerkiksi korkeimman opetuksen ja tutkimuksen tekemiselle aivan välttämätön. Korkeakoulujen, yliopistojen, tärkein laitos on kirjastolaitos.

Kun täällä on viitattu myös henkilöstöön ja ed. Alaranta muun muassa aivan oikein kiinnitti pätevyyssvaatimuksiin huomiota, niin oman tulkintani mukaan korkeakoulututkinto tässä pitää sisällään niin alemman kuin ylemmänkin. Se olisi pitänyt sanoa muutoin, kuten ymmärsin ed. Alarannankin tarkoittavan, eikä välttämättä silloin ylempää korkeakoulututkintoa olisi tarvinnut mainitakaan.

Edelleen haluaisin henkilöstön osalta todeta, että keskustelemme nyt laista, jonka toteutus on

olennaisella tavalla naisvaltaisen työvoiman käsissä. Siinä pitkälti heijastuu se kirjastotoimintaan liittyvä täsmällisyys ja huolellisuus, joilla tätä toimialaa maassamme toteutetaan, mutta myös se ongelma, että maamme kirjastot kaikilla tasoilla paikallistasolla, maakuntatasolla ja valtakunnan tasolla, ovat kokeneet valtavan aineistojen lisääntymisen, mutta henkilöstön määrä on pysynyt aika lailla ennallaan. Se, että tämä on ollut naisvaltaista työvoimaa, tarkoittaa, että nämä ihmiset ovat uuvuksiin saakka jaksaneet tehdä työtä. Olen joskus epäillyt, olisiko tämä ollut mahdollista, jos siellä olisi miesvaltaista työvoimaa ollut siinä määrin kuin nyt naisia on. Naiset ovat ikään kuin joutuneet alistumaan valtavan työtaakan alle. Sen takia näissä johtajuusasioissa myös toivoisin, arvoisa puhemies, että nimenomaan myös naisilla olisi oikeus tulla oikeudenmukaisesti kohdeltua silloin, kun kirjastotoimen johtajan keskeisiä tehtäviä tässä maassa täytetään.

Rahoitukseen liittyen haluan yhtyä siihen kritiikkiin, joka tähän lakiin liittyy. Ei voi pitkän päälle, kuten valiokuntakin lausui, rakentaa kirjastotoimintaa arpajais- ja pelihimon varaan.

Ed. Alaranta (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia vastauspuheenvuoron mahdollisuudesta. Kun ed. Olin asiantuntevassa puheenvuorossaan kertasi kirjan ja kirjaston historiaa ja siinä yhteydessä mainitsi työväenliikkeen ja myös agraaripuolueen ja uskonnolliset liikkeet, niin kyllä minusta tämä luettelo jää vähän vaillinaiseksi, ellei muisteta mainita ensimmäistä suomenkielistä kirjaa eli ABC-kirjaa ja sen tekijää Mikael Agricolaa ja Suomen evankelisluterilaista kirkkoa.

Ed. Alaranta: Arvoisa puhemies! Haluan vastata muutamiin täällä esiin tulleisiin kysymyksiin.

Ensinnäkin ed. Korteniemi nosti esiin valtiovarainministerin kyselyn jossain keskustelussa. Sen taustallahan on sisäasiainministeriön asettaman työryhmän selvitys kuntien lakisääteisten palveluiden turvaamisesta. Miten ne voidaan turvata, voidaanko maksuja nostaa? Ei voida; miten siis voidaan turvata palvelut? Valtiovarainministeri nosti esiin sen, että ihmiset maksavat sairaanhoitopalveluista, terveydenhuoltopalveluista. Jopa 20 prosenttia on omavastuuosuus. Hän pani nämä kaksi näkyviin jokaisen arvioitavaksi. Nythän on laki meillä edessä, ja siinä pykälässä turvataan maksuttomat palvelut,

mutta jokainen voi ajatella, mikä on tämän sanoman takana.

Aivan oikein, kunnilla on ollut vaikeuksia kirjastotoimen rahoituksen järjestämisessä. Onhan todettu, että Suomessa on aika monta kirjastoa, jotka ovat valtion kirjastoja eli toimivat melkein sillä valtionosuudella ja ovat kuitenkin pystyneet toimimaan lamankin aikana, mikä on ollut hyvin tärkeää varsinkin työttömillemme, jotka voivat kirjastopalveluita käyttää maksutta. Se on ollut erittäin tärkeä asia.

Ed. Alaranta nosti esiin pienten kirjastojen aseman. Se on aivan totta. Kesämatkalla tutustuimme pienempiin kirjastoihin, ja myös valtiokunnan asiantuntijalausunnoissa tuli esiin sellainen seikka, että kuntien pitäisi tehdä enemmän yhteistyötä. Kun on hyviä kirjastoja kunnissa ja naapurikunnan asukkaat käyttävät niitä hyväksi, voidaanko panna kieltoja tai muita? Mutta asiantuntijalausuntojen perusteella kuntien pitäisi tehdä sopimuksia. Jos jossain on hyvä kirjasto, jota naapurikuntalaiset käyttävät, niin silloin kunnat voisivat tehdä sopimuksen ja sillä tavalla turvata myös niitten kuntalaisten palvelut, joiden omissa kunnissa ei ole varaa pitää yllä riittävän tasokasta kirjastoa.

Mitä tulee kysymykseen ylemmästä korkeakoulututkinnosta pätevyysvaatimuksena, valtiokunnassa kuitenkin tuli esiin se kanta, että kun jatkuvasti tiedonhallinta ja tiedon ja tiedon lähteiden määrä kasvaa ja siirrytään tietoyhteiskuntaan ja käytetään tiedekirjastoja ympäri maailman, tarvitaan tietotaitoa ja osaamista ja että vastuuhenkilöllä olisi ylempi korkeakoulututkinto plus kirjaston tietopalveluun liittyvät lisätutkinnot eli 35 opintoviikkoa kirjasto- ja informaatioalan aineopintoja.

Mitä tulee saamelaiskysymykseen, meille oli ensin vähän epäselvää, pitääkö kaksikielisyys sisällään myös saamelaisuuden, mutta ei pidä. Se pitää sisällään suomen ja ruotsin kielen, ja sen takia sitten tehtiin varmennus, että myös saamelaiskunnissa kirjastopalvelut saamenkielisinä turvattaisiin ja suomenkielisinä. Onko se lakitekninen varmennus, voi olla. Mutta ajatus oli kuitenkin se, että nostetaan saamelaisten oikeudet tässä esiin.

Herra puhemies! Sen verran vielä lisäisin edellisiin puheenvuoroihini, että meidän on ihan hyvä muistaa, että kirjasto on hyvin tärkeä lukutaidon ylläpitäjänä ja lasten lukutaidon ylläpitäjänä. Muutakin lukemista pitäisi olla kuin oppikirjat. Tässä sukupuolten välinen ero tulee hyvin näkyviin. Tytöt lainaavat aika paljon ja lukevat

romaaneja ja pystyvät sillä tavalla kehittämään tunne-elämäänsä. Pojat monesti ovat siellä jääkiekkokaukalossa, ja heillä muiden kirjojen kuin oppikirjojen lukeminen jää vähemmälle, ja se näkyy tai voi näkyä myös poikien tunnetason kehityksessä. Tämä on todettu lastenpsykiatristen tutkimusten avulla. Senpä takia kirjasto on merkittävä, koulukirjasto myös, että myös pojille olisi mahdollista saada muita kirjoja, joiden kautta lukea ja elää sellaisia elämyksiä, joita yksikseen voisi kehittää ja tuntea. Videot ja televisiokokemukset ovat niin raakoja ja ne menevät nopeasti, mutta kirjojen avulla voi kehittää tunne-elämää. Pitäähän korostaa juuri poikien lukutaidon ja lukutottumusten opettamista. Ei tarvitse olla pois jääkiekkokaukalosta, mutta molemmat ovat hyviä.

Ed. Kallis merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K o r t e n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Ala-Harja vahvisti tässä puheenvuorossaan sen, että valtiovarainministeri todella otti eräässä vaiheessa esille sen, että kirjastopalvelut ehkä voitaisiin tehdä maksullisiksi. Kuitenkin se reaktio, joka tuosta puheenvuorosta sitten tuli, oli hyvin vakuuttava. Kaikki poliittiset puolueet sanoutuivat siitä irti, niin myös valtiovarainministerin oma puolue kokoomus. On hyvä, että näin tapahtui. On tärkeää, että kirjastopalvelut todella säilyvät maksuttomina myös tästä eteenpäin. Tällöin, totta kai, puhutaan nimenomaan näistä peruspalveluista.

Ed. L a i n e : Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Harja ottikin esiin ne asiat, jotka minä aioin sanoa, mutta sanon kuitenkin.

Kirjastolaki on kaiken kaikkiaan hyvä ja sivistysvaliokunnan mietintö erinomainen. Mutta yhteen asiaan, johon myös ed. Ala-Harja puuttui, pitäisi puuttua vielä voimakkaammin. Se on eri kuntien kirjastojen yhteistyö. Sitä pitäisi lisätä huomattavasti, ja rikkaiden kuntien pitäisi auttaa köyhempiä ja tehdä mahdolliseksi, että koko Suomessa olisi hyvää kirjastopalvelua. Mutta nyt yhteistyötä ei ole tarpeeksi. Lainaus hallintovaliokunnan lausunnosta: "Kunnat voivat sopia keskenään myös palveluiden yhteiskäytöstä. Järjestelmä on ollut nykyisessä kirjastolaisissa vuodesta 1992 lukien, mutta toistaiseksi vain pieni osa kunnista on tehnyt erillisiä sopimuksia naapurikuntien kanssa kirjastoasioissa."

Nyt, kun tietoliikenne ja tietokoneet valtaavat tätäkin alaa, tämä yhteistyö tulee entistä tärkeämmäksi. Sivistysvaliokunnan mietinnössä on tästä maininta, mutta mielestäni ei tarpeeksi voimakas.

Eikä kuntien välistä yhteistyötä pitäisi rajoittaa vain kirjastoihin, vaan sitä pitäisi käyttää paljon enemmän monessa asiassa. Ainakin kulttuuri- ja taidepuolella on paljon asioita, joihin yhteistyö sopisi, ja se auttaisi yhteisissä rahaongelmissa.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Lähtökohdathan lakiehdotuksessa on, että kirjasto- ja tietopalvelut ovat kunnallisia peruspalveluja. Myös näitä palveluja koskee sama periaate kuin muidenkin palvelujen järjestämisestä. Kunnat voivat tuottaa ne itse, yhteistyössä toisten kuntien kanssa tai sitten ostopalveluina hankkia ne toisilta kunnilta, kuten ed. Laine jo totesi. Tätä mahdollisuutta ilmeisesti meidän perinteisen toimintatapamme johdosta on aika vähän tähän mennessä vielä käytetty, mutta uskon, että se tulee lisääntymään.

Ennen muuta uskon kuitenkin, että verkoston toimiminen tulee olennaisesti lisääntymään. Meillä muun muassa Pohjois-Karjalassa on maakunnan kattava ammatillisen koulutuksen koulutustietoverkko, joka tarjoaa hyvät mahdollisuudet paitsi kuntien tietopalvelujen järjestämiseen myös yhtä lailla kirjastojen ottamiseen tähän mukaan. On muistettava, että tieteelliset kirjastot, erikoiskirjastot ja myös yritysten tietopalvelut ovat meillä varsin hyvät ja kattavat. Niidenkin käyttöä pitäisi tässä verkostona toimimisessa ottaa sitten mukaan mahdollisuuksien mukaan. Lukemista ja kirjastojen käyttöä meidän kaikkien pitäisi nuorten osalta ja kaikkienkin osalta jatkuvasti kannustaa.

Ed. Rimm: Arvoisa puhemies! Aluksi haluan kiittää hallitusta ja sivistysvaliokuntaa siitä, että ensin hallitus on tehnyt hyvän esityksen ja sivistysvaliokunta todella hyvän, kunniakkaan mietinnön. Minusta tämä on niin hyvä asiakirja, että sitä voisi ilolla esitellä vaikka kenelle tahansa. Valiokunnan mietinnön perustelujen Yleistä osassa jo kerrotaan hyvin syvällisesti tästä tärkeästä asiasta.

Mitä tulee siihen tilanteeseen, jossa kirjastot viime vuosina ovat kamppailleet, on tosiasia, että ne ovat olleet aika kovissakin taloudellisissa vaikeuksissa. Kuitenkin monissa kunnissa kaikesta huolimatta on ymmärretty se tosiseikka, että kir-

jastot ovat koko kansan kulttuurilaitoksia, ne ovat koko kansan sivistyslaitoksia ikään, koon ja taloudelliseen asemaan katsomatta. Tämä on sellainen kansallinen arvo, jota mielestäni pitääkin, mistä nyt tässäkin laissa lähdetään, varjella todella erittäin tarkasti.

On myös puhuttu siitä, että pitäisi tehdä enemmän kuntien välistä yhteistyötä. Se varmasti valankin pienissä kunnissa on erittäin tärkeätä ja varmasti paljonkin mahdollisuuksia tuovaa. On hieno asia, että se on mietinnössä otettu esille ja antaa varmasti virikkeitä ja huomioita asian edelleen kehittämiseksi.

Kirjastopalvelujen maksuttomuus on tässä laissa myöskin turvattu. On hyvä asia se, että tällaiseen esitykseen päädyttiin, vaikka kokoomuksen taholla maksullisuutta esiteltiinkin josakin vaiheessa. Tosin sivistysvaliokunnan puheenjohtaja ihan ansiokkaasti tätä asiaa korjasi. Rohkenen toivoa, että vastaisuudessa kirjastot pidetään maksuttomina eikä tässä talossa koskaan tehtäisi sellaista päätöstä, että kirjastot Suomessa olisivat maksullisia.

Ed. Olin: Herra puhemies! Tämän hyvän lain osalta haluan todeta vielä, että hyväänkin liittyy aina myös heikkouksia. Jos laajemmin ajatellaan, tämän massiivisen kirjastotoimen palvelun, joka meillä yhteiskunnassa on — ja korostan: se on hyvä asia — kielteinen puoli on kuitenkin se, että suomalaiset eivät ole tottuneet ostamaan, hankkimaan kirjoja itselleen, siis oikeastaan miettimään, mikä on sellaista olennaista tietoa esimerkiksi ison kirjan, Raamatun, hankkimisen lisäksi, jota olisi hyvä ehkä olla lähellä. Tarkoitin opiskelijoita. Se on sosiaalinen ja taloudellinen kysymys. He eivät voi hankkia kirjoja, mutta onneksi yliopiston ja muista kirjastoista löytyy. Kirjojen tekijöille ei myöskään löydy sellaisia markkinoita kuin muutoin voisi löytyä suhteessa eräisiin muihin vastaaviin maihin.

Toisaalta on sitten kotien ja perheiden käyttäytyminen. Olen havainnut monesti muissa maissa liikkeessäni tai muiden maiden kansalaisten tultua Suomeen kotiin, että he kysyvät usein, missä on perheessä kirjasto. Mehän esittelemme vieraillemme kirjahyllyn. Tämä on sellainen aika mielenkiintoinen havainto, joka on ehkä syytä tässä yhteydessä tehdä. Tämä ei tarkoita sitä, ettei laki olisi toteutuskelpoinen, mutta tarkoitan sitä, että paljon on vielä kehitettävää asiassa, joka liittyy kirjastotoimen ja tiedon edistämiseen ja yhdenvertaiseen jakamiseen Suomessa.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Täällä on kulttuurin ja sivistyksen vahvasti kyllästämä ilmapiiri, hieno mietintö ja hienoja puheita, mutta meillä on Suomessa laita-alueilla sellaisia paikkakuntia, joissa ei ole lainkaan kirjastoa ja joissa ovat ihmiset omakohtaisesti keränneet rahaa ja laittaneet kirjaston pystyyn samalla tavoin kuin Lipposen hallituksen aikana on jouduttu monellakin paikkakunnalla kansakoulu perustamaan kansalaisten omalla kustannuksella ja varoilla, ja heitä ajetaan vielä näistä kouluista pois, joissa he ovat saaneet opinahjon sijan vähäksi aikaa. Kyllähän täällä rintamailla ja yleensä kunnissa kirjastoasiat ovat kunnossa. Se tiedetään varsin hyvin, mutta kukaan ei ole puhunut sanaakaan niistä paikoista, joissa kirjastoa ei ole lainkaan. Ihmiset itse samoin perustavat kansakoulunkin omilla varoillaan, niin ettei tässä nyt kannattaisi ihan kaikkea yleistää niin vahvasti sivistyksen kyltin alla olevaksi tässä yhteiskunnassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys Pohjoismaiden investointipankkia koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 239/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

6) Hallituksen esitys laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 240/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti puolustusvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

7) Hallituksen esitys laiksi julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista

Hallituksen esitys 242/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

8) Hallituksen esitys laiksi luottolaitostoinnasta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys 243/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

9) Hallituksen esitys laiksi Suomen Pankin virkamiehistä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys 244/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hallintovaliokuntaan.

10) Hallituksen esitys laiksi kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys 245/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

11) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 246/1998 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. R a s k : Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta on hyvä, ja tulee toteutuessaan järkevöittämään niin sosiaali- kuin terveydenhuoltoakin. Tällä hetkellä on tilanne se, että valtioneuvosto hyväksyy vuosittain valtakunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon suunnitelman. Tuon suunnitelman sisältö ja toimivuus ovat viime vuosina jonkin verran heikentyneet johtuen aika paljon siitä, että kuntien taloudellinen liikkumavara on pienentynyt.

Nyt tämä vuosittainen suunnitelma on tarkoitus korvata nelivuotiskaudeksi hyväksyttävällä sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimin-

taohjelmalla, jossa ilmoitetaan tavoitteet, toimenpiteet, joilla näihin tavoitteisiin päästään, ja sen lisäksi suosituksia ja ohjeita. Tämän tavoite- ja toimintaohjelman lisäksi vuosittain hyväksytään erillisellä päätöksellä kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon voimavaroista esitys.

Ensimmäinen tällainen suunnitelma on tarkoitus antaa uuden hallituksen ensimmäisen talousarvion yhteydessä ensi vuoden loppupuolella. Tätä ohjelmaa voidaan tarkentaa nelivuotiskauden aikana tarpeen vaatiessa ja se voidaan myös kokonaan uusiksi mahdollisen hallituksen vaihdoksen yhteydessä. Tarkoituksena ei ole millään tavalla lisätä kuntien velvoitteita, eikä ainkaan esityksen perusteella ole tulossa sitovia määräyksiä kunnille lisää. Luulen, että tästä asiasta sosiaali- ja terveysvaliokunta tulee asian käsittelyn yhteydessä keskustelemaan, koska useilta tahoilta on esimerkiksi vanhustenhuollon suhteen perätty lisää normeja, normeja takaisin ja toisaalta myös korvamerkittyjä valtionosuusrahoja. Myöskään uusia tilastotietojen keräämisvelvoitteita ei ole tulossa.

Tätä ohjelmaa on tarkoitus seurata järjestelmällisesti, mutta mitään uusia seurantamuotoja ei ole tulossa. Seuranta suorittavat niin kuin tälläkin hetkellä kunnat ja lääninhallitus. Myös selvityksiä on mahdollista tehdä. Eduskunta tulee saamaan raportin tulevien ohjelmien toiminnasta kahden vuoden välein annettavassa sosiaali- ja terveystietomuksessa.

Minusta tässä on erityisen hyvää se, että ohjelman ydin tulee olemaan ehkäisevässä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Uutta on myös se, että tarvittaessa ohjelmaan tulee ympäristöterveydenhuoltoon liittyviä tavoitteita.

Kuten alussa jo sanoin, esitys on hyvä ja se tulee tekemään sosiaali- ja terveydenhuollosta johdonmukaisen kokonaisuuden ja mielestäni kiinteämmän osan kulloisenkin istuvan hallituksen muuta ohjelmaa. Esimerkkinä voisi todeta tältä hallituskaudelta sen, että nytkinhän hallitusohjelmassa korostetaan, että koulutusta ja tutkimusta ja uutta teknologiaa tulee kehittää. Ensi vuoden budjetissa kuitenkin esitetään leikkavaksi terveystieteen tutkimuksesta miljoonia, samoin kuin lääkäreiden koulutuksesta, jotka leikkaukset mielestäni ovat hallitusohjelman kirjauksen vastaisia. Arvelen ja toivon, että tulevaisuudessa tällaisilta, sanon nyt kömmähdyksiltä, tullaan välttymään, ja uskon, että tämä esitys, joka lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, tulee tämän tavoitteen avuksi.

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä.

Sitä ihmettelin, että Kuntaliitto suhtautuu esitykseen kielteisesti. Mielestäni useassa kohdassa lain perusteluissa todetaan, että kuntien velvoitteita sosiaali- ja terveydenhuollossa ei tulla lisäämään eikä myöskään valtionosuusjärjestelmään tällä tulla puuttumaan.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa herra puhemies! Itse näen, että hallituksen esitys on ehkä vaatimatonta yritys palata uudelleen suunnitelmauskon aikaan takaisin mutta nyt vähän uudessa muodossa. Voidaan sanoa, että koskaan Suomessa ei ole hallinnon palveluja suunniteltu yhtä intensiivisesti kuin 70- ja 80-luvuilla. Kun taloudellisen kasvun aikana jaettiin hyvää sosiaali- ja terveydenhuollossa, se haluttiin tehdä niin, että alueitten väliset erot supistuisivat. Tapahtuneen suunnittelutoiminnan avulla voidaan osoittaa, että tässä tavoitteessa myös onnistuttiin. Sen sijaan toinen kysymys, joka on ollut vähemmän esillä, on se, että kuntien väliset erot eivät kuitenkaan noina huippusuunnittelun vuosinakaan ole vähentyneet. Nyt, kun tämä lamajakso lisätään tähän kehitykseen, voitaneen sanoa, että ne ovat jopa kärjistyneet.

Miten näin sitten on voinut olla ja on, se johtuu tietysti siitä, että aloite toimintojen kehittämiseksi yleensä tulee paikalliselta tasolta, jos on tullakseen. Jos kunnat esittävät, siitä sitten prosessi alkaa. Jos eivät esitä, ei myöskään tapahtumia voida kirjata sellaisten toimintojen kohdalta, joita valtio on avustanut.

Nyt on tapahtunut viime vuosikymmenen aikana runsaasti lainsäädännön uudistuksia sillä tavalla, että tuolle vanhalle suunnittelujärjestelmälle ei ole voinut olla enää kysyntää. Valtionosuuslainsäädäntö on uudistettu ihan perinpohjaisesti. Rahojen korvamerkinnästä kunnan näkökulmasta nähtynä on luovuttu, mikä tarkoittaa, että kunnilla on itsehallintoa aika lailla paljon enemmän kuin aikaisemmin. Valtakunnallisissa suunnitelmassakaan ei tällaisista normiohjausta enää samalla tavalla ole kuin aikaisemmin.

Nyt on ajateltu, että suunnitelmien arvo tavaltaan siirretään seurantapuoleen. Samanaikaisesti, kun suunnitellaan, niin oikeastaan vielä enemmän halutaan katsoa, että suunnitelmat myös toteutuvat. Tähän sisältyy uusi haave siitä, että hallituksen esityksen kautta saataisiin nykyistä parempi ote siihen, mitä maassa tapahtuu ja pitäisi tapahtua sosiaali- ja terveydenhuollon alueella.

On esimerkiksi puhuttu kuntaprofiileista, jotka voivat tässä työssä auttaa. Niitähän rakenne-

taan yhdessä valtionhallintoa edustavien instanssien kanssa. Se on ylipäättään verkostoitunut työmalli, joka sitä työstää. Kuntaprofiilit eivät ole mitään uutta. Siinähan idea on se, että tavallaan jaetaan tietoa siitä, mitä muut tekevät, best practice esimerkiksi on yksi hyvä idea. Sitä kautta kunnissa tultaisiin ikään kuin tunnontuskiin, tultaisiin aloitteelliseksi kehittämään toimintaa yhteisesti hyväksi havaittuun suuntaan.

Kuntaprofiileja on oikeastaan ollut olemassa jo monen kymmenen vuoden ajan, nimenomaan esimerkiksi lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastot olivat aikanaan instansseja, jotka tuottivat kuntien käyttöön erittäin runsaasti tällaista materiaalia. Nyt, kun se tehdään vähän laajemmalla pohjalta, voi toivoa, että sillä olisi parempaa ja laajempaa vaikutusta. Mutta sen sanon kokemuksesta, että hyväkään täsmätieto ei taloudellisissa vaikeuksissa olevia kuntia kuitenkaan pakota tai saa välttämättä tekemään niitä aloitteita, joita kunnalta odotetaan.

Kaikkein parhaimpana esityksessä pidän sitä näkemystä, että toiminnan sisältö ja tavoitteita koskeva, sanotaanko, verbaalinen osa suunnitelmaa tehdään neljän vuoden ajaksi ja että se ajoitetaan niin, että jokainen uusi hallitus antaa toimikautensa alussa oman näkemyksensä pitemmän aikavälin tavoitteiden osiosta. Se on minusta erittäin hyvä lähtökohta. Näinhän pitäisi muuten mielestäni tehdä myös kunnissa. Jokaisen uuden valtuuston olisi hyvin terveellistä nähdä tämä asia samalla tavalla, että toimintasuunnitelmien tavoitteellinen osa tehtäisiin valtuustokautta varten ja sitten vuosittain budjetilla yritetään päästä kohti yhteisesti valittua päämäärää. Aika näyttää sen, onko tämä pelkkä paperitiikeri, vai millä tavalla esimerkiksi voitaisiin saavuttaa aikaisempia järjestelmiä paremmin ne tavoitteet, joita asetetaan.

Kuntaliitto suhtautuu kriittisesti tähän. Sen taustan arvelen löytyvän siitä, että ne eivät luota siihen, että tässä pärjättäisiin ilman, että perustetaan uusia tilastointipakkoja kunnille. Nimittäin ilman hyvää tiedonkeruuta ei tietenkään voida myös seurata tilannetta. Ainakin se tiedonkeruupohja, joka meillä tällä hetkellä on, ei riitä alkuunkaan, sen tiedän, sellaisen seurannan suorittamiseen, josta tässä ehkä nyt olisi kysymys. Jotain uutta pitää tehdä sen tilalle, miten tällä hetkellä tilastoidaan. Se voi olla vain varovaisuutta tällaisessa tilanteessa Kuntaliitolta, mutta siitähän saamme lisää selkoa, kun valiokunnassa asiasta kuullaan.

Minä tietysti toivon, että tällaista huolenaihet-

ta, josta tämä muuten varmasti on lähtenyt, huolta kansalaisista, että he tulevat myös saamaan ne palvelut, jotka julkinen valta on heille perustulla luvannut, kannetaan myös valtiovallan suunnalla. Tästä olen iloinen, että tämä on ainakin pieni merkki siitä, että se huoli ei ole kokonaan vielä hallituksesta eikä eduskunnastakaan hävinnyt, vaikka usein niin väitetään.

Ed. A l a - H a r j a : Arvoisa puhemies! Kyseessä oleva lakiesitys herättää kyllä hyvin paljon epäilyjä minussa näin pitkään terveydenhuollon työtä tehneenä. Ensinnäkin tavoitteelliset suunnitelmat ja ohjelmat ja niiden seuranta. Kuitenkin pääasia on, että potilaille tarjotaan perustulain mukaiset palvelut, olivat ne sitten suunnitelmassa tai ei. Potilaat on hoidettava sen mukaan, miten he sairastuvat ja mikä tarve on. Hämmästelenn näitä vuosittaisia suunnitelmia, joita voidaan muuttaa ja korjata.

Täällä on myös, että ohjelmissa hyväksyttäisiin hallituksen toimenpiteet tavoitteiden tukemiseksi. Se edellyttää sitä, että tulee myös lisää rahaa. Onko niin, että terveydenhuoltoon ja sairaanhoitoon ollaan jostain siirtämässä lisää rahaa?

Näitä asioita nyt seurataan lääninhallituksen kautta, Stakesin tutkimusten ja tilastojen kautta, ja me saamme vielä eduskuntaan terveystietomuksia, ja on tietysti hyvä asia, että voidaan niistä keskustella ja selvittää asioita ministeriön saamien tietojen perusteella.

Tuntuu näin äkkiä luettuna sellaiselta, että tämä tulee todella lisäämään byrokratiaa. Hämmästelenn, jos ne terveydenhuollon ammattilaiset, jotka tällä hetkellä kuntatasolla erikoissairaanhoidossa toimivat todella kovan työpaineen alaisina, tekevät hoitotyötä ja hoitavat potilaita, joutuvat nyt panemaan aikaansa myös byrokratian pyörittämiseen. Kuitenkin, kun meillä on atk:lla niin potilastiedot kuin diagnoositiedot, hoitopäivät ja muut käyntipäivät, niin sieltä varmaan saadaan hyvin paljon tietoa aivan suoraan atk:lta, ei siinä tarvitse näin monta byrokratiaa. Kyllä läänienkin asema tässä on aivan turha sen takia, että lääninhallitusten sosiaali- ja terveyspäälliköiden tai osastojen asema oli silloin tärkeä, kun jaettiin rahoja erikoissairaanhoidon, virkoja ym. suunnitelmien mukaan. Mutta nyt päätösvalta on siirretty kunnille ja myös rahat tulevat kunnille, joten en ymmärrä, mitä uutta tämä lisäbyrokratia tuo käytännön työhön.

Yksi hyvä asia tässä kuitenkin on, joka on otettu valtiovarainvaliokunnan sosiaali- ja työ-

jaoston lausunnosta valtiontilintarkastajien kertomukseen, ja se on yhteistyö, että kunnat voisivat päästä tavoitteisiinsa tekemällä yhteistyötä kuntien ja muiden sosiaali- ja terveyspalvelujen rahoitukseen osallistuvien tahojen sekä yksityisten palvelujen tuottajien kanssa. Minusta on erittäin hyvä, että otetaan huomioon myös yksityinen terveydenhuolto, koska yhteistyötä tehdään jo tänä päivänä, mutta missään suunnitelmissa ei ole mainittu lainkaan yksityistä terveydenhuoltoa.

Eilen keskustelimme pitkään laboratorio- ja röntgentutkimuksista. Otetaan nyt esiin vaikka todella hyvin erikoiset laboratoriotutkimukset. Ei niitä pystytä tekemään keskussairaaloissa. Niitä tehdään joko yliopistoklinikoissa tai yksityisissä suurissa laboratorioissa. Julkinen sektori tarvitsee siis yksityisen palvelua.

Kun meille vuonna 84 tuli lääkinnällinen kuntoutus, ei ollut julkisella sektorilla yhtään kuntoutuspaikkoja. Niitä oli eri vammaisjärjestöillä, joita Raha-automaattiyhdistys tuki, ja ne kuitenkin katsottiin yksityisiksi toiminnoksi. Silloin ruvettiin tekemään yhteistyötä julkisen sektorin ja yksityisen sektorin eli vammaisjärjestöjen kanssa ja päästiin hyvään yhteistyöhön ja voitiin turvata kuntoutuspalvelut niin kuin laki määräsi. Joten minusta yhteistyö on se mahdollisuus kuntatasollakin. Kunta voisi todella kilpailuttaa palveluita ja ottaa siinä huomioon, miten parhaiten potilaille turvataan heidän tarvitsemansa perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palvelut.

Erittäin hyvä maininta täällä myöskin on ennaltaehkäisy. Ymmärrän hyvin Kuntaliiton huolen ja vastustuksen. Tämä teettää lisää työtä. Mistä otetaan se työntekijämäärä? Tämä tuo myös kustannuksia kunnille, näin pelkään pahasti.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys kaipaa varmasti perusteellisen kuulemisen ja käsittelyn eduskunnassa ja eritoten juuri valiokuntakäsittelyssä.

Ed. Ala-Harja totesi, että tässä on uhkana tulla lisää byrokratiaa ja erityisesti lisää rasitteita tässä muodossa sille henkilöstölle, jota tarvittaisiin päivittäisistä hoitotehtävistä suoriutumiseen, joita kuntien perusterveydenhuollossa ja myös erikoissairaanhoidon puolella meillä on.

Esityksessä varmasti tavoite on hyvä. Asetan lähtökohdaksi sen, että tämä sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelma kattaisi mahdollisimman hyvin ehkäisevän sosiaali- ja terveyspolitiikan sekä sosiaali- ja terveyspalve-

lut. Olennaista on siis mielestäni, että nämä tavoitteet voitaisiin toteuttaa mahdollisimman hyvin ja tuloksekkaasti ja erityisesti ennaltaehkäisy voisi toteutua mahdollisimman pitkälle.

Olen havainnut monien kuntien taloustilanteesta tiedotettaessa, että perusterveydenhuollon kustannuksia on kyetty alentamaan, mutta vastaavasti erikoissairaanhoidon kustannukset ovat kasvaneet rajusti. Ehkä tämä kertoo siitä ongelmallisesta tilanteesta, johon kunnissa on jouduttu, on jouduttu olosuhteiden pakosta, kun hallitus on liian voimakkaasti karsinut valtionosuuksia, kuntien taloudellisia edellytyksiä. On jouduttu karsimaan perusterveydenhuollon kustannuksista ja ennaltaehkäisystä, mutta samaan aikaan potilasmäärät erikoissairaanhoidon puolella ovat kasvaneet, eli potilaat hoidetaan väärässä paikassa. Tämä lisää monin verroin kustannuksia. Tästä syystä on mielestäni tarpeen jatkuvasti korostaa sitä, että perusterveydenhuollon toimintavalmius, voimavarat, henkilöstö pidettäisiin riittävän hyvässä kunnossa, että siellä kyettäisiin antamaan juuri ennaltaehkäisyn ja potilaiden, asiakkaiden, terveydenhoidon kannalta mahdollisimman hyvä palvelu.

Arvoisa puhemies! Asiaan liittyen otan esille erään erikoisryhmän, diabeetikot. Olemme saaneet lukea lehdistä, että monissa kunnissa on harkittu hoitovälinejakelun saattamista maksulliseksi. Kaikki tiedämme, että diabeteksen hoidossa, olkoonpa kyse aikuistyyppin tai nuoruustyyppin diabeteksestä, hoitovälineet ovat keskeinen osa omahoitoa, ja että diabetes on tyyppillisiä sairauksia, joissa omahoito on aivan ratkaisevassa asemassa. Diabeetikoille jaetaan hoitovälineinä insuliiniruiskut ja neulat, verensokerimittarit ja liuskat omaseurannan toteuttamista varten. Toisilla potilasryhmillä taas on avanneppuseja, katetreja, vaippoja, haavanhoitotarvikkeita jne., joita ne tarvitsevat sairautensa hoidossa, ja näin mahdollistetaan kotihoito ja tuetaan sitä.

On arvioitu, että vuonna 89 — valitettavasti tiedot ovat vanhahkoja — diabeetikoiden hoitovälineiden osuus kaikista jakelukustannuksista oli hieman yli 50 prosenttia ja markoissa 32 miljoonaa markkaa. Näin ollen voidaan arvioida, että koko hoitovälinejakelun kustannus kaikkienensa oli vajaat kymmenen vuotta sitten 60 miljoonaa markkaa. Summa on toki noussut. Se on selvää. Diabeetikoidenkin määrähän valitettavasti jatkuvasti on kasvussa.

Lääkintöhallitus antoi vuonna 73 ja uudelleen vuonna 85 hoitovälinejakelusta ohjekirjeet, ja

näillä käytäntöä, joka tuli kansanterveyslakiin vuonna 73, on täsmennetty.

Arvoisa puhemies! Korostin, että tärkeintä on hoitaa potilaat siellä, missä hoito tulee edullisimmaksi, ja tähän liittyy myös ennalta ehkäisevä hoito. Juuri nykyaikaisessa diabeteksen hoidossa tämä puoli on erittäin tärkeä. Diabeetikoiden hoitovälinejakelun toteutus on varmasti paitsi diabeetikon myös koko yhteiskunnan etu. Kun estetään hyvällä hoidolla, hoidon tasapainolla, lisäsairaudet, niitä kalliita hoitopäiviä, joita lisäsairaudet tuovat usein mukanaan tai huono hoitotasapaino erikoissairaanhoidon puolella, vältetään. Varmasti jokaisen hoitopäivän välttäminen on paitsi diabeetikon itsensä hyvinvoinnin kannalta, myös koko yhteiskunnan kannalta edullinen. Sen saavuttamiseksi kannattaa toimia ja ponnistella.

Siitä syystä, arvoisa puhemies, on syytä korostaa, että tämän lakiesityksen käsittelyn yhteydessä valiokunta käsittelee myös sitä, miten varmistetaan jatkossa se, että hoitovälinejakelusta huolehdittaisiin kautta maan kaikissa kunnissa niin, että avo- ja kotihoito tulisi mahdolliseksi, ja näin vältettäisiin kallista laitoshoidoa ja ennen muuta varmistettaisiin näistä sairauksista, erityyppisistä sairauksista, diabetes siinä keskeisenä, kärsiville mahdollisimman hyvä hoito ja hoitotasapaino.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. R a s k : Rouva puhemies! Tässä jo hetken ihmettelin, olenko lukenut samaa lakiesitystä kuin edustajat Ala-Harja ja Väistö, koska minä ainakin tulin siihen käsitykseen, että tällä lailla ei todellakaan olla luomassa uutta byrokratiaa, vaan jäntevöitetään voimassa ja olemassa olevia järjestelmiä. Minusta byrokratia vähenee jo sillä, että tämän lakiesityksen myötä kumotaan 11 erillisestä laista yksi pykälä jokaisesta tarpeettomana.

Nyhtäen tullaan nykyiset vuosittaiset valtioneuvoston suuntakunnalliset terveyden- ja sosiaalihuollon suunnitelmat lopettamaan, ja niitä korvataan neljän vuoden välein annettavalla suunnitelmalla, joka kiinteästi tulee vallassa olevan hallituksen ohjelmaan myös liittymään. Sen lisäksi tulevat vuosittaiset päätökset, kartoitus, sosiaali- ja terveydenhuollon voimavaroista.

Aivan niin kuin ed. Väistö toivoi tällä nimen-

omaan ennaltaehkäisyä korostettavan, se on täällä sanottu hyvin selvästi. Tämän ydinasia tulee olemaan ehkäisevä sosiaali- ja terveydenhuoltopolitiikka. Todetaan myös, että on tarkoitukseksi tehostaa sosiaali- ja terveydenhuollon tavoitteenasettelua ja seurantaa, joka pidemmällä aikavälillä tulee edistämään palvelujen tuottamista eri asiakasryhmille, varmasti myös diabeetikoille, joista ed. Väistö kantoi äsken huolta. Samalla se tulee myös parantamaan kansalaisten tiedonsaantia siitä, millä tavalla maassa sosiaali- ja terveydenhuoltoa harjoitetaan.

Ed. A l a - H a r j a : Arvoisa puhemies! Ed. Väistölle ensinnä vastaisin. Olen samaa mieltä, että ennaltaehkäisy perusterveydenhuollossa on tärkeää, ja se tulee tässä, niin kuin ed. Rask sanoi, kyllä hyvin esiin. Mutta en voi yhtyä ed. Väistön lausumiin, että potilas pitäisi hoitaa siellä, missä hoito tulee edullisimmaksi. Kyllä minusta täytyy lähteä potilaan näkökulmasta, niin että häntä hoidetaan siellä, missä tarvitsee hoitaa, missä on se paras paikka, että saadaan hyvä tulos.

Monesti näyttää käyneen siten, että perusterveydenhuollossa potilasta hoidetaan pitkään ja seurataan. Tilanne pahenee, ja sitten lopulta hänet lähetetään erikoissairaanhoidon, jolloin hän tarvitsee kalliita tutkimuksia ja hoitoja. Sitten voidaan näyttää laskelmilla, että erikoissairaanhoidon hoito on kallista. Minusta kaikkein edullisinta on lähettää potilas mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jos tarvitaan erikoissairaanhoidon palveluita, erikoissairaanhoidon tutkittavaksi ja hoitoon. Hän pääsee sieltä nopeammin pois, ja tauti tulee hoidetuksi, eikä tule näitä pitkiä kalliita hoitoja. Minusta kalleus ei saa olla esteenä sille, että potilaita hoidetaan asianmukaisesti.

Sitten oli hoitovälinemaksut, joiden poistoa ed. Väistö peräänkuulutti. Minulla on sellainen käsitys, että tämä asia tulee hoidetuksi. Asetukseen tulee määräys, että maksullisuus poistuu.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! On hyvä asia, jos näin käy, kuten ed. Ala-Harja totesi. Hoitovälinejakelun säädöstäminen on Diabetesliitossa ja myös muissa kansanterveysjärjestöissä nähty tärkeänä juuri siitä syystä, että sillä varmistettaisiin olemassa olevan käytännön jatkuminen. Kun on todettu, että tällä lisättäisiin kuntien taloudellista rasitetta, tehty selvitys osoittaa, että maksuton hoitovälinejakelu diabeetikoiden osalta toimii valtaosassa Suomen kuntia varsin hyvin. Nyt on ilmennyt tarvetta eräissä kunnissa nostaa tämä asia esille, ja se on herättämässä

sellaista keskustelua, pitäisikö maksuttomuudesta luopua. Toisaalta on oltu katsovinan lainsäädäntöä, että siellä ei edellytetä hoitovälinejake-lun maksuttomuutta. Siitä syystä mielestäni nykyisen, hyväksi havaitun ja kaikille hyvän käytännön, jatkuminen pitäisi myös säädöspohjalla varmistaa, ellei sitä muutoin kyetä kunnissa näkemään taloudellisenä vaihtoehtona.

Mitä tulee erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon kysymyksiin, korostin juuri sitä, että kun perusterveydenhuollon resursseja, voimavaroja, on karsittu, on ajautettu vääjäämättä tilanteisiin, että joudutaankin turvautumaan erikoissairaanhoidon, kun ajoissa tehty perusterveydenhuollon toimenpide olisi saattanut tämän estää. Tästä syystä minusta pitäisi juuri tätä puolta myös korostaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden osastoon.

12) Hallituksen esitys laiksi alkoholilain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 247/1998 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystieteiden osastoon.

Keskustelu:

Ed. Alaranta: Arvoisa puhemies! Omia ajatuksiani tässä tilanteessa kuvaasi ote eduskunnan historiasta, jossa jossain yhteydessä eräs puhuja totesi: "Käytän nyt kuitenkin vielä tämän puheenvuoron". Tämä ajatus johtuu siitä, että kuusi tuntia reippaasti on istunto kestänyt. Puolustaudun vähän sillä, että tämä on ainoa kerta, jolloin itse tämän istunnon aikana käyn puhujakorokkeella. Tästä asiasta olisi ollut mahdollisuus käyttää puheenvuoro jo lisätalousarvioesityksen lähetekeskustelussa, mutta luovuin siitä, koska siinä oli jatkuvasti pitkä puhujalista.

Olen tuossa istuskelllessani miettinyt myös jälleen kerran tätä talon työskentelyä ja sitä mahdollisuutta, että ehkä täällä tulevina vuosina on siirryttävä EU-parlamentin käytäntöön, että sallitaan vain hyvin lyhyet puheenvuorot mutta kirjataan pöytäkirjaan kaikki se, mitä kyseinen edustaja oli aikonut ja halunnut asiasta sanoa.

Muuten tämä eduskunnan työskentely taitaa puuroutua lopullisesti. Haluan myös lausua kiitokset henkilöstölle kärsivällisyydestä meitä pitkäpuheisia edustajia kohtaan, että te jaksatte jatkaa työpäivääne, jotta kansan mielipide (Ed. Aittoniemi: Palkan ne siitä saa!) — ed. Aittoniemi — voisi tulla täällä kuulluksi.

Kun itse olen luopumassa eduskuntatyöstä, halusin vielä ainakin nyt tämän kerran käyttää puheenvuoron alkoholilainsäädännön yhteydessä, ja minun huoleni on lasten ja nuorten alkoholinkäyttö. Tämä esitys, joka nyt on menossa valtiokuntaan, käsittelee kyllä enimmäkseen muita asioita, mutta minusta ongelma liittyy tähän. Se on tämän vapauden kääntöpuoli, josta tämä lakiesitys puhuu, sen, että meillä on vapaata alkoholin tuonti ja sen jakelun alkaa olla aika vapaata. Minun huoleni liittyy lähinnä valvontaan, joka on 44 §:ssä. Lääninhallituksille annetaan eräitä oikeuksia lisää sen lisäksi, mitä on aikaisemmin jo ollut. Hartaasti toivoisin, että valtiokuntatyössä tämän lain yhteydessä tai jossain muussa vaiheessa voitaisiin vielä käyttää aikaa ja edustajien asiantuntemusta tämän jo kansalliseksi ongelmaksi kehittyneen lapsijuopottelun ja nuorten runsaan alkoholinkäytön jonkinlaiseen tarkasteluun.

Yksi ratkaisu voisi olla se, että palattaisiin takaisin kunnalliseen alkoholitarkastukseen. Olen hyvin tietoinen siitä, että siinä oli ongelmia ja se oli lähinnä jonkinlainen säädös, joka ei kyllä käytännössä paljon toteutunut, mutta ei kyllä tämä nykyinenkään järjestelmä toimi. Ei ole minikäänlaista kontrollia enää sille, kuinka lapset ja nuoret saavat alkoholia ja käyttävät sitä sitten sillä tavalla kuin käyttävät.

Minun mielenkiintoni heräsi, kun luin eilen Helsingin Sanomien mielipideosastolta Pekka Reinikaisen, lääketieteen lisensiaatin, kirjoituksen otsikolla "Alkoholien myyminen lapsille on lopetettava". Tässä lyhyessä kirjoituksessa on erittäin surullista tietoa erityisesti Helsingin alkoholitalanteesta. Täällä on tehty kouluterveyskyselyjä vuosina 1996 ja 1998, ja ne kertovat, että aikuisväestöstä, helsinkiläismiehistä alkoholin suurkuluttajia on 35 prosenttia ja naisista 17. Nämä ovat ihan saman näköisiä lukuja, kun niitä rinnastetaan nuoriin ikäluokkiin. Täällä on minusta hämmästyttävä tieto, kun sanotaan, että Euroopassa, esimerkiksi Ranskassa ei tunneta tätä ilmiötä, joka meillä on, että kadulla on humalaisia lapsia, ja heitä ei ole vain kaduilla, vaan heitä on pienissä kunnissakin, joissa ei katuja olekaan, vain on vaan teitä. Heitä on joka paikas-

sa nykyään vuoden eri aikoina, erilaisissa tilanteissa, 10-vuotiaita, vähän päälle, ehkä allekin, jatkuvasti, säännöllisesti alkoholista humaltuvia lapsia ja nuoria.

Tämä lääkäri Reinikainen, joka tunnetaan varmaan laajasti, on verrannut kahta lukua. Hel-singissä saa 5 800 lasta lastensuojelun palveluja, ja ne maksavat 320 miljoonaa vuositasona, kun vastaavasti lasten erikoissairaanhoidon kustannukset ovat 180 miljoonaa. Tässä olisi eräänlainen säästämisen paikkakin, kun näitä menoja voitaisiin vähentää. Tässä kirjoituksessa esitetään: "Eduskunnan tulee pystyä järjestämään elintarvikeliikkeiden valvonta niin, että myynti lapsille loppuu." Arvelen, että tähän on keinoja olemassa, jos me riittävän ponnekkaasti tätä ha-luamme.

Vielä muistutan siitä, että eduskunta on esi-merkiksi vuonna 1995 helmikuun 9 päivänä ja vähän myöhemminkin hyväksynyt minunkin esittämiäni ponsilausemia äänestyksellä enem-mistön niitä kannattaessa juuri tämän ongelman hoitamisesta, että lasten ja nuorten alkoholin-käyttöön huomiota kiinnitettäisiin. Meillä on tehty monenlaisia selvityksiä, jotka ovat hyviä ja jotka ovat paljastaneet tämän ongelman. Mutta ei ole tehty toimenpiteitä, joilla tähän sairauteen, tähän yhteiskunnalliseen laajaan ongelmaan voi-taisiin puuttua.

Laajasti eri puolilla maata on kyllä erilaisia kampanjoita käynnissä. Meillä päin Oulun lää-nissä viime aikoina on kunnissa ollut esillä niin sanottu Laukaan malli eli koko kylä kasvattaa -malli, jossa kaikki kyläläiset tai kuntalaiset si-toutuvat puuttumaan lasten ja nuorten alkoholin käyttöön. Tuloksia siitä ei ehkä ole kovin paljon olemassa, mutta se kertoo kyllä kansalaisten huolesta tämän asian yhteydessä. Siksi, arvoisa puhemies, vilpittömästi vielä uskallan ja rohke-nen toivoa, että tämä istuva eduskunta tämän asian tai jonkin muun asian yhteydessä ryhtyisi sellaisiin toimenpiteisiin, että alaikäiset lapset ei-vät voisi hankkia alkoholia niin kuin nykyään on mahdollista.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Kunnalliseen alkoholitarkastukseen käytettiin noin 7 miljoonaa markkaa rahaa aikanaan ja tarkastajia oli 250—300 henkilöä. Tarkastusker-toja oli 1—3 kertaa per tarkastuspaikka. Mutta samalla silloin, kun lakkautettiin nämä tehtävät, nostettiin keskiolutbaarien aukioloajat aina kel-lo 12:een taikka 1:een saakka yöllä. Saattaa ar-vata, mihin se sinänsä johti. Kun itse olen ollut

38 vuotta sivutoimisena kunnan alkoholitarkas-tajana, 20 vuotta Kempeleessä, 18 vuotta Oulun-salossa, toki ne vuodet menivät päällekkäin, niin luulen todellakin, että se ei ollut turhaa työtä missään tapauksessa, vaan siitä oli merkittävä apu meidän valvontatehtävissämme. Jotakin tarvitsisi todellakin tehdä, kuten ed. Alaranta sanoi.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Ed. Ala-rannan esille ottama alkoholiasia ja yhtä lailla myös huumeiden ja muiden päihteiden käytön kasvu ovat todella vakava yhteiskunnallinen kysymys. Näyttää siltä, että entistä enemmän koululaiset ja yhä nuoremmat koululaiset käyt-tävät säännöllisesti juopuakseen alkoholia, ja minusta tämä on hyvin vakava ja varoittava suunta. Se, miten tähän ongelmaan ja sen rat-kaisuun pitäisi puuttua, on varmasti aika vaikea kysymys. Mutta yhtyisin siihen ed. Alarannan näkemykseen, että vaikkapa tämän lakiesityk-sen käsittelyn yhteydessä valiokunta todella va-kavasti pohtisi, mitä keinoja on tämän kehitys-suunnan olennaiseen, radikaaliin kääntämiseen. Muussa tapauksessa todella äskeisen esityksen yhteydessä esillä olleet taloudelliset voimavarat menevät entistä enemmän sellaiseen hoitoon tai sellaisiin toimenpiteisiin, jotka voitaisiin vält-tää, jos osaisimme toimia oikein ja jos tällainen järjestys meillä säilyisi, että alkoholijuomia ei todella lapsille ja nuorille olisi saatavilla ja että muutoinkin yhteiskunnassa tähän asiaan kaik-kien toimesta entistä enemmän puututtaisiin eikä vähiten omalla esimerkillä ja omalla toi-minnalla.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Yh-dyn ed. Alarannan kiitoksiin talon henkilökun-taa koskien, koska he viitsivät meitä täällä katsel-la. Muilta osin, mitä liittyy hänen puheenvuoron-sa, en yhdy.

Mutta sitten totean siihen, mitä on tämän lainsäädäntötyön ja valvonnan suhde alkoholin kulutukseen lasten ja nuorten ihmisten osalta. Sitä on täällä puhuttu sen 12 vuotta, kun olen täällä ollut, tämä asia ei ole mihinkään muuttu-nut, samaten kuin tupakankaan osalta. Me emme, ed. Alaranta, saa koskaan sellaisia lakeja, joilla pystymme alkoholin käyttöä vähentämään nuorten ja lasten joukossa. Valistus on ainoa keino, joka on mahdollinen. Kieltolaki nähtiin aikanaan: pirtua, pirtua, sitä kyllä maahan tuli riittävästi ja kaikki olivat enemmän juovuksissa kuin koskaan aikaisemmin. Toisin sanoen ilo

meni elämästä, kun kieltolaki loppui, ed. Alaranta.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä esitetään neljää muutosta alkoholilakiin, ja näistä viimeinen, neljäs muutos on erittäin kannatettava ja tarpeellinen, eli lääninhallitukselle annetaan oikeus näytteiden ottamiseen myynnissä olevista alkoholijuomista. Tätä ovat lääninhallituksen tarkastajat halunneet, koska nykyinen järjestelmä on erittäin huono ja kankea ja oikeastaan torpedoi koko näyteenottomahdollisuuden ja sitä kautta valvonnan. Tämä on hyvä kohta. Toinen ja kolmas kohta tässä ovat aika pitkälle teknisiä muutoksia.

Ensimmäinen kohta, jossa alkoholijuomien maahantuonnin luvanvaraisuus poistetaan, on mielestäni tarpeeton muutos. Varmaan se on EU:n pakottama, mutta se johtaa siihen kehitykseen, joka on tietysti edessä myös EU-jäsenyyden myötä, että tuontirajoitukset joudutaan purkamaan käytännössä kokonaan. Hyvin teoreettiset rajat tulevat jäämään voimaan. Kun nämä muutokset tulevat lähiaikoina, silloin alkoholijuomien hinnat putoavat rajusti ja sitä kautta halvemman viinan kulutus kasvaa. Kun samanaikaisesti on paineita saatavuuden lisäämiseen, tulos on erittäin huono kansanterveyden, sosiaalitoimen, turvallisuuden, liikenneturvallisuuden, työturvallisuuden ja monen muun asian kannalta.

Tässä suhteessa yhdyin täysin siihen kritiikkiin, että saatavuuden ja hintojen alenemisen aiheuttamia ongelmia tulee tarkastella vakavasti ja hallituksen pitäisi tehdä oikein perusteellinen suunnitelma tämän asian järkeväksi hoitamiseksi. Ranskan malli ja Laukaan malli, jotka ed. Alaranta mainitsi, ovat hyviä, mutta meillä tarvittaisiin kansallinen, koko valtakuntaa koskeva ohjelma.

Ed. R a s k : Rouva puhemies! Nämä alkoholilain muutosesitykset ovat aika teknisiä ja vähäisiä. Muun muassa selkeytetään ulkomailta tuotavan alkoholijuoman ilmoitussäännöstöä ja lisätään verottoman myynnin perusteisiin niin, että ne kattavat myös tieteelliseen opetukseen yms. tarkoitukseen käytettävät alkoholijuomat.

Minusta ed. Alaranta hyvin otti esille, että tästä asiasta olisi voitu puhua lisätalousarvionkin yhteydessä. Siellä on esimerkiksi kohta, jossa meillä on saatu 90 miljoonaa markkaa lisää veikkausvoittovaroja. Näistä varoista esitetään vain

5 miljoonaa markkaa nuorisokasvatustyöhön. Olen kyllä sitä mieltä, että nuorisokasvatustyöhön voitaisiin, niin kuin lisätalousarviossakin sanottiin, esittää esimerkiksi nuorten syrjäytymistä ehkäiseviä hankkeita.

Luulen, että me emme kovin paljon kieltämällä nuorilta pysty estämään alkoholin käyttöä. Olen samaa mieltä ed. Väistön kanssa, että oma esimerkki on yksi asia ja muu valistustyö on toinen. Luulen, että meillä on ihmiset ja järjestöt, jotka tekevät työtä nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi, ja minusta eduskunnassa se, mitä me voimme tehdä, on se, että mahdollistamme heille sen työn tekemisen, ja siinä silloin puhutaan rahasta. Minusta meidän pitää sinnikkäästi taistella, jotta esimerkiksi veikkausvoittovarot ja Raha-automaattiyhdistyksen varat käytetään niihin tarkoituksiin, joihin ne on annettu ja aseuksella säädetty.

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa puhemies! Vastataan vielä hyvän ystäväni ed. Aittoniemen synkään yksinpuheluun emäntä Eeva Heilalan runon sanoin: ”En minä ainakaan uneksimatta jaksaa.” Ed. Aittoniemi, antakaa vielä edes uneksia ajasta, jossa nuoret löytäisivät elämästä sitä, mitä he nyt hakevat pulloista ja pilvistä.

Ed. A l a - H a r j a : Arvoisa puhemies! Täällä esitettiin puheenvuoroihin vastaisin, että meillä on lain mukaan nytkin kielletty alkoholin myynti alle 18-vuotiaalle, joten se ei toteudu. Se osoittaa, että lain kunnioitus on meillä romahtanut ja myös kontrolli on huonontunut. Olin itse silloin sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa, kun alkoholilaki uusittiin. Silloin meillä oli vähän sellainen tuntu, että täytyy saada vapauksia, mutta näyttää siltä, että se ei toimi niin kuin toivotaan.

Minä en kyllä usko, että millään lailla saadaan ihmisiä raitistettua, vaan tarvitaan vanhempien esimerkki, vanhempien vastuu. Jos lapset ovat yötä myöten kadulla ryypäämässä, täytyy kysyä, missä ovat vanhemmat. Ovatko vanhemmatkin ryypäämässä, vai mikä on tilanne? Vanhempien esimerkki, vanhempien vastuu lapsista ja tietysti valistus ovat tärkeitä.

Mutta nostaisin esiin kuntakohtaisen eri hallinnonalojen yhteistyön ja ohjelman, että puututtaisiin näihin asioihin koulussa, nuorisotyössä, sosiaali- ja terveydenhuollossa, poliisissa ym., jotta olisi yhteistyö, ongelmiin puututtaisiin ja lapsia ohjattaisiin hoitoon niin, että ei tarvitsisi mennä niin pitkälle, että on huostaanotot edessä.

Kyllä siihen täytyy saada kodit sitoutumaan, kotien tuki ja hoito myös.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Totean ed. Ala-Harjalle, että hallituksen esityksessä neljäs kohta parantaa valvontaa. Oli sinänsä ongelma taikka ikävää, että alkoholilain suuren uudistuksesta tämä jäi pois, mutta nyt se tulee, ja siitä on annettava kiitos hallitukselle. Tästä tein kirjallisen kysymyksen keväällä, ja se varmaan herätti tämän asian.

Siihen, mitä ed. Rask puhui nuorisotyöhön tarvittavista varoista, kyllä lämpimästi yhdyin. Lisäbudjetissa on budjetoitu tälle vuodelle alkoholiveron tuottoa lisää 100 miljoonaa markkaa ja tupakkaveron tuottoa toiset 100 miljoonaa markkaa ja sitten vielä raha-automaatti- ja veikaustuloihin on tulossa yli aiemmin arvioidun. Kyllä näistä sadoista miljoonista markoista olisi kohtuullista osoittaa nuoriso-, raittius- ja perheitä ja kasvattajia tukevaan toimintaan enemmän kuin 5 miljoonaa markkaa tässä tilanteessa. Rahaa löytyisi näistä, ja pienistä rahoista on sittenkin kysymys.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

13) Hallituksen esitys laiksi säteilylain muuttamisesta

Hallituksen esitys 248/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työasiainvaliokuntaan.

14) Lakialoite laiksi tuloverolain muuttamisesta

Lakialoite 105/1998 vp (Olavi Ala-Nissilä /keskym.)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

15) Lakialoite laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 107/1998 vp (Mikko Kuoppa /va-rym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Hallitus on useasti toistanut, että työtöntä täytyy kannustaa, häntä täytyy kannustaa opiskeluun, häntä täytyy kannustaa pätkätöihin jnp. On tietenkin aivan hyvä, että työtöntä kannustetaan, mutta näyttää siltä, että kannustamisessa oleva porkkana otetaan pois ja jää pelkkä keppi, kun tilannetta katsoo työttömän kannalta nimenomaan koulutuksen osalta. On sanottu, että työttömän tulee kouluttaa itseään, ja se on tietenkin aivan oikea asia. Paremmiin koulutettu henkilö myös paremmin työllistyy. Mutta vaikka työllistymisen ja koulutuksen ohella kouluttaa itseään, välttämättä ei työllisty, ja monet ovat joutuneet useinkin koulutusjakson jälkeen edelleenkin työttömäksi. Siinä mielessä olisi tärkeitä, että työttömälle kertyisi koulutusajasta ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan oikeuttavaa työssäoloa.

Työssäoloa poistuu tämän vuoden lopussa, tämä 16 viikkoa, joka on ollut mahdollisuus saada, ja tämä tulee tietenkin vaikuttamaan niin, että se pieni porkkana, joka siinä on ollut, poistetaan, ja keppi jää työttömälle jäljelle.

Ansiosidonnaisen päivärahan työssäoloa määrittelevään lain 16 §:ään lisättiin väliaikaisesti uusi 9 momentti, jonka mukaan työssäoloaikaan voidaan rinnastaa enintään 16 viikon ajalta ajanjakso, jolta henkilö on saanut työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista koulutustukea.

Vastaava muutos tehtiin myös peruspäivärahan ehtoihin lisäämällä lain 13 §:ään uusi 5 momentti. Toisin sanoen työssäoloaikaan voidaan rinnastaa 16 viikkoa työvoimakoulutusta, jos siltä ajalta on maksettu koulutustukea. Eli kun oli koulutuksessa, niin 16 viikkoa oli mahdollisuus saada tähän työssäoloehtoon.

Kun ansiosidonnaisen työttömyysturvan saantiehtoja tiukennettiin, se nostettiin 6 kuukaudesta 10 kuukauteen eli käytännössä 43 viikkoon, kävi niin, että yhä useampi työtön putosi ansiosidonnaiselta työttömyysturvalta työmarkkinatuella. Se tuli esille myös lisäbudjetin käsittelyssä, koska työmarkkinatukeenhan tarvitaan lisää rahaa, kun ihmisiä putoaa ansiosidonnaiselta työmarkkinatuella. Näin ollen tämä kannustavuus tässä mielessä on poistunut.

Työttömyysturvan työssäoloehdon tiukenta-

minen johtaa siihen, että yhä useampi työtön, kun hän on pudonnut ansiosidonnaiselta työmarkkinatuella, joutuu hakemaan toimeentulotukea. Eli siinä mielessä työttömiä myös luukutetaan ja kyykytetään entistä enemmän. Näin ollen koulutusajalta tämän työssäoloehdon tulisi karttua vähintäänkin sen 16 viikon ajalta.

Säännös työvoimakoulutuksen huomioontamisesta työttömyysturvan työssäoloehdossa tulisi mielestäni säätää pysyväksi. Edellä olevan perusteella olemme tämän lakialoitteen tehneet ja ehdotamme, että näin menetettäisiin, jolloin tämä porkkana tulisi lakiin uudelleen ja työttömiä myös tällä tavalla kannustettaisiin, ettei se kannustus olisi pelkkää keppiä.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Eilisiltana tästä samasta asiasta käytiin jonkin verran keskustelua jättämäni lakialoitteen perusteella. Siinä on yli sata nimeä. Kannatan lämpimästi ed. Kuopan tekemää lakialoitetta, että tämä vietäisiin nyt läpi, koska se on eduskunnan enemmistön tahto tällä hetkellä, toivon mukaan se on loppuun asti, niin että tämä viedään läpi. Se riippuu tietysti aika pitkälle sosiaali- ja terveystalokunnasta, siitä, miten he ottavat tämän käsitteilyyn. Minusta on tärkeää, että koulutus jatkossakin, myös ensi vuoden alun jälkeen, tulisi kartuttamaan tällaisen ihmisen työssäoloehdot, joka on työvoimapolitiittisessa aikuiskoulutuksessa. On väitetty joidenkin toimesta, että se passivoi ihmisiä. Väite perustuu väittämään, että suurin osa, lähes puolet ihmisistä, jotka ovat käyttäneet koulutusta työssäoloehdoton, noin 47 prosenttia taitaa olla se luku, on lähtenyt yli 400 työttömyyspäivän jälkeen koulutukseen. Se on minusta ihan luonnollinen asia, että pitkäaikaisyöttömät tähän lähtevät. Heti työttömäksi jäätyään ei kukaan lähde työvoimapolitiittiseen koulutukseen, vaan sitä hakee työtä. Mutta jään odottamaan ihan jännityksellä, tuleeko tästä laki ja jatko vai ei. Ei tässä paljon muuta vaihtoehtoa olisi kuin jatkaa tässä työttömyystilanteessa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystalokuntaan.

16) Lakialoite laiksi työttömyysturvalain 19 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 108/1998 vp (Esa Lahtela /sd ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystalokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Tässä voi mennä kolme minuuttia, siksi tulen varmuuden vuoksi puhujankorokkeelle.

Tämä lakialoite koskee myös työttömyysturvalakia. Työttömyysturvassahan on soviteltu päiväraha, ja siinä pysyvässä laissa on 150 päivän katto, jota on jatkettu vuosittain. Eilen lähetekeskustelussa oli hallituksen esitys, jossa taas esitettiin vuodeksi jatkoa sovitellulle päivärahalle, että tätä laskuria ei otettaisi käyttöön. Minusta kuitenkin koko tämä laskuri joutaisi poistaa. Nythän, kun työttömyysturvaa on muutettu menneinä vuosina, siihen tuli kymmenen kuukauden työssäoloehto. Se lasketaan aina uudelleen. Kun ihminen on ollut kymmenen kuukautta työssä, päiväraha lasketaan uudelleen. Jos on ollut esimerkiksi sovitellulla päivärahalla, päiväraha putoaa useimmissa tapauksissa aina alas päin, vaikkakin siinä on semmoinen suojaus, että se voi pudota enintään 80 prosenttiin entisestä päivärahasta.

Mutta yleensä, kun työt ovat pätkätöitä, on käynyt niin, että ihmiset putoavat ja putoavat. Toisen kierroksen jälkeen, kun uudelleen määritetään päiväraha, ihminen on jokseenkin peruspäivärahalla. Silloin on poistunut se ajattelu, jotta tällaisella sovitellulla päivärahalla voisi olla loppuikänsä. Siinä mielessä minusta tällainen laskenta, 150 päivän enimmäislaskuri, voidaan poistaa kokonaan. Ihminen saa soviteltua päivärahaa 500 päivän ajan, eikä ole mitään välimuotoja.

Sitä tässä lakialoitteessani esitän ja toivon, että valiokunta tämän suuressa viisaudessaan käsittelee ja saliin voisi tulla tällainen esitys kuin tässä on esitetty.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystalokuntaan.

17) Lakialoite laiksi merenkulun veronhuojennuksista annetun lain muuttamisesta

Lakialoite 112/1998 vp (Gunnar Jansson /r ym.)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

18) Hallituksen esitys laiksi lähestymiskiellosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys 41/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 11/1998 vp
Lakialoite 67/1995 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

19) Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus vuodelta 1997

Kertomus 1/1998 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 17/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

20) Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Angolaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen muuttamisesta

Asetus 3/1998 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 18/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

21) Hallituksen esitys valtion asuntorahaston varainhankintavaltuuksista vuonna 1999

Hallituksen esitys 118/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 33/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

22) Hallituksen esitys valtioneuvoston lainanottovaltuuksista vuonna 1999 ja valtion markkamääräisen arvo-osuusmuotoisen velkakannan muuttamisesta euromääräiseksi 1.1.1999 alkaen

Hallituksen esitys 128/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 34/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

—
Puhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on huomenna torstaina kello 18, kyselytunti huomenna kello 16.30.
—

Täysistunto lopetetaan kello 20.41.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen